

69188

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

ELİT SPORCULARIN SOSYAL ÇEVREYLE İLİŞKİSİ
VE
SOSYAL ÇEVRENİN SPORA YÖNELMEYE ETKİSİ

Ertan Kılıcıgil

DOKTORA TEZİ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

DANIŞMAN
Prof.Dr.Mehmet Fikret Gezgin

İSTANBUL, 1998

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ

TABLolar LİSTESİ

ÖZET-SUMMARY

1. GİRİŞ	1
2. SPOR VE SOSYAL ÇEVRE	6
2.1. Tarihi-Sosyal Bir Olgu Olarak Spor	6
2.2. Elit Sporcu, Elit Sporu ve Kitle Sporu	12
2.3. Sosyal Çevre	18
2.4. Yönelmek, Eğilmek-Eğilim	25
2.5. Spora Yönelme	33
2.5.1. Elit Sporcu ve Sosyal Çevre	33
2.5.2. Elit Sporcu ve Spora Yönelme	38
2.5.3. Sosyal Çevre ve Spora Yönelme	42
2.5.3.1. Aile ve Spora Yönelme	45
2.5.3.2. Yakın Çevre ve Spora Yönelme	55
2.5.3.3. Okul-İş Çevresi ve Spora Yönelme	63
2.5.3.4. Toplum-Kitle İletişimi ve Spora Yönelme	72
3. GEREÇ VE YÖNTEM	80
4. BULGULAR VE GENEL YORUMLAR	83
4.1. Deneklerin Kişisel Özellikleri	83
4.2. Deneklerin Sporculuk Yaşları ve Branşları ile Statüleri	85
4.3. Deneklerin ve Ailelerinin Öğrenim ve Meslek Yapıları	86
4.4. Deneklerin Aileleri ile Birlikte Gelir Seviyeleri, Sosyal Çevrelerinin Spora İlgisi	88
4.5. Denekleri Spor Yapmaya Yönelten Etkenleri, Etkenlerin Önem Dereceleri	91
4.6. Deneklerin Sporla Uğraşma Nedenleri, Nedenlerin Önem Dereceleri	95
4.7. Deneklerin Spordan Beklentileri, Beklentilerin Önem Dereceleri	99
4.8. Deneklerin Branş Değiştirme Nedenleri ve Spora Ara Verilmesi	101
5. TARTIŞMALAR VE DEĞERLENDİRMELER	104
5.1. Spora Yönelmenin Aile Boyutu	104
5.1.1. Ailede İyi Bir Sporçunun Varlığının Spora Yönelmeye Etkisi	104
5.1.2. Ailenin Aktif Spor Yapmasının Spora Yönelmeye Etkisi	106
5.1.3. Ailenin Spora Yöneltilmesinde Maddi Kazanç Beklentisi Etkisi	107
5.1.4. Branş Değiştirmede Aile Etkisi	109
5.1.5. Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Aile Etkisi	110
5.1.6. Spora Yönelmede Aile ve Sosyal Çevre İlişkisi	111
5.2. Spora Yönelmenin Yakın Çevre Boyutu	115
5.2.1. Arkadaş Grubunun Spor Yapmasının Spora Yönelmeye Etkisi	115
5.2.2. Arkadaş Grubunun İyi Bir Sporcu Olmasının Spora Yönelmeye Etkisi	117
5.2.3. Arkadaş Grubunun Bir Spor Kulübüne Üyeliğinin Spora Yönelmeye Etkisi	119
5.2.4. Arkadaş Grubu Arasındaki Statünün Spora Yönelmeye Etkisi	121
5.2.5. Sokak Grupları ve Arkadaş Grubunun Spora Yönelmeye Etkisi	123
5.2.6. Branş Değiştirmede Arkadaş Grubu Etkisi	124
5.2.7. Spora Yönelmede Arkadaş Grubu ve Sosyal Çevre İlişkisi	125
5.2.8. Yerleşim Yeriindeki Statünün Spora Yönelmeye Etkisi	127

5.2.9. Yerleşim Yerindeki Spor, Tesis ve Malzemelerin Spora Yönelmeye Etkisi	129
5.2.10. Yerleşim Yerini Temsil Eden Başarılı Bir Sporcu ve Kulübün Spora Yönelmeye Etkisi	131
5.2.11. Branş Değiştirmede Yerleşim Yeri Etkisi.....	132
5.2.12. Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Yerleşim Yeri Etkisi....	133
5.2.13. Spora Yönelmede Yerleşim Yeri ve Sosyal Çevre İlişkisi	135
5.3. Spora Yönelmenin Okul-İş Boyutu	137
5.3.1. Okuldaki Beden Eğitimi Öğretmeninin Spora Yönelmeye Etkisi	137
5.3.2. Okuldaki Tesis ve Malzemenin Spora Yönelmeye Etkisi.....	139
5.3.3. Okuldaki Spor Takımlarının Başarısı ve Okul İçinde Sporculara Verilen Değerin Spora Yönelmeye Etkisi.....	141
5.3.4. Okuldaki Spor Etkinliklerinin Fazla Olmasının Spora Yönelmeye Etkisi.....	143
5.3.5. Okuldaki Bir Takıma Tesadüf veya Eksik Oyuncu Yerine Girmenin Spora Yönelmeye Etkisi	145
5.3.6. Branş Değiştirmede Okulun Etkisi.....	146
5.3.7. Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Okulun Etkisi.....	147
5.3.8. Spora Yönelmede Okul ve Sosyal Çevre İlişkisi.....	148
5.3.9. İşyerindeki Spor, Tesis ve Malzemelerin Spora Yönelmeye Etkisi.....	150
5.3.10. İşyerindeki Spor Organizasyonlarının Spora Yönelmeye Etkisi	152
5.3.11. İşyerindeki Arkadaş Grubunun Spora Yönelmeye Etkisi.....	154
5.3.12. İşyerindeki İşveren Tarafından Spor Saati Ayrılmasının Spora Yönelmeye Etkisi	156
5.3.13. İşyerindeki Statünün Spora Yönelmeye Etkisi.....	158
5.3.14. Branş Değiştirmede İşyeri Etkisi.....	159
5.3.15. Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede İşyeri Etkisi.....	160
5.4. Spora Yönelmenin Kitle İletişim Araçları Boyutu	162
5.4.1. Kitle İletişim Araçlarının Spora Yönelmeye Etkisi	162
5.4.2. Beğendiği Sporcu Gibi Olabilme Arzusunun Spora Yönelmeye Etkisi.....	164
5.4.3. Branş Değiştirmede Kitle İletişim Araçları Etkisi	165
5.5. Spora Yönelmede Diğer Etkenler Boyutu	167
5.5.1. Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Etkili Faktörler	167
5.5.1.1. Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Milli Takıma Girme Etkisi...	167
5.5.1.2. Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Elit Sporcu Olma Etkisi.....	168
5.5.1.3. Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Düzenli Gelir Elde Etme Etkisi.....	168
5.5.1.4. Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Daha Çok Para Kazanma Etkisi	169
5.5.1.5. Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Ünlü Olmak, Tanınmak ve Sevmek Etkisi	170
5.5.1.6. Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Statü Pekiştirme Etkisi	171
5.5.2. Spora Yönelmede Sosyal Çevre Faktörü	172
5.5.2.1. Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Deneklerin Cinsiyet Etkisi	172
5.5.3. Sporun Kesintiye Uğraması Boyutu	173
5.5.3.1. Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Cinsiyet Etkisi.....	173
5.5.3.2. Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Maddi Zorlukların Etkisi	174
5.5.3.3. Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Diğer Etkenler Etkisi	175
5.5.4. Spora Uğraşmanın Maddi Gelir Boyutu	177
5.5.4.1. Daha Çok Para Kazanma İsteğinin Spora Yönelmeye Etkisi	177

5.5.4.2. Düzenli Gelir Elde Etme İsteğinin Spora Yönelmeye Etkisi	179
5.5.5. Deneklerin İlk, Orta Eğitim Yerleri ve Sporculuk Yaşları Boyutu	180
5.5.5.1. Bayan Deneklerin İlk, Orta Eğitim Yerleri ve Sporculuk Yaşları.....	180
5.5.5.2. Erkek Deneklerin İlk, Orta Eğitim Yerleri ve Sporculuk Yaşları.....	181
6- SONUÇ	183
7- EKLER.....	189
8- KAYNAKLAR.....	196
9. BİYOGRAFİ.....	207

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil No		Sayfa No
1	Sporda Davranış ve Deneyimlerin İlişki Alanları	27
2	Sporda Güdü Grupları	29
3	Spora Yönelme ve Spor Yoluyla Sosyalleşme	30

TABLolar LİSTESİ

Tablo No		Sayfa No
1	Deneklerin Yaş Ortalamaları	83
2	Deneklerin Cinsiyet ve Eğitim Dağılımı	83
3	Deneklerin İlk ve Orta Eğitim Yerleri	84
4	Deneklerin Statü Dağılımı	84
5	Deneklerin Sporculuk Yaşları ve Statüleri	85
6	Deneklerin Statüleri ve Branşları	86
7	Deneklerin Ailelerinin Öğrenim Düzeyleri	86
8	Deneklerin Ailelerinin Mesleki Statüleri	87
9	Deneklerin ve Ailelerin Gelir Düzeyleri	88
10	Sosyal Çevrenin Spora Fiili İlgisi	88
11	Deneklerin Spor Yapılan Sosyal Çevre Grupları	89
12	Deneklerin Farklı Sosyal Çevrelerde Olmaları Halinde Spora İlgileri	90
13	Denekleri Spor Yapmaya Yönelten Etkenler	91
14	İnsanları Spor Yapmaya Yönelten Genel Etkenler	93
15	Deneklerin Sporla Uğraşma Nedenleri	95
16	Deneklerin Yaptıkları Spor Branşından Beklentileri	99
17	Deneklerde Branş Değişikliği	101
18	Deneklerin Branş Değişikliğindeki Nedenler	102
19	Sakatlık Dışında Spora Ara Verilmesi	103
20	Deneklerin Spora Yönelmelerinde Ailelerinin İyi Bir Sporcu Olması Faktörü	104
21	Deneklerin Spora Yönelmelerinde Ailelerinin Aktif Spora Katılması Faktörü	106
22	Deneklerin Spora Yöneltilmelerinde Ailelerinin Maddi Kazanç Faktörü	107

Tablo No		Sayfa No
23	Deneklerin Branş Değiştirmelerinde Aile Faktörü	109
24	Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Aile Faktörü	110
25	Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Deneklerin Ailelerinde İyi Bir Sporcu Bulunması Faktörü	111
26	Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Deneklerin Ailelerinin Aktif Spora Katılması Faktörü	112
27	Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Deneklerin Ailelerinin Maddi Kazanç İçin Teşvik Etmesi Faktörü	113
28	Deneklerin Spora Yönelmesinde Arkadaş Grubu Faktörü	115
29	Deneklerin Spora Yönelmesinde Arkadaş Grubunun İyi Bir Sporcu Olması Faktörü	117
30	Deneklerin Spora Yönelmesinde Arkadaş Grubunun Bir Spor Kulübüne Üyelik Faktörü	119
31	Deneklerin Spora Yönelmesinde Arkadaş Grubu Arasındaki Statü Edinme Faktörü	121
32	Deneklerin Spora Yönelmesinde Sokak Grupları ve Arkadaş Grubu Faktörü	123
33	Deneklerin Branş Değiştirmelerinde Arkadaş Grubu Faktörü	124
34	Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Deneklerin Sokak Grupları ve Arkadaş Grubu Faktörü	125
35	Deneklerin Yerleşim Yerindeki Statüsünün Spora Yönelme Faktörü	127
36	Deneklerin Yerleşim Yerindeki Spor, Tesis ve Malzemelerin Spora Yönelme Faktörü	129
37	Deneklerin Yerleşim Yerindeki Başarılı Bir Sporcu ve Kulübün Spora Yönelme Faktörü	131

Tablo No		Sayfa No
38	Deneklerin Branş Değiştirmelerinde Yerleşim Yeri Faktörü	132
39	Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Yerleşim Yeri Faktörü	133
40	Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Deneklerin Yerleşim Yerini Temsil eden Başarılı Bir Sporcu veya Kulübün Bulunması Faktörü	135
41	Deneklerin Okullarındaki Beden Eğitimi Öğretmeninin Spora Yöneltilme Faktörü	137
42	Deneklerin Okullarındaki Tesis ve Malzemenin Spora Yöneltilme Faktörü	139
43	Deneklerin Okullarındaki Spor Takımlarının Başarısının ve Sporculara Verilen Değerin Spora Yöneltilme Faktörü	141
44	Deneklerin Okullarındaki Spor Etkinliklerinin Fazla Olmasının Spora Yöneltilme Faktörü	143
45	Deneklerin okullarındaki Bir Takıma Tesadüf veya Eksik Oyuncu Yerine Girmenin Spora Yöneltilme Faktörü	145
46	Deneklerin Branş Değiştirmelerinde Okul Faktörü	146
47	Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Okul Faktörü	147
48	Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Deneklerin Okullarında Spor Etkinliklerinin Fazla Olması Faktörü	148
49	Deneklerin İşyerindeki Spor, Tesis ve Malzemelerin Spora Yöneltilme Faktörü	150
50	Deneklerin İşyerindeki Spor Organizasyonlarının Spora Yöneltilme Faktörü	152

Tablo No		Sayfa No
51	Deneklerin İşyerindeki Arkadaş Grubunun Spora Yönelme Faktörü	154
52	Deneklerin İşyerindeki İşveren Tarafından Spor Saati Ayrılmasının Spora Yönelme Faktörü	156
53	Deneklerin İşyerindeki Statüsünün Spora Yönelme Faktörü	158
54	Deneklerin Branş Değişikliklerinde İşyeri Faktörü	159
55	Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede İşyeri Faktörü	160
56	Deneklerin Kitle İletişim Araçları Vasıtasıyla Spora Yönelme Faktörü	162
57	Deneklerin Beğendiği Sporcu Gibi Olabilme Arzusunun Spora Yönelme Faktörü	164
58	Deneklerin Branş Değişikliğinde Kitle İletişim Araçları Faktörü	165
59	Deneklerin Branş Değişikliklerinde Milli Takıma Girme İsteği Faktörü	167
60	Deneklerin Branş Değişikliklerinde Elit Sporcu Olma İsteği Faktörü	168
61	Deneklerin Branş Değişikliklerinde Düzenli Gelir Elde Etme İsteği Faktörü	168
62	Deneklerin Branş Değişikliklerinde Daha Çok Para Kazanma İsteği Faktörü	169
63	Deneklerin Branş Değişikliklerinde Ünlü Olmak, Tanınmak ve Sevilmek İsteği Faktörü	170
64	Deneklerin Branş Değişikliklerinde Statü Pekiştirme İsteği Faktörü	171
65	Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Denekler	172
66	Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Cinsiyetin Bayan veya Erkek Olması Faktörü	173

Tablo No		Sayfa No
67	Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Maddi Zorluklar Faktörü	174
68	Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Diğer Etkenler Faktörü	175
69	Deneklerin Daha Çok Para Kazanma İsteklerinin Spora Yöneltilme Faktörü	177
70	Deneklerin Düzenli Gelir Elde Etme İsteklerinin Spora Yöneltilme Faktörü	179
71	Bayan Deneklerin İlk, Orta Eğitim Yerleriyle Sporculuk Yaşları İlişkisi	180
72	Erkek Deneklerin İlk, Orta Eğitim Yerleriyle Sporculuk Yaşları İlişkisi	181

ÖZET

Elit sporcu, hayatını sürekli spor faaliyetine göre düzenlemek zorunda olan, performans kazanmak ve korumak için belirli kurallara mutlak bir biçimde bağımlı bulunan, tasarım, hayalgücü ve inisiyatifi kısıtlanmış bir beden aktivistidir.

Elit sporu daha ziyade maddi kazanca yönelir. Elit sporun en önemli ilkelerinden biri 'seçiciliktir'. Seçicilik, hedef kitlenin geniş bir kesimini pasifleştirir. Elit sporun performans hedefi belli kurallara dayalı hareketlerin sürekli bir biçimde tekrarlanmasını zorunlu kılar.

Kitle sporu ve sporcusu, elit sporu ve sporcusundan farklıdır.

Sosyal çevre, sosyal yapının sınırını tayin eden gerçek bir alandır. Sosyal çevre, bir sosyal yapıyı diğer sosyal yapılardan ayırır. Her sosyal yapının kendisine ait bir sosyal çevresi vardır. Sosyal yapılar kendi sosyal çevrelerinin sınırlarıyla birbirlerinden ayrılmış olurlar.

Sosyal çevre; aile, yakın çevre, okul-iş çevresi ve toplum-kitle iletişiminden oluşur ve etkilenir. Bu çevreden yola çıkarak elit sporcuların spora yönelmeye etkisine sosyal çevrenin katkısı var mıdır, araştırılmaya çalışılmıştır. Çalışma konumuz sosyoloji ile spor'un sosyal boyutunu 'Elit Sporcu-Sosyal Çevre' ikileminde bağdaştırmayı kolaylaştıran ve güçleştiren faktörleri ortaya koymayı amaçlamıştır.

Çalışma Ankara Bölgesi ile sınırlı olup, 1997-1998 yılı I.Ligi'nde spor yapılan sekiz branşta toplam 38 spor kulübü üzerinde yapılmıştır. Hentbol, Güreş, Basketbol, Voleybol, Futbol, Atletizm, Kayak ve Halter branşlarında toplam 436 elit sporcu denek üzerinde çalışılmıştır. Yaş ortalaması 21.878'dir. Çalışmaya 161 bayan, 275 erkek denek katılmıştır.

Teorik kısımda tarihçi metod, yani kaynak taraması tekniği kullanılmıştır. Saha çalışması, geliştirilen 21 soruluk anket ve deneklerle yüzyüze görüşülerek yapılmıştır. Anketin güvenilirliği,

anket yapılacak grup özelliği gösteren 35 kişi üzerinde iki farklı zamanda uygulanarak test edilmiştir. Güvenirlik katsayısı $r=0.86$ olarak bulunmuştur. Geçerlilik çalışmasında sosyal çevreyi oluşturan unsurlardan yararlanılarak ve uzman görüşüne başvurularak anket soruları hazırlanmıştır.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde mini-tab paket istatistik programı kullanılmıştır. Soruların analizinde düz ilişki ve ki-kare istatistik yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma sonunda ana hipotez ve yan hipotezler doğrulanmıştır.

Sosyal çevre unsurlarından, aile, yakın çevre, okul-iş çevresi ve toplum-kitle iletişimi; elit sporcularda spora yönelmeye olumlu etkiler yapmışlardır ve aralarında ilişki vardır.

SUMMARY

The Relation Between Elite Athletes and Social Environment and the Effect of Social Environment to the Inclination Towards Sport

An elite athlete is physically active person who has to lead his/her life according to sports activities; is completely dependent on certain rules to gain performance and keep it; and whose design, imagination and authority have been restricted.

The main goal of an elite athlete is to earn money. One of the most important principles of an elite athlete is selectivity. Selectivity makes the object mass passive. In order to gain performance and keep it, an elite athlete has to practice according to certain rules continuously.

The mass sport and athlete are different from the elite sport and athlete.

Social environment is the real area that determines the social structure. Social environment separates a social structure from other social structure. Each social structure has its own social environment. Social structures have been separated from each other by the limitations of their own social environment.

Social environment is formed and influenced by family, close neighborhood, social-work environment and society-mass communication. By looking this fact, there has been tried to search if the social environment is effective on elite athlete's inclination towards sport. The aim of our study is to reveal the factors which make it easy and difficult to combine the dilemma between sociology and social dimension of sport and elite athlete-social environment.

This study has been carried out to 38 sport clubs in eight different branches in the I.League in Ankara in 1997-1998. 275 male and 101 female elite athletes from Handball, Wrestling, Basketball, Volleyball, Football, Athleticism, Ski and Weight-

Lifting branches have taken part in the study. The rate of age is 21.878.

Theoretically, the method of history, in other words resource search has been used. The field study has been carried out by the technique of questionnaire consisting of 21 questions to be asked to the athletes directly. The reliability of the questionnaire has been tested by carrying out the study to 35 relevant athletes in two different times. The reliability coefficient is $r=0.86$. The validity of the study has been tested by making use of the elements that forms the social environment and by preparing the questionnaire with the help of experts.

In the evaluation of the results of the questionnaire, mini-tab packet statistical program has been used. In the analysis of the questions direct relation and chi-square statistical method has been used.

At the end of the study the main hypothesis and side hypothesis have been confirmed.

Among the elements of social environment, family, close neighborhood, social-work environment and society-mass communication have influenced the athletes positively to incline towards sport and there's a relation between these elements and the athletes.

1.GİRİŞ

Elit sporcu bilindiği üzere, fiziksel olarak ilk görünüşte diğer sporculardan, yani müsabaka sporu yapmayanlardan, farklı görünmez, hatta ayırt edilemez. Çünkü o da gelişmiş kas yapısıyla, uyumlu ve orantılı vücut kompozisyonu ile normal insandan, yani spor yapmayan insandan farklıdır ve hemen ayırt edilebilir. Fakat sporcu statüsü, fiziksel dış görünümüyle değil de bağlı bulunduğu sporcu kariyeri açısından incelendiği zaman ancak belli olur. Çünkü elit sporcunun veya sporculuğun bazı kriterleri vardır.

“Elit sporcu, hayatını sürekli spor faaliyetine göre düzenlemek zorunda olan, performans kazanmak ve korumak için belirli kurallara mutlak bir biçimde bağımlı bulunan, tasarım, hayal gücü ve inisiyatifi kısıtlanmış bir beden aktivistidir” (1). Elit sporcunun işi, yani sporculuk hayatı artık onun mesleğidir ve hayatını spor faaliyetine göre düzenlemek zorundadır. Meslek olan bir uğraştan da para kazanılması söz konusudur. Normal bir insanın iş çalışma mesaisi ne ise, elit sporcunun da odur; belki de daha fazladır, fakat zamanları farklı olabilir. Elit sporcunun çalışma yerleri, yani iş yerleri, kulüpleridir. Yaptıkları antrenman işlerinin bir parçasıdır ve verim elde etmek içindir. Bu verim, spor sahalarındaki müsabakalarla anlam kazanır ve yine işleriyle ilgilidir.

Elit sporcuya bazen “zirve sporcusu” (2) da denilmektedir. Elit sporcunun yaptığı spor da elit sporundan farklıdır. Elit spor seçici olduğu halde kitle sporu seçici değildir, herkese açıktır. Elit sporu’nun herkese açık olmamasının nedeni, belirli bir performans gerektirmesidir. Bu performansı da elit sporcu sağlayabildiği için kitle sporu ve sporcusundan farklıdır. “Seçicilik, kişiliğin, sadece yapılacak spor türünün seçimini değil, aynı zamanda spordaki başarıyı da etkilediği” (2), göz önüne alınırsa seçicilikten kastımız daha kolay anlaşılır.

‘Kitle sporu’ ya da yeni ve yaygınlaşan adı ile ‘herkes için spor’ elit sporu ile tam ters bir konumdadır. Kitle sporu

kavramının ana fikri 'herkes için spor'dur. Bu fikir 1966 yılında Avrupa Topluluğu Kültürel İşbirliği Konseyi'nce ortaya atılmıştır ve yaygınlaşmıştır. "Bu konuda önderlik yapan Norveç'te 1969 yılında uluslararası düzeyde bir sempozyum düzenlenmiştir" (1).

Herkes için spor'dan kastedilen yaşam boyu spor'dur. Elit spor'dan farklıdır ve elit spor gibi ne başlama yaşı vardır ne de bitirme yaşı. Çünkü sağlık ve zindelik için yapılır. Halbuki elit spor verim çalışmasıdır. Daha güçlünün, daha iyinin belirlendiği, rekorların kırıldığı bir üstünlük mücadelesidir. Dolayısıyla her spor branşının bir başlama yaşı, verim çağı ve bir de yapılan o spor branşını bırakma yaşı vardır. Yaşın ilerlemesiyle verim çalışmasının daha da ileriye götürülemediği yaşlarda, geriden gelen elit sporcular nedeniyle, onlarla mücadele gücünün ve performansının kalmadığı yaşlarda elit spor bırakılır. Herkes için spor veya yaşam boyu spor ilkesinden kastedilen kitle sporunda ise durum tam tersinedir. Yarışmacılık ilkesinin olmadığı yaşam boyu spor'da ise ne başlama yaşı vardır ne de bitirme yaşı. Yetmiş yaşında birinin elit sporcu olduğu ve elit spor yaptığı görülmediği halde, aynı yaşta birinin yaşam boyu spor ilkesiyle sağlık ve zindelik için egzersiz yaptığı görülebilmektedir. "Dieckert'in özlü ifadesiyle kitle sporunda insanlar elit sporunda sonuçlar önem taşır" (1).

"Sosyal çevre, sosyal yapının sınırını tayin eden gerçek bir alandır. Sosyal çevre, bir sosyal yapıyı diğer sosyal yapılardan ayırır. Her sosyal yapının kendisine ait bir sosyal çevresi vardır. Sosyal yapılar kendi sosyal çevrelerinin sınırlarıyla birbirlerinden ayrılmış olurlar" (3).

"Toplumsal kurum ilişkilerinin meydana getirdikleri çevre, toplumsal çevre yani sosyal çevredir" (4).

İnsan fiziksel çevresiyle etkileşimde bulunduğu gibi, birlikte yaşadığı insanlarla da etkileşim altındadır. Bu etkileşimde sosyal çevre unsurları devreye girer. "İnsan, yapmayı planladığı eylemleri gerçekleştirmek için mekânlar yaratırken, içinde yaşadığı toplumdan almış olduğu karakteristik özellikleri bilinçli veya bilinçsiz olarak kullanmaktadır" (5).

Sosyal çevre; aile, yakın çevre, okul-iş çevresi ve toplum-kitle iletişiminden oluşur ve etkilenir.

Spor, hem günümüz dünyasının en önemli, hem de en eski toplumsal kurumlarından biridir. İnsan yapısı kurumlar içinde dünya barışıyla kendisini en çok özdeşleştirmiş olanıdır.

Spor toplum yaşamına çok değişik yollardan girmiştir. Bireylerin her zaman ilgisini çekmeyi başarmış, öyle veya böyle insanları etkisi altına almış toplumsal bir olgudur. Toplumdaki her bireyin değişik beklentilerine, beklentileri oranında cevap vererek, toplumsal yaşamda belirli bazı görevler üstlenmiştir. "Kitleleri kendisine bağlayan, onlar için vazgeçilmez zevkler, ihtiyaçlar doyuran bu olgu, artık toplumsal bir kurum olduğunu kabul ettirecek bir noktaya gelmiştir" (6).

Böyle büyük bir toplumsal kurumun, sosyal çevre olgusuyla insanları etkilememesi düşünülemez. Bu araştırmada, elit sporcuların spora yönelmelerinde sosyal çevrenin ne gibi bir katkısı olmuştur veya katkısı var mıdır, soruları araştırılmaya çalışılmıştır. Bu sorular şimdiye kadar yapılan herhangi bir araştırmayla ortaya konulmamıştır. Bu araştırma Ankara Bölgesi elit sporcuları ile sınırlandırılmıştır. Bundan sonra yapılacak araştırmalara ve daha geniş çalışmalara ışık tutabilmesi açısından bir ön ve ilk çalışma olması nedeniyle spor bilimine katkıda bulunması amaçlanmıştır.

Sosyal çevre; aile, yakın çevre, okul-iş çevresi ve toplum-kitle iletişiminden oluşur ve etkilenir. Bu çevreden yola çıkarak elit sporcuların spora yönelmeye etkisinde sosyal çevrenin katkısı var mıdır, araştırılmaya çalışılmıştır. Çalışma konumuz Sosyoloji ile Spor'un sosyal boyutunu 'Elit Sporcu-Sosyal Çevre' ikileminde bağdaştırmayı kolaylaştıran ve güçleştiren faktörleri ortaya koymayı amaçlamıştır.

Hedefimiz, çalışmamızın temel bilimsel dayanağını oluşturmaktadır. Bu dayanağın önemli olduğuna kuşku yoktur. Zira, bir kısım spor-sosyal bilimcisi zorunlu olarak sosyolojik temalara, terimin tam manasıyla değinmektedirler. Bunun gibi sosyologlar da spora, çalışmalarında çok kısıtlı biçimde

değınmekle yetinmektedirler. Kanımızca 'değınmek' yeterli değildir. Karşılıklı ilişkileri yani, 'etkileşim süreçlerini' açıklamak, araştırmak gerekir. Çalışmamızın bilimsel dayanağı bu araştırma ve açıklama çabasıdır.

Kaynak taramasında karşılaştığımız en temel zorluk, bu konu başlığı altında bir yayın bulunmamasıydı. İlgili olabileceğı düşünölen ve ulaşılabilen bir çok sosyoloji, spor ve sosyal bilimler yayınları okunarak tarama yapıldı. Konunun teorik boyutu salt tarihsel bir arka planı vermekle, bir başka deyişle, daha evvel yapılan çalışmaları tekrarlamakla kısıtlı kalacağından, ampirik araştırma teknikleri kullanılarak 'sahadan bilgi derleme' yoluna gidilmiştir. Sahadan derlenen bilgilerin literatür bilgileriyle karşılaştırılması, analitik bir çerçevede yorumlanması hedeflenmiştir. Konuya ilişkin kaynakların temininde Y.Ö.K. Dökümantasyon Merkezi, Milli Kütüphane ve başta büyük kentlerimizdekiler olmak üzere ölkemizin bazı akademik kuruluşlarının kütüphanelerinden yararlanılmıştır. Çalışma boyunca da bu etkinlik sürdürölmüştür. Karşılaşılan bir diğer zorluk da, spor bilimlerinde yapılan çalışmaların henüz çok yeni olması nedeniyle, sahadan bilgi toplama sırasında olmuştur. Çalışma Ankara Bölgesi ile sınırlandırıldığı halde branş çeşitliliğı artırılammıştır. Sadece sekiz branşta, Hentbol, Güreş, Basketbol, Voleybol, Futbol, Atletizm, Kayak ve Halter'de 1.Lig kategorisine dahil olan Ankara İli Spor Kulüpleri'nin tümü bu çalışmaya dahil edilebilmiştir. Çalışma saatleri, deplasman seyahatleri, kamplar, maç günleri ve ilgili kulübün yetkilisine ulaşp anket uygulaması için izin istemek gibi zorluklar ısrarla takip edilerek yenilmeye çalışılmıştır. Bu da uzunca bir süreyi almıştır. Hatta izin alınan kulüp yetkilisinin dışında, takım antrenörleri bile zorluklar çıkarmış, fakat ısrarla ve başka kişisel ilişkilerle ikna edilmiş ve çalışma zor şartlar altında da olsa tamamlanmaya çalışılmıştır. Bilgili ve bilinçli olmayan antrenör ve idarecilerin akademik çalışmalara sıcak bakmamaları da çalışmaya ayrı bir zorluk getirmiştir. Anket soruları Likert ölçeğı ile değerlendirilmeye alındığı için bütün soruların cevaplandırılması istenmiştir.

Denekler bazı soruları cevaplamamışlardır. Tablolarda görülen cevapların, toplam denek sayısından bazen az bazen de çok fazla görülmesi bu yüzdendir. Toplam 436 denek anketi, düz olarak ve çapraz ilişkiler halinde ki-kare istatistik testi yapılarak ve yorumlanarak değerlendirilmiştir.

2.SPOR VE SOSYAL ÇEVRE

2.1.TARİHİ-SOSYAL BİR OLGU OLARAK SPOR

Spor; tarihte oyun, oyalanma, eğlenme ve işten uzaklaşma anlamıyla, beş altı bin yıl önce bir çeşit beceri yarıştırmaya oyunu olarak karşımıza çıkmıştır. Bu bağlamda; en azından tarihsel düzlemde göze çarpan ya da bilinen ilk spor türlerinin devlet haline gelmiş topluluklarda, yani, tarihsel anlamda ilk devletlerde görüldüğü olgusunu dikkate aldığımızda sporun toplumsal yapının sadece çağımızdaki değil, insanlık tarihinin başlangıcından beri görülen bir kurum olduğu hususunu ortaya çıkarmış oluruz. "Böylesine bir ortam ve biçimde yapılan sporun oyun ve eğlence olmadığı, hele sporcu açısından oyalanma ve işten uzaklaşma" (7) olmadığını söyleyebiliriz.

İlk önceleri bireysel bir olgu olarak beliren spor daha sonraları toplumsal bir nitelik kazanmasıyla daha geniş kitlelere yayılmıştır. "Yadsınamayacak, hafife alınamayacak bir gerçek olarak karşımıza" (8) çıkan spor birçok toplum-bilimsel incelemelere de konu olmuştur.

Yirmibeş yüzyıllık bir geçmişi olan sporun günümüze kadar birçok tanımı yapılmıştır. Bazıları geçersiz bazıları ise yetersizdir, ama her tanımın da zamanına göre savunucuları olmuştur.

Birinci tanıma göre spor, insanın doğasında bulunan saldırganlık dürtüsünün sağlık ve emniyet amaçlı denetim altına alınmasıyla savaşın, barışçı amaçlı bir hazırlıktır. Bu tanım saldırganlık üstüne kurulmuştur ve en büyük yanlışı insanın doğuştan güdüsel olarak saldırgan olacağıdır. Halbuki saldırganlık doğuştan değil, yaşanan tarih ve toplumdan kaynaklanmaktadır. İkel toplumlarda hayatta kalabilmek için hayvanlara yönelik saldırılar, doğuştan gelen dürtüler değil, özellikle yeme içme ihtiyaçlarından ve sonradan öğrenilen dürtülerdir.

İkinci tanıma göre spor, M.Ö.3000 yıllarında soylu İngiliz ailelerinin çocuklarını disiplin altına almak, bireyin ruh ve beden halini sağlıklı kılmak için günlük hayatın gerginliğini baskı altında tutan bir araçtır. Bu tanım şüphesiz iyi niyetlidir fakat sadece katılmak ilkesi güden bu tanımda, kazanmak önemli değildir. Günümüzde rekorların kırıldığı bir ortamda kazanmanın çok daha önemli olduğu düşünülürse, bir yerde kitle sporu özelliği taşıyan bu tanımın yarışmacılık ve kazanmak ilkelerini göz ardı etmesi en büyük eksikliğidir.

Üçüncü tanıma göre spor, devletlerin kendi politikalarını yaymak ve kabul ettirmek, ülke insanların her an savaşa hazır olması için yapılan bir eğitim aracıdır. Burada sporun gerçek amacı insanları savaşa hazırlamaktır. Bu tanımın en büyük yanlışı sporun özüne ters düşen savaşın, siyasetin ve şovenizmin ön plana çıkarılmasıdır. 1810'larda Ludwig Jahn tarafından öncülüğü yapılan bu tanım, yıllar sonra üstün ırk mücadelesi başlatan Adolf Hitler görüşünün de hazırlayıcısı gibidir. Günümüz spor tanımının içeriği hiçbir zaman böyle değildir.

Dördüncü tanıma göre spor, kitlelerin afyonu ve suspansuvarlı milliyetçiliktir. Bu tanım Francisco Franco'nun Bernabeau stadı için söylediği 'bana 150 bin kişilik bir uyku tulumu yapın' ve Antonio Salazar'ın 'ben Portekizi kırk yıl süreyle 3F ile-fiesta (şölen), fadima (örgütlü din) ve futbol-yönettim' görüşünü içermektedir. Bu tanımın en büyük yanlışı, sporun kitleleri uyutan bir afyon olarak ele alınışı ve ilk insanlardan başlayarak bütün toplumların ilgisinin sürekliliğinin tıpkı bir uyuşturucu bağımlısı gibi algılanmasıdır. Günümüzde spor, böyle amaçlar için kullanılmamaktadır.

Son tanıma göre ise spor, oyun ile yarışmanın birleştiği, ağır kas çalışmasının gerektiği, mücadele ederek kazananların ödüllendirildiği ve yetenekli olanların yaptığı sürekli bir uğraştır. Bu tanım sadece fizyolojik ağırlıklı olup, işin toplumsal boyutunu ele almamıştır, fakat en az eleştiriye açık olanıdır.

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkarak ortak bir tanım şöyle yapılabilir: "Spor, insanın doğayla ilk ya da toplumla işbirliği-

işbölümüne dayalı ileri ilişkilerinin bir benzetim modeli olarak, doğayla savaşım sırasında edinilen bedensel beceri ve geliştirilen araçlı-araçsız yöntemleri, sonuçları açısından barışçıl, yapan açısından tam-güncü, izleyen açısından eğlendirici biçimde bireysel ya da toplu boş zamana uygulayan; oyun, oyalanma ve işten uzaklaşmanın araçlarını giderek 'işin kendisi' yaparken kendi bağımsız ekonomik aygıtını da geliştiren estetik, teknik, fizik, yarışmacı, mesleki ve toplumsal bir süreçtir" (9). Bu tanımda da sporun insan vücuduna faydaları ve psikolojik boyutu eksiktir, fakat spor konusundaki tanım ve yaklaşımlarda ayrılıklar olsa da ortak yaklaşımlar vardır. Bu ortak yaklaşım ise, sporun asıl amacıyla yapılış biçimleri arasında ayırım olmamasıdır.

Çanakkale Savaşı sırasında esir alınan bir İngiliz askeri Mustafa Kemal Paşa'nın huzuruna çıkarıldığında memleketinden buralara niçin geldiğini soran Paşa'ya 'spor için' cevabını vermiştir. 'Bizim askeri nasıl buldun?' sorusuna ise 'spor bilmiyor' cevabını vermiştir. Bundan sonrasını Atatürk şöyle anlatmaktadır: "Bizim nefere döndüm, işitiyor musun senin için spor bilmiyor, dedi. Bizimki kısaca, Huzurunuzda getirdim efendim, cevabını verdi. Benden, spor nedir, diye sorarlarsa vereceğim cevap şudur: Spor, vatan ve milletin yüksek menfaatlerine tecavüz edenleri gırtlığından yakalayıp memleket ve millet hadimlerinin huzuruna getirebilmek kabiliyet-i ve maneviyesidir. Açık ve kat'i olarak söyleyim ki, sporda muvaffak olabilmek için her türlü yardımdan ziyade, bütün milletçe sporun mahiyeti ve değerinin anlaşılmış olması ve ona kalpten muhabbet ve onu vatani bir vazife telakki etmek lazımdır" (10).

Büyük kurtarıcı, alaycı İngiliz askerine kendisinin ülkemizdeki bulunma sebebinin spor olmadığını, eğer bu spor ise kendisini esir alan Türk askerinin de spor yaptığını söylemek istemiştir. Daha sonra devam eden sözlerinde de sporun öneminin ve değerinin anlaşılmış olduğunu, o gün ülkemizin içinde bulunduğu şartlar nedeniyle ülkemiz gençliğinin spora önem vermesi gerektiğini vatani bir görev vecizesiyle dile getirmiştir.

Erkal'a göre (11), "spor, ferdin tabii çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, ferdi veya toplu olarak boş zaman faaliyeti kapsamı içinde veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı, sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur".

Günümüzde spor, insanı ilgilendiren birçok bilim dallarıyla ilgilidir. Böyle birçok bilim dallarıyla ilişkili başka bir bilim dalı ya çok azdır, ya da yok denecek kadar azdır. Bu yüzden spor bilim dalı'na 'multi-disipliner' bilim dalı da denilmektedir. Bu sporun kendi tanımından ve büyük bir toplumsal güç olduğundandır. Eğitim, hekimlik, fizyoloji, farmakoloji, ekonomi, sosyoloji, psikoloji, felsefe, değişik teknolojiler, politika, hukuk, iletişim, biyoloji, beslenme, kinesiyojoloji, antropoloji, ergonomi, biyogenetik ve biyomekanik gibi alanlarda bilimsel çalışmalar yapılan, çok yönlü etkileşimleri olan ve değişik bilim dallarıyla da ilgili araştırmalar yapılan çok yönlü bir bilim dalıdır.

"Spor devingen bir eylem alanıdır. Böylesine tarihsel, toplumsal, kültürel bir devinime 'nedir?' sorusunun gerektirdiği üzere, bir tanımla yanıt vermek çok zor. Ayrıca en kuşatımlı tanımın bile yeterli olacağı kuşkuludur... Öyle ki, artık spor sınıflandırmalarında sporlar 'sportif sporlar' ve 'sportif olmayan sporlar' diye iki büyük ögeye ayrılarak incelenmeye başlanmıştır" (12).

Spor, insan vücuduna yararlarının hemen beklenilmediği, kendi içinde kurallarının olduğu, bireysel ya da grup halinde, oyun olarak kendisini ortaya koyan fiziki yarışmaların bütünüdür.

Spor, "belirli ölçüde fiziksel güç ve beceri gerektiren yarışmalı ve eğlenceli etkinliklerdir" (13).

Spor, "fiziksel kondisyonu iyileştirmeyi amaçlayan, oyun, yarışma ve mücadele anlayışıyla yapılan fiziksel etkinliklerdir" (14).

"Spor, modern kültürün gerekli, önemli bir bölümüdür ve eğitimde önemli bir görevi vardır" (15). "Birbirini dışlayan,

birbirine tamamen ters düşen tanımları olsa da kanımızca sporu 'çok çeşitli amaç ve araçlarla yapılan, önceden belirlenmiş ve benimsenmiş kurallara farklı derecelerde olsa da uymayı gerektiren, performansı artırıcı bedensel aktivitelerdir' şeklinde tanımlayabiliriz" (1).

Gezgin ve Amman (1), başlangıçta hareket ve eğlenme aracı olma niteliğinden günümüzde son derece farklı ve kapsamlı bir mahiyet kazanan spor olgusunun anlamındaki temel dönüşüm karakteristiklerinin kapsamını ve sınırlarını sürekli değiştiren ve sporun tasnifinde yeni arayışlara yol açan dönüşümleri Verhaegen'e dayanarak şu şekilde belirtmişlerdir:

- i- Spor önceden yalnızca belirli bir sosyal kesimin boş zaman değerlendirme aracı iken, günümüzde büyük bir toplumsal güç olmuştur. Batı toplumlarında uzun yıllardır 'spor herkesin olmak istiyor' sloganı bu anlamdadır.
- ii- Önceleri organize olmadan bir boş zaman faaliyeti olarak algılanan sporun, günümüzde çok büyük organizasyonlarla önümüze çıktığını ve büyük bir toplumsal güç ve kurum olduğunu görebilmekteyiz.
- iii- Spor artık kesinlikle bir boş zaman faaliyeti değildir, tam gün çalışmayı gerektirir ve mesleki bir süreçtir.
- iv- Meslekleşmeyle beraber, işin içerisine ekonomi girmiştir. Kendi bağımsız ekonomik gücünü kuran ve maddi geliri yüksek olan endüstriyelleşmiş bir toplumsal kurumdur.

Bazı yazarların son yıllarda sporun yerini sanatın alacağını iddia etmelerine rağmen, sosyalleşme ve sosyal dayanışmanın gerçekleştirilmesinde ve bu süreçlerin entegrasyonunda, tüm toplumlarda ve günümüz dünyasında revaçta olan bir olgunun yani sporun yerinin başka bir olgu ile yani sanat ile doldurulamayacağını, günümüz dünyasının çağdaş endüstriyel toplumunda görmekteyiz. Çünkü sanat sadece kùltürdür, spor ise hem kùltür, hem fiziksel aktivite ve hem de yarışmacıdır. Herkes sanat yapamaz, ama bunun yanında da aynı bakış açısıyla irdelersek herkes de spor yapamaz. Ama sanatın ve sporun yapılma yoğunlukları, şartları ve yapılma nedenleri göz önüne

alınırsa, hangi büyük etken bu yoğunluğu tam tersine çevirebilecektir? Günümüz dünyasında büyük bir toplumsal güç olan sporun bu anlamda etkilenebileceğini zannetmiyoruz.

Spor bir yaşam biçimidir. Bu yaşam biçimini tamamlayan, etkileyen ve sahip olduğu güçlerin bireylerde özelleşen bir bütünlüğü olan sporun insan yaşamına yön vermesinin bir anlamı vardır. Fakat unutmamak gerekir ki spor, yaşamın tümü değildir, onsuz olduğunda da yaşam devam eder fakat eksik bir yaşam olmaktadır. Spor sağlıklıdır, fakat sağlığa giden tek yol değildir. Ama bunun yanında da sporun sağlığa olan katkıları bilimsel verilerle kanıtlanmıştır. Spor yapmayan kişi sağlıklı olacak veya spor yapan kişi sağlıklı olmayacak denilemediği gibi, sporsuz da bir yaşam sürdürebilmektedir, fakat eksik sürdürülmektedir.

Spor, toplum yaşamına çok değişik yollardan girerek, bireyleri doğrudan ya da dolaylı olarak kendisine bağımlı kılmış ve her zaman toplumun ilgisini canlı tutmayı başarmış bir sosyal olgudur. Bu olgu toplum yaşamında belirli görevler üstlenmektedir. Toplumun vazgeçilmez zevklerini, ihtiyaçlarını karşılayarak kendisine bağlayan bu olgu, günümüz dünyasında büyük bir toplumsal kurum olduğunu kabul ettirerek, toplumu çok yakından ilgilendiren belli davranışlar, düşünceler, inançlar ve simgeler geliştirmiştir. Her toplumsal kurum gibi, diğer toplumsal kurumlarla ilişki halindedir ve o toplumun hukukundan, siyasetinden, ekonomisinden, demografik kültürel, coğrafi yapısından ve çevresinden ayrı düşünülemez ve uzun yıllar daha ayrı düşünülemez kanaatindeyiz.

2.2. ELİT SPORCU, ELİT SPORU VE KİTLE SPORU

Elit sporcu, fiziksel olarak ilk görünüşte diğer sporculardan, yani müsabaka sporu yapmayanlardan farklı görünmez, hatta ayırt edilemez. Çünkü o da gelişmiş kas yapısıyla, uyumlu ve orantılı vücut yapısıyla normal insandan, yani spor yapmayan insandan farklıdır ve hemen ayırt edilebilir. Fakat sporcu statüsü, fiziksel dış görünümüyle değil de bağlı bulunduğu sporcu kariyeri açısından incelendiği zaman ancak belli olur. Çünkü elit sporcunun veya sporculuğun bazı kriterleri vardır.

“Elit sporcu, hayatını sürekli spor faaliyetlerine göre düzenlemek zorunda olan, performans kazanmak ve korumak için belirli kurallara mutlak bir biçimde bağımlı bulunan, tasarım, hayalgücü ve inisiyatifi kısıtlanmış bir beden aktivistidir” (1).

Elit sporcunun işi, yani sporculuk hayatı artık onun mesleğidir ve hayatını spor faaliyetine göre düzenlemek zorundadır. Meslek olan bir uğraştan da para kazanılması söz konusudur. Normal bir insanın iş çalışma mesaisi ne ise, elit sporcunun da odur, belki de daha fazladır, fakat zamanları farklı olabilir. Elit sporcunun çalışma yerleri, yani iş yerleri kulüpleridir. Yaptıkları antrenman işlerinin bir parçasıdır ve verim elde etmek içindir. Bu verim, spor sahalarındaki müsabakalarla anlam kazanır ve yine işleriyle ilgilidir.

Elit sporun en önemli özelliklerinden birisi, maddi kazancı olmasıdır. Yani yapılan bir işten nasıl para alınıyorsa, elit sporcu da yaptığı işten, yani elit sporundan para alır. Elit spor seçicidir. Seçicilikten kasıt, herkesin elit sporcu olmamasından kaynaklanmaktadır. Elit sporun herkese açık olmamasının nedeni, belirli bir performans gerektirmesidir. Bu performansı da elit sporcu sağlayabildiği için elit spor yapabilmektedir. Elit sporcuya bazen zirve sporcusu da denilmesinin nedeni, yaptıkları işin en tepede olması anlamını taşımasındandır. İşte elit spor, sporcu olarak seçkinliği kanıtlanmış zirve sporcuları tarafından yapılır. Spor yapmayan bir insanın sporculuk açısından zirvede olması nasıl mümkün değilse, her spor yapanın da aynı oranda zirvede

olması mümkün değildir. Çünkü bu bir yarıştır ve en iyi olan kazanmak zorundadır. Az antrenmanlı, gelişmemiş performanslı veya sporcu akranlarına oranla zirve yarışında geride kalan sporcular bile, elit sporu yapamamaktadırlar. Dolayısıyla elit sporcu da olamamaktadırlar. Bu yüzden elit spor, elit sporcular arasında en iyilerinin olduğu bir ortamdır. Bir elit sporcunun performans düşüklüğü, güç kaybı, antrenman eksiklikleri, istikrarsız form düşüklükleri nedeniyle, fiziksel olarak sporu bırakma yaşının bile gelmediği zamanlarda, takımdaki yerini alamayıp önce yedek beklemeye, daha sonra kulüp değiştirmeye ve hatta mücadele ettiği spor kulübünün bir altındaki kategori liginde yer alan bir başka kulübe transfer olmaya kadar gidebilen bir grafik çizerek elit sporculuk yaşamı biten birçok sporcu vardır. İşte elit spor, zirve yarışında en iyilerin olduğu sporcuların, yani elit sporcuların yaptığı bir spordur. Dolayısıyla bu kategoride yer alan sporcular da elit sporcudur.

Kitle sporu kavramının ana fikri 'herkes için spor'dur. Bu fikir 1966 yılında Avrupa Topluluğu Kültürel İşbirliği Konseyi'nce ortaya atılmıştır ve yaygınlaşmıştır. "Bu konuda önderlik yapan Norveç'te 1969 yılında uluslararası düzeyde bir sempozyum düzenlenmiştir" (1).

Herkes için spor'dan kastedilen yaşam boyu spor'dur. Elit spordan farklıdır ve elit spor gibi ne başlama yaşı vardır ne de bitirme yaşı. Çünkü sağlık ve zindelik için yapılır. Halbuki elit spor verim çalışmasıdır. Daha güçlünün, daha iyinin belirlendiği, rekorların kırıldığı bir üstünlük mücadelesidir. Dolayısıyla her spor branşının bir başlama yaşı, verim çağı ve bir de yapılan o spor branşını bırakma yaşı vardır. Yaşın ilerlemesiyle verim çalışmasının daha da ileriye götürülemediği yaşlarda, geriden gelen elit sporcular nedeniyle, onlarla mücadele gücünün ve performansının kalmadığı yaşlarda elit spor bırakılır. Herkes için spor veya yaşam boyu spor ilkesinin kastedildiği kitle sporunda ise durum tam tersinedir. Yarışmacılık ilkesinin olmadığı yaşam boyu spor'da ne başlama yaşı vardır ne de bitirme yaşı. Yetmiş yaşında birinin elit sporcu olduğu ve elit spor yaptığı görülmediği

halde, aynı yaşta birinin yaşam boyu spor ilkesiyle sağlık ve zindelik için egzersiz yaptığı görülebilmektedir. “Dieckert’in özlü ifadesiyle kitle sporunda insanlar elit sporunda sonuçlar önem taşır.” (1).

Erdemli'ye göre (12), herkesin spor yapması, kitlenin spor yapması değildir. Kitle spor yapmaz. Kitle sporu da olmaz. Bu bakımdan ‘herkes için spor’a zaman zaman ‘kitle sporu’ denilmesi yanlış kullanımdır. Yaygın spor, toplu(ca) spor olabilir, fakat kitle sporu olmaz. Çünkü kitle kavramı ile spor kavramı bağdaşmaz. Kitle kısa süreli etkinlik yapan bir topluluktur. Spor ise uzun sürelidir; kitlede önceden koyulmuş bir amaç yoktur, etkileşime göre yönelimi hemen değişebilir, spor önceden koyulmuş bir amaca göre eylemdir; kitlede birey, tek insan yoktur, spor bütünüyle tek insan’a dayanır, amacı insandır; kitle olumsuz, zarar verici hatta yıkıcı işler de yapabilir, spor bütünüyle olumludur; kitle dar yörelili bir topluluktur, spor bütün insanlara özgüdür.

“Kitle, bir yerde birikmiş insan topluluğu; belli nitelikteki insanların oluşturduğu topluluk; yığın, kütle” (16) anlamıyla ele alındığında, topluma mal olmuş yaygın kullanımının dışındaki bir görüşle Erdemli belki haklı olabilir, fakat genel anlam aynıdır. Çünkü herkes için spor’dan kastedilen, dar bir zaman çerçevesinde insanların Çin’de yapılan sabah cimmastikleri gibi sokakta bir kitlenin topluca egzersiz yapıp dağılmaları değildir.

Keten’e göre (17), belirli ölçülerle, toplumun hemen her yaş kademesinde ve yaygın olarak yapılmasına yeterli imkân ve vasat olan beden eğitimi ve spor faaliyetlerine ‘kitle sporu’ denir.

Kitle sporunun daha sağlıklı olmaya, üretimi artırmaya ve elit sporcusu sayısının artırılmasına katkılarının olduğu bilinmektedir. Günümüz dünyasında bu özelliklerin gelişmesinde kitle sporunun azımsanmayacak ölçüde katkıları vardır. “Bu noktadan yola çıkan pek çok ülke gibi A.B.D’de de 20-30 milyon insanın yaşam biçimlerine düzenli olarak koşmayı yerleştirdikleri gözlenmektedir” (18).

Kitle sporu, sağlık sporu, boş zaman sporu ve herkes için spor gibi isimlerle anılan bu olgu, elit sporcu yetişmesinde ilk aşamada yani spora yönelme aşamasında ilk basamak olarak katkı yapmaktadır. Fakat bunun da bir sınırı vardır. Her kitle sporu yapan kişi elit sporcu adayı değildir. Otuzundan, kırkıdan sonra sağlık sporu yapmaya başlayan bireyin performans sınırları, elit sporcu olmak için çok geç bir yaşıdır. Dolayısıyla bu bireyin hiçbir zaman elit sporcu olabilme şansı yoktur. Her branşın kendine özgü spora başlama yaşı alt sınırı vardır. Bu sınır çok ileriki yaşlarda elit sporcu olabilmek için çok uzun olursa her kitle sporcusunun da elit sporcu olma gibi adaylığı söz konusu değildir. Koruç ve Bayar (18), kitle sporuyla performans sporunun iç içe geçtiklerini ve performans sınırlılıklarını görmek isteyen kitle sporcularının bir süre sonra performans sporcusu olabileceklerini belirtmektedirler. Fakat bizce burada en önemli etken ‘yaş’ unutulmuştur. Dolayısıyla her kitle sporcusu performans sınırlılıklarını görmek isteyerek kitle spora başlasa bile performanslarının sınırları da yine sınırlanmış bir yaşta ise, performans sporcusu, yani elit sporcu olamayacaktır. Sağlık sporunun, kitle sporunun elit sporcu adaylarına mutlaka bir katkısı vardır, fakat her spor branşının spora başlama en alt ve en üst yaş sınırlarıyla beraber mümkündür.

“Herkes için spor kavramı içindeki maksat, kişinin kendi isteğiyle beden eğitimi, oyun, jimnastik, eğlenceli faaliyetlerle, fiziki moral, toplumsal gelişimini sağlamak, dinlenme ve eğlenmesine yardımcı olmaktır” (19).

“Dieckert’in belirttiği gibi, elit sporcu için hayat sporun bir fonksiyonu iken, kitle sporcusu, sporu, hayatın bir fonksiyonu olarak görür, bunda varlığını zenginleştirici bir anlam bulur” (1). Kitle sporcusu arta kalan boş zamanlarında spor yaptığı halde, elit sporcu için asıl iş spordur. Kitle sporunun en önemli özelliklerinden birisi de seyirlik olmamasıdır. Sağlık sporu yapan bireyleri tribünde oturup seyretmek mümkün değildir. Çünkü bir heyecan ve iddia yoktur. Yarışmacılık yoktur, kuralları yoktur, profesyonelleşme yoktur. Yarışmacılık unsurunun olmamasıyla

beraber; spor dışı, sporun etiğine aykırı şike, doping gibi ahlâksızlıklar da yoktur. Fakat elit sporunda durum tam tersinedir, yukarıdaki tüm özellikler elit sporunda vardır.

Elit sporunda, kitle sporcusunun aksine profesyonellik kavramının olmasını açmak gerekirse şunları söyleyebiliriz: “Türk sporunda resmi profesyonellik sadece futbol branşında vardır” (20), diğer bütün spor dalları resmi amatördür. Fakat günümüz dünyasında elit sporcu gizli profesyoneldir. Uluslararası spor federasyonları da buna dolaylı yoldan izin vermişlerdir. Reklâm gelirleri, forma gelirleri, firmaların markasını taşıyan spor giysileri, malzemeler, günümüz elit sporcularını maddi açıdan destekleyen unsurlardır. Bir kulüpten bir başka kulübe geçişte alınan büyük transfer ücretleri, hep gizli profesyonellik çerçevesindedir.

“Günümüz koşullarında profesyonellik ve amatörlük arasındaki tek fark ödemenin yapılış biçimi (açık ya da gizli)’dir. Amatörlerin para almasının futbolda diz sıyrılması kadar yaygın olmasına karşın, yine de profesyonellik umacısı, düşmanlarını bulabilmektedir” (9). “Profesyonelin tutumu artık bir oyun tavrı değildir; kendiliğindenliğini ve tasasızlığını kaybetmiştir. Spor modern toplumda, oyunsal alandan yavaş yavaş uzaklaşmakta ve artık ancak ciddi olduğunda oyun olan nevii şahsına münhasır; tek başına bir tür oluşturan bir unsur haline gelmektedir” (21).

Kitle sporunun yaygınlaştırılmasında önemli bir yeri olan kitle iletişim araçlarından eğitim amaçlı spor programlarını izleyen çocukların, hele bir de kitle sporcusu durumunda ebeveynleri varsa, onların da teşvikiyle spor hakkındaki olumsuz önyargılar silinerek spordan yararlanma yoluna farklı derecelerde gidilebilmektedir.

“Elit spor, üst düzeyde yarışmacılıktır, tam gün çalışmayı gerektirir ve bir kültür ögesi olarak değerlendirilir” (22).

Battistini ve arkadaşları (23), ulusal voleybol liginde oynayanlarla ilgili yaptıkları bir çalışmada, ulusal liglerde oynayan sporcuları, Ergun ve arkadaşları (24), Türkiye I. Voleybol Liginde birinci ve ikinci sırada yer alan takımlarda oynayanları, Varol ve

Saracaloğlu (25), çeşitli spor branşlarındaki lisanslı ve faal sporcuları, Özer ve arkadaşları (26), milli sporcuları, Oğuz ve Sevim (27), Türkiye I.Hentbol Ligindeki sporcuları, Özcan ve arkadaşları (28), tenis ile profesyonel olarak uğraşanları, elit sporcu sınıfına sokmuşlardır. Buradan şu sonuç çıkmaktadır ki, ulusal liglerde oynayan, aktif lisanslı, meslek olarak sporu icra eden, maddi kazanç sağlayan, yüksek performans sahibi, yarışmacı ve sporu boş zaman kavramının dışında yapan sporcular, elit sporcu statüsündedirler.

2.3.SOSYAL ÇEVRE

Sosyal çevre olarak algılanan olgu, birlikte yaşadığımız, etkisi altında kaldığımız toplumdaki her şeydir. Buna toplumsal çevre de denir. "Sosyal yapının sınırını tayin eden gerçek bir alandır. Sosyal çevre, bir sosyal yapıyı diğer sosyal yapılardan ayırır. Her sosyal yapının kendisine ait bir sosyal çevresi vardır. Sosyal yapılar kendi sosyal çevrelerinin sınırlarıyla birbirlerinden ayrılmış olurlar" (3). Toplumsal çevrenin önemli unsurlarından birisi olan kültürü bir kuşaktan öteki kuşağa aktarma çabası şüphesiz eğitim ile olur. Sosyal yapılar kendi sosyal çevrelerinin sınırlarıyla birbirinden ayrılırken, eğitim konusu gündeme gelir. Bunun yanında alışkanlıklar da önemlidir. Örneğin evcilleştirilmiş hayvanlara, insanlar bir çevre yaratmışlardır. Davranışlar, alışkanlıklar eğitim ile yani sürekli tekrar ile düzenli hale getirilir. Burada bir toplumsal çevrenin öğeleri görülmektedir, yani çevreye uyum işlemi yapılmaktadır. İşte bu etkileşimde aynı gelişme ve etkilenme insanlar için de söz konusudur, çünkü insanlar sosyal çevreleriyle beraber yaşarlar.

"Toplum, canlı ve cansız her türlü varlıkla ilişkiler bağı kurar, bunları anlamlandırır, değerlerle donatarak kendi varlığının bir ögesi haline getirir. Bu bir bakıma çevreye alıştırmadır, bu işlemin sonucunda oluşan ne varsa onu toplumsal çevre olarak algılarız" (29).

Sosyal çevre, toplumsal kurum ve ilişkilerin meydana getirdikleri çevredir. "Toplumsal çevre, kültür ve insan grupları olmak üzere iki büyük ortamdan meydana gelir" (30). Kültürün yaratacağı toplumsal çevre işlenmiş bir çevre olmasına rağmen, insan gruplarının meydana getirdikleri çevre işlenmemiş, yani eğitilmemiş bir çevredir. Toplumsal çevrenin verimli olabilmesi için eğitilmiş olması kaçınılmazdır. Üçüncü dünya ülkelerinde eğitilmemiş insan gruplarının oluşturdukları bir sosyal çevre ile gelişmiş batı ülkelerindeki insan gruplarının oluşturdukları sosyal çevreler arasında fark vardır. Bilinmesi gereken bir başka husus da kalıttır. Yani genetik faktör toplumların yaşadıkları her

olayda çevre kadar önemlidir. Kalıtım ve çevre birbirlerinden önemli değildirler, iç içedirler, fakat yaşamdaki bütün davranışlar çevre şartları içinde meydana gelir. “Bu nedenle sosyal çevre uygar kişiler ve gruplar için çok daha önemli olmaktadır. Sosyal itibar veya itibarsızlık gibi şartlar, daha fazla çabalara yöneltecek unsurların varlığı ya da yokluğu belki ölçülemez. Fakat bunları tamamiyle ihmal de edecek olursak meselâ iki insan çevresi arasındaki farklar bakımından tüm yanlış bir fikir elde etmiş oluruz” (31). Bu yüzden imkânlar ne kadar çok olursa, çevreye olan ihtiyaç da o kadar çok olur. İmkânların azlığı çevreye uyumu güçleştirir.

İnsan yaşamı coğrafi şartlar yani tabiat ve toplum içinde geçer. Bunlar çevresel şartlardır, birbirlerinden farklıdırlar ve farklı özellikler taşırlar. Toplumsal çevre, bireyin çevresindeki diğer insanlardan ve bunların meydana getirdikleri örgütlerden, kurumlardan ve kurallardan (gelenek, görenek, örf ve adetler gibi) oluşur. “Toplumsal çevrenin bireye karşı takınacağı tavırda, yani işleyiş yasalarına karşı davranışta bulunan bireylere karşı uygulayacağı yaptırımlarda, bireyin toplumsal özellikleri (yaşı, cinsiyeti, ekonomik ve sınıfsal yapısı v.b.) büyük ölçüde dikkate alınır” (32). “Yaş ilerledikçe, sosyal çevre genişler” (2). Çünkü bireyin yaşadığı her an çevresinden etkilenmesi normaldir. Yıllar ilerledikçe bu birikim artacağından genç yaştaki bir bireye oranla sosyal çevresi daha gelişmiş düzeydedir.

“Çevre sözcüğü bugün artık çok geniş anlamlarda kullanılmaktadır. Her sistem bir parça olarak düşünüldüğünde, sistem dışındaki her şey çevre olarak tanımlanmaktadır” (5). Örneğin evimiz yaşamımızda önemli bir mekândır. Bu mekân sistemin, yani yaşamın bir parçası ise, evimiz dışındaki, komşularımız, mahallemiz, tanıdık ve akrabalarımız hep sosyal çevre bünyesinde dirler.

“Çevre sözcüğü, bizleri etkileyen tüm doğal nesne ve koşullarla, insan yapısı ve koşulları kapsayan, alt ve üst kurumlarıyla, toplumsal örgütlenmeyi içeren bir bütünü ifade etmektedir” (33).

Sosyal çevre, insanları belli amaçları doğrultusunda bir arada toplar ve diğerlerinden ayırır. Bir okulun öğretmenleri o okulun sosyal çevresi içinde, aynı branş öğretmenleri de her bir grubun kendi sosyal çevresinde bir araya gelirler. Sosyal çevreler hareket kabiliyetleri bakımından serbesttirler. Köyden kalkıp şehire gelen bir birey köy sosyal çevresinden ayrılmış, şehir sosyal çevresine girmiştir. Biraz uyum güçlüğü olur, fakat bir süre sonra bu çevreye bazı şartlarda mecburen alışılır. İşini değiştiren birey için de aynı şeyler söz konusudur. Sosyal çevre; resmi sınırlarla, kesin çizgilerle belirlenmez. Ancak ister istemez sosyal yapı varlığının belirlenmesiyle sosyal çevre de sınırlanmış olur. Sosyal yapı, doğal özelliği olan sosyal bir bütündür, dolayısıyla onu diğer sosyal yapılardan ayıran, sınırlayan sosyal çevre de doğal özelliktedir. İşte yukarıda sosyal çevreye mecburen 'bazı şartlarda' alışılır derken, 'bazı şartlar'dan kastımız, köy'den şehire kalkıp gelen bireylerin bazı adetlerini burada devam ettirmek istemeleri, bazılarının da feragat etmeleri idi. Yani bireylerin iradeleriyle ve iradelerinin dışında cereyan eden, yıkılan, çöken, şekil değiştiren sosyal teşekküllerden kasıt sosyal yapılardır, bu da sosyal çevrelerin değişikliğe uğraması, genişlemesi, daralması veya ortadan kalkması anlamındadır. "Şu halde, sosyal çevre, insanların sosyal ilişkiler kurarak, kısa ya da uzun zaman aralıkları içinde birlikte yaşadıkları bir alandır" (3).

Sosyal yapılar kendi sosyal çevrelerinin sınırlarıyla ayrılıyorsa, ortaya çıkan fiziksel mekânlar dönüşümlü olarak kendisini kullanan insanların oluşturduğu sosyal yapıyı etkiliyorsa, burada hemen bir ayraç açıp sosyal yapıyı-toplumsal yapıyı-tanımlamamız gerekmektedir.

"Toplumsal yapı, sosyolojide, belli bir toplumda insanların etkileşimde bulunmasına aracılık eden ve bir arada yaşamalarına olanak veren kurumların o topluma özgü düzen" (34)'idir.

Toplumsal yapı bireylerin aritmetik toplamından farklı bir nitelik taşır. Toplum içinde olan bireylerin her birine aktör dersek, o toplum içinde bu bireylerin her birinin birer rolleri vardır. Analık, babalık, evlatlık rolleri gibi, çok değişik meslek gruplarının her

birinin o toplumda üstlenmiş olduğu görevlerin birbirlerini etkilemelerine toplumsal sistem adını verirsek, bu toplumsal sistem içinde bireylerin nasıl davranması gerektiğini de toplumsal kurumların belirlediği göz önüne alınırsa, bu ilişkilerin düzenlenmesi sonucu toplumsal yapının ortaya çıktığını kavramış oluruz. “Toplumsal yapı, sadece kalıtıma ya da insan dışı çevreye dayalı olarak açıklanması olanaklı olmayan ortak insan davranışlarının tümüdür, toplumsal eylem ve etkileşim kalıplarıdır” (4). Bu tanım ile bir önceki tanım arasında fazla bir fark yoktur. Çünkü bireylerin, toplumsal davranışlarının toplum tarafından belirlendiği fikri ortaktır.

“İster ilkel, ister feodal, ister modern temel yapıda ya da bunların değişim içindeki çeşitlenmeleri halinde olsun, her sosyal yapı, bu yapıyı meydana getiren sosyal müesseselerin, insan ilintilerinin ve bunların karşılıklı münasebetinden doğan sosyal değerlerin birbirlerini etkiledikleri bir bütündür” (35). “Bir toplumun sosyal yapısının, toplumda var olan veya bulunması mümkün entegrasyon derecesine olumlu bir şekilde bağlı olduğu şüphesizdir” (36).

Sosyal yapılar içinde, aynı sosyal gruplarda, aynı birey değişik bireylere karşı değişik rol ve statüler takınabildiği gibi, aynı sosyal gruplar içindeki bireylerin de farklı rol ve statüler takındığı olmaktadır. Sosyal yapılar farklı sosyal çevreler ile sınırlandırılmıştır. Bir şehir diğer şehirden nasıl farklıysa, sosyal çevreleri itibarıyla da farklıdırlar. Köy sosyal çevresi denildiği zaman farklı sosyal yapılardan ayrılabilen sosyal çevre anlatılmaktadır. İnsan bir çevreden diğerine geçebilir ve kendi amacına uydurabilir. Dönmezer’e göre (31), yaşam ile çevre iç içedir ve çevre yaşam hücrelerinin oluştuğu andan itibaren vardır, çevrede meydana gelebilecek bir değişimin, alışkanlıklara ve yaşam tarzlarına varıncaya kadar değişikliğe uğrattığı, çevre deyince doğumdan ölüme kadar insanların vermiş olduğu dürtülerin anlaşıldığı, hava ve besinlerden sosyal ve duygusal iklime, aileden topluma kadar, kişinin temasta bulunduklarının

inanç ve davranışlarına kadar ve hatta doğumdan önce de birey üzerinde etkisini göstermeye başlamasıdır.

İnsanlar doğal çevrenin bir üyesidirler ve bu çevrenin doğal verilerine muhtaçtırlar. Yaşamlarını devam ettiren insanlar arası davranışlar bağı symbiotic* ilişki gibidir. İnsan toplumu, bireylerin birikmesinden, tıpkı bitkiler, hayvanlar gibi sınırları belli olan doğal çevrede birlikte yaşamalarından ve toplumun bir sosyal çevre içinde oturmuş olmalarından meydana gelir.

Şimdi sosyalleşme sürecinde oyunlar ve sporun rolünü sistematik bir şekilde analiz etmemiz gerekmektedir. Tanıma göre, sosyalleşme, toplumun görevini yapan bireyleri olarak kişiliklerimizi kazanma süresinde kazanmış olduğumuz gerçeği, sosyal özelliklerimizin doğuştan gelmediğini ifade eder. Bizim temel fizyolojik, psikolojik ve sosyal yönelmelerimiz (yemek, seks, tanıma, tepki), duygusal korunmalarımız içindir. Yeni durumlara adapte olmakla beraber, deneyime dayanan bir temele de sahiptir. Aynı şey özel mekanik, müzik ve matematiksel yetenekler için de doğru olabilir. Fakat açıkça, sosyal potansiyellerimizi sadece sosyal ilişkiyle ileri götürebiliriz. Romanya'lı sosyolog George Ciuciu (37) sosyalleşmenin iki yönünü birbirlerinden ayırt etmektedir. Adaptasyon ve yenilik. Ve bunların organize olmuş ve olmamış olarak iki tür oyuna karşılık geldiğini söylemektedir. Bu iki tür oyunla çocuk veya genç, sosyal yaşamın iki temel ögesine hazırlanmaktadır. Bir yandan sosyal normları gözler veya onlara entegre olurken diğer yandan sosyal çevrenin değişimine ayak uydurur.

İşte burada birey oyunla ve sporla bu sosyal çevre içerisinde kendisine bir yer bulmaya çalışır. Sosyal çevre içinde ortak

* 1-Ortak yaşam (Ana Britannica, C.17, İstanbul, 1986)

2-Benzer olmayan türlerin ve farklı bulunanların birlikte yararlanma, elinde bulunan bir şeyi kendisine yaramaması ya da fazla olması halinde diğerine devrederken, diğerinde kendisi için hayatî nitelikte yararlı bulunan başka bir şeyi alması ve bu durumun devamlı cereyan etmesine karşılık her iki tarafın da kendi hayatini devam ettirmesi şeklindeki yaşama (Nirun (3)).

dayanışma şuuru da vardır ve birey bunu spor yoluyla aşmak istemektedir. Ve bu şuur üzerine temellendirilmiş bulunan sosyal bütünün maksat ve hedefine doğru yönelmeler başlar. Bu yönelme spor yoluyla olduğundan kısımlar arasında karşılıklı dayanışma yaratılmaktadır.

Sosyal yapı, sosyal çevre içinde bireylerin birlikte yaşamalarına bağlı olan insanların oluşturduğu bir bütündür. Sosyal çevre içinde insanların kültürleri vasıtasıyla ilişkilerinin somut ve soyut yönleri ise bir sosyal bütünü meydana getirmektedir. Dolayısıyla insan topluluğunun kültür ve muhtevalarının karşılıklı etkileri de sosyal çevre içinde biçim kazanmaktadır.

Bireyin davranışları üzerinde, biyolojik, psikolojik ve sosyal etkenler rol oynamaktadır. Normal ve normal dışı davranışlar bu unsurlardan meydana gelir. "Doğal ve toplumsal çevre içinde yaşayan insan, her iki çevreyle, karşılıklı ve sürekli bir alışveriş ve etkileşim içinde bulunur. Bunun sonucu olarak, bireyin davranışı üzerinde doğal ve toplumsal çevrenin etkisi görülür" (38).

İstikrarlı bir çizgi olmamasına rağmen, kamuoyu, bir sosyal çevrede/ortamda oluşur. Yıllar önce sağlıklı yaşam programlarının televizyonlardan gösterilmesiyle olumlu bir kamuoyu oluşmuş, insanlar sokaklarda koşar olmuşlardır. Ergil'e göre (39), sosyal çevreler, bireyleri farklı şeylere duyarlı kılar ve farklı alanlarda deneyim kazandırır. Bu yüzden insanların kendilerini güçlü ya da zayıf hissetmelerine neden olur, az ya da çok oranda örgütlü kümelerle katılmaya özendirir, az ya da çok oranda belirtimci ve az ya da çok oranda gelenekçi yapar. Sosyal çevrelerinin sağladığı bu niteliklerle donatılmış olarak, bireyler, kendilerini ve dünyayı, üyesi bulundukları kümelerin sunduğu çerçeve içinde değerlendirirler.

"İnsanı sosyo-kültürel çevreden ayrı, yalıtlanmış olarak ele alan ve evrensellik iddiasında bulunan motivasyon teorilerinin her toplum için geçerli olduğu tezleri geçerliliklerini yitirmişlerdir.

Sosyal çevre, ihtiyaçlar dizisinde tatmini etkileyen veya ihtiyaçları sıralayan bir faktör olarak rol oynar. Tatmin olma ihtiyaçlarının sahip olduğu sosyal değere bağlıdır. Çevrenin ihtiyaçlara verdiği önem ölçüsünde ihtiyaçların bir kısmı değişikliğe uğrayacaktır. İhtiyaçlara atfedilen değer, giderebilme imkânlarıyla ters orantılıdır. Bu sebeple hangi ülke ya da grup olursa olsun, en yüksek değere sahip olan ihtiyaçlar en kıt tatmin olunan ihtiyaçlardır" (40).

Bir kavramdan çok söz edilmesi, o kavramın anlamının iyi bilinmediğinden değildir. Son yıllarda sıkça kullanılan sosyal çevre kavramı, gündelik yaşamımıza girerek, politikadan bilime kadar çok çeşitli alanlarda kullanılır olmuştur. Sosyal çevreyi oluşturan şartları, fiziksel, toplumsal ve kültürel ögelere ayırabiliriz. Daha açık bir ifadeyle ailemiz, komşularımız, hısım ve akrabalarımız, arkadaşlarımız, mahallemizdeki insanlar, evimiz, şehrimiz, okulumuz, işyerimiz, hatta televizyon, bilgisayar, otomobil, buzdolabı, çamaşır makinası, bulaşık makinası gibi çok sayıdaki teknolojik alet de yaşamımızda etkileri olan sosyal çevremizdeki unsurlardır. Her insan farklı da olsa kendi çevre şartlarında yaşamlarını sürdürmektedir. Gözden uzak tutulmaması gereken bir nokta da, teknolojiye ve kitle iletişimindeki ileri gelişmelerdir. Bu gelişmeler sayesinde dünyanın ayaklarımızın altına, gözlerimizin önüne gelmesiyle beraber toplumda çevresi az veya gelişmemiş bireylerin ufkunun da geliştiğini ve açıldığını görmekteyiz. Göka' nın (41) dediği gibi, hiç tanımadığımız bir insanın fantezi dünyasında tasarladıklarını bu işi meslek edinmiş oyuncular canlandırmakta; biz ise böyle bir gelişmenin nasıl mümkün olduğunu değil de, serüvenin devamını merak ve hayretle izlemekteyiz.

2.4.YÖNELMEK, EĞİLMEK-EĞİLİM

“Sözlük anlamıyla yönelmek, bir yere, bir şeye, bir kimseye yönelmek, bir şeye (soyut) yönelmek, bir etkinliğe yönelmek, onu amaç olarak seçmek, benimsemek, onunla ilgilenmek, kendini ona adamaktır” (42).

“Eğilim, (eğilmek’ten eğil-im), bir kimseyi bir şeye, bir şey yapmaya yönelten ruhsal durum, içgüdüsel istek, kişisel yatkınlık; meyil, temayül. Eğilimli, ona doğal olarak yönelen, onu yapmaya hazır olan, ona eğilim duyan kimse için kullanılır; meyyel: (Bir şeye, bir şeyi yapmaya eğilimli)” (43).

“Meyil, bir şeye gösterilen ilgi, istek, eğilim. Meyil göstermek, yönelmek, istemek, o yönde eğilimi belirlemek. Meyilli, bir şeye istekli olan” (44).

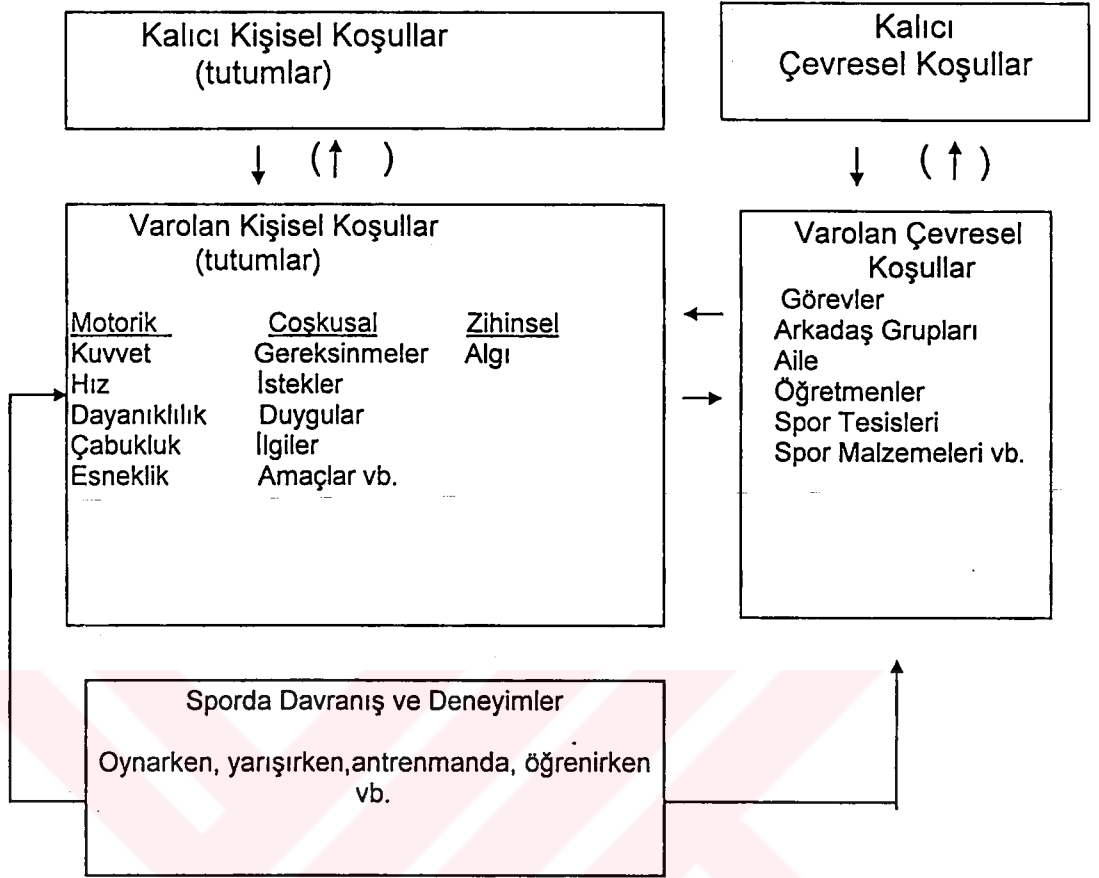
“Temayül, (meyl’den temayül), bir kimseye, bir şeye ilgi, sevgi, eğilim’dir” (45).

İnsanların doğumundan ölümüne kadar, hareket eden, devinen, bir şeyler yapmaya yönelten, tüm canlıları pasif durumdan, aktif duruma geçiren güçler ve insanların faaliyetlerindeki tercih şeklini belirleyen şeyler nelerdir, sorularına verdiğimiz cevap güdülenme yani motivasyondur. Basit bir ifadeyle açıklamak gerekirse, susayan bir canlının yiyeceğe değil de suya doğru yönelmesi, tam tersi acıkan bir canlının da suya değil de yiyeceğe doğru yönelmesi tamamen motivasyonla yani güdülenme ile ilgilidir. Çünkü canlı organizma, “her biri kendilerini harekete getiren güdülerin şiddetine göre az veya çok faal haldedir ve sırasında bu noksanlarını tamamlama yolunda her şeyi-bazen ölümü bile- göze almaya razıdır.” (46).

“Kişiyi bir harekette bulunmaya veya birçok hareket alternatifinden birini tercih etmeye iten ve nispeten bir süreklilik gösteren faktörlere motiv, bir motivin etkisiyle ve mevcut şartlara bağlı olarak bir davranışa, yani, spor faaliyetine yol açan ve bu faaliyeti sürdüren sürecin adına ise motivasyon” (2) denir.

İnsanların yaşamını uzak veya yakın hedeflere bağlı olarak değişik oranlardaki-şiddetlerdeki-fizyolojik ve sosyal güdüler

yönetmektedir. Günlük yaşantımızda güdülerin içeriklerine ve oranlarına bağlı olarak davranışlarımız oluşmakta veya sürekli değişmektedir. Bazen evimizin içindeyken bile bir ihtiyacımız için bir başka odaya gitmeye bile üşenirken, yağmur çamur demeden, soğuk sıcak demeden her türlü olumsuzluğa rağmen spor alanlarında antrenman için koşan insanların olduğu düşünülürse, bunun sebebi sadece motivasyonun gücü ve şiddetiyle açıklanabilmektedir. Bu bireyler hareket ihtiyacını tatmin etmek için ve başka birçok fizyolojik ve sosyal nedenlerden dolayı spor sahalarına veya bir spor kulübüne girmek isteyebilirler. "Başkalarıyla birlikte spor yaparak kendini kabul ettirme, huzurlu olma veya psikolojik ve fiziksel performans yeteneğini geliştirme motivleri, bu isteğin belirlenmesinde rol oynayabilir" (2). Sporda, çevresel koşullarla, bireyler veya gruplarla, nesnelerle mücadele etmek söz konusu olduğu için, oldukça farklı deneyimlerin çeşitlerini sunan sporun ruhsal dengeye ulaşmada yardımcı olmakla birlikte tek başına yeterli olmadığının bilinmesinde fayda vardır. Bazı bireyler sadece katılma yönelimli olduğu için daha çok ruhsal açıdan dengeli olabilir fakat bazı bireyler ise başarı yönelimli olduğu için spordan elde edilen sonuçlar daha önemli olmaya başlar. Elit sporcu adayları ilk aşamada katılma yönelimli oldukları halde, daha sonra elit sporcu statüsüne erişmiş sporcularda artık katılma yönelimi değil de, elde edilen sonuçlar yani başarı yönelimi ön plana çıkmaktadır. Artık bu bireylerde, spora katılmak ruhsal açıdan dengeyi sağlamaz, spordaki başarısı ruhsal açıdan dengeyi sağlayabilir.

Şekil:1. Sporda Davranış ve Deneyimlerin İlişki Alanları (47).

Şekil:1. de, varolan çevresel koşulların, spora yönelmede ve spor yaparken davranış ve deneyimlerin ilişkilendirilmesinde, kalıcı çevresel koşullarla nasıl organik bir bağ içerisinde olduğu görülmektedir.

Spora yönelme'de, "kendini toplumsal açıdan kabul ettirebilmek güdüleyici olabilir" (47).

"Bir kimse, niçin herhangi bir spor faaliyetine katılmaktadır, neden bir sporcu kendisinin çok sıkı bir disiplin altına sokulmasına razı olur, niçin yaralanma, sakatlanma, hatta bazen ölüm tehlikesini göze almaktadır, bazı kimselerin spor faaliyetlerine katılmak yoluyla ifade edip tatmin olacakları ihtiyaçları mı vardır, bazı sporcular, derecenin zorluğunun ve tehlike ihtimalinin yüksek olduğu yarışlara katılmayı mı tercih ederler?" (46), sorularının cevaplarını açmaya çalışalım: İşin

özünde yönelmek, eğilmek ve eğilim vardır. Motivasyon, güdülenme ve etkilene he bir yönelmeyi, eğilimi doğurur.

Spor faaliyetleri, yaşantının kendisinden doğan bir neşe ve istek tarafından güdülenir. İnsanın kendisinde bulunan fazla enerjisi spor yoluyla dışarı atılır. Aslında ilk aşamada bir çeşit oyun olan sporun yapan kişiye büyük bir keyif ve zevk vermesi söz konusu olmasaydı, spora yönelmenin ilk aşamasında bu ilgi hemen kaybolmaya mahkum olurdu. Daha sonraları sporun başarı yönelimli duruma geçtiği zamanlarda yüksek heyecanlı zevk durumlarının ortaya çıkması, tehlikeli durumların üstesinden gelerek cesur olanın ürkek olan tarafından yenilgiye uğratılması, başarı yolunda ağrı, acı ve yorgunluğun yenilmesi, duygusal ton'u yükseltmektedir. İşte bu durumlarda sporcunun kendi kendisiyle mücadelesinde galip gelerek dış dünyayla, çevresiyle kaynaşması ve hareketlerini sadece yaptığı spor branşına odaklaması, elit sporcu olmayanların yapmayınca bilemeyecekleri değerler kazanmasına yol açmaktadır. Bütün bunlar spor yapanlar açısından dır. Spor yapmayan kişiler bu ayırt edici özellikleri sosyal çevrelerinden, birlikte yaşadığı insanlardan veya ilişkide bulundukları kişi ve kurumlardan etkileneerek güdülenir, yönelir ve öğrenir. Çok kısa denemelerde öğreneceği birçok özelliğin yanı sıra, bir 'olgu' olan sporu uzun zaman aralıklarında da aşama aşama yaşayarak, yeni tatların ve yeni zevklerin peşinde olarak elit sporcu statüsüne kadar yükselebilmektedir.

"Tanınma, şöhret elde etme isteği, kendini daha çok kuvvetli hissetme isteği, veliyi tatmine yönelmiş istekler, kendini beğendirme, kabul ettirme, bir kısım duyguları eğitme isteği, spora yönelmede etkili olan itici, teşvik edici etmenlerdir" (48). Yönelme'de bireyin, çevresindeki veya okulundaki spor etkinliklerinin, sahaların, salonların malzemelerinin yeterli olmasının yanı sıra, bireyi spor yapmaya güdüleyen birçok unsur vardır. Şekil:2.de bunlar belli bir düzende sıralanmasına rağmen, eksikliklerin olduğu ve daha birçok araştırmaya da ihtiyaç duyulduğu bir gerçektir.

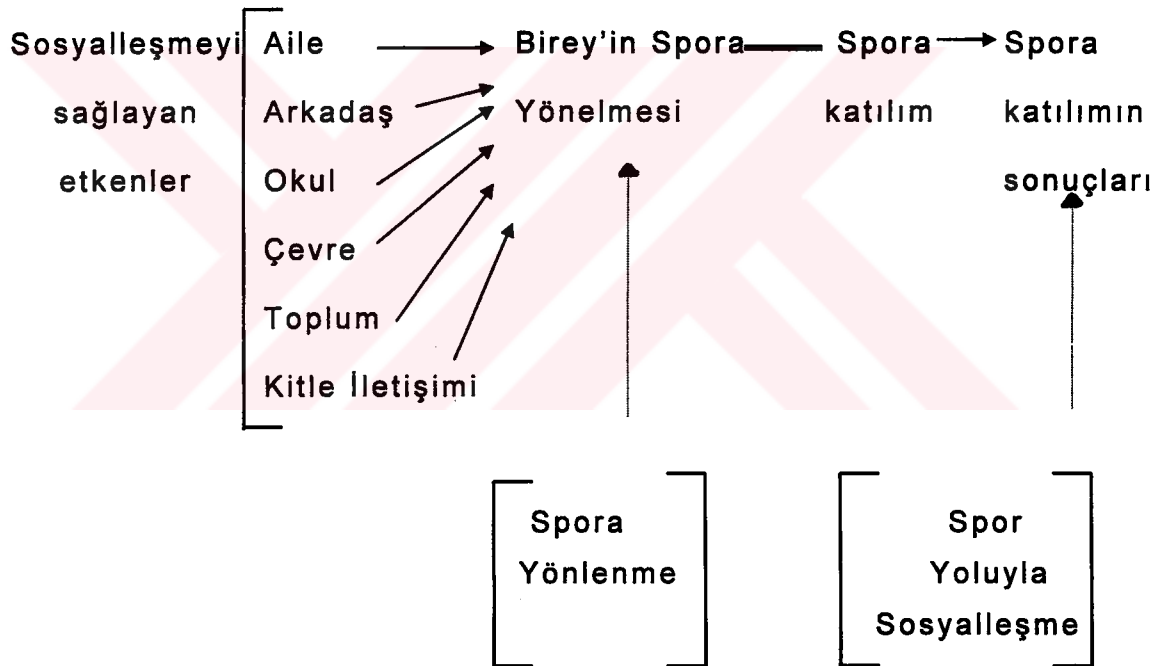
	Ben merkezli	Sosyal bağlamda
Spor yapmayla ilgili	1-Hareket, fiziksel etkinlik, hareket etme zevki 2-Bazı spor hareketlerinden zevk alma (kayak, yüzme) 3-Estetik deneyim (dans) 4-Kinestetik deneyim (dağcılık) 5-Kendini deneme, kendini bilme 6-Kendi sınırlarını yoklama 7-Oyun 8-Risk, macera, gerilim	9-Toplumsal etkileşim
Spor yapmanın sonuçlarıyla ilgili	10-Bir konuya göre kendinden emin olmanın başarılması 11-Bireyin kendine göre kendinden emin olmasının başarılması 12-Toplumsal tepkiye göre kendinden emin olmanın başarılması	13-Sunmayı başarma 14-Toplumsal tanınmayı başarma 15-Prestij sahibi olmayı başarma 16-Egemenlik ve güç sahibi olmayı başarma
Diğer nedenlere araç olarak spor yapmayla ilgili	17-Sağlık 18-Fiziksel uygunluk 19-Güzellik 20-Rahatlama, eğlence 21-Ödünleme 22-Doğa deneyimi 23-Serbest zaman etkinliği 24-Maddi, ekonomik kazanç 25- Gezi	26-Toplumsal temas 27-Arkadaşlık 28-Saldırganlık 29-Toplumsal hareketlilik 30-İdeoloji

Şekil:2 Sporda GÜDÜ Grupları (47).

"Bu çok çeşitli güdüler spora olan ilginin çeşitliliğini göstermektedir. Mc.Clelland ve Heckhausen kuramsal çerçevesini oluşturmuş, daha sonra da diğerleri başarı güdüsü açısından sporun rolünü incelemişlerdir. Örneğin Winterbottom (1953) çalışmalarında spora erken başlamanın ve spor oyunlarının daha

yüksek başarı güdüsüne neden olduğunu göstermiştir. Bu çalışma çocukluk çağındaki deneklerle yapılmış olmasına rağmen, yarışma sporlarına katılmanın başarı güdüsünü pekiştireceği varsayılabilir” (47).

Yönelme, güdülerle oluştuğuna göre, toplumdaki başarılı sporcuların örnek alınmasıyla spora yönelme başladığında, örnek insan, başarılı insan, örnek sporcu, tanınan sporcu olabilme yolunda ilk egzersizlere başlanır. Bu yönelmenin birçok özelliğinden sadece biridir. Şekil:2.de ayrıntılı olarak, ‘ben merkezli’ ve ‘sosyal bağlamda’ görülen yönelme çeşitlerinin, sporun ne derecede büyük bir etkileşim alanı olduğunun da bir göstergesidir.

Şekil:3. Spora Yönelme ve Spor Yoluyla Sosyalleşme (49)

Spora yönelmeyi sağlayan etkenler aynı zamanda sosyalleşmeyi de sağlayan etkenlerdir. Başka bir açıdan söylersek, sosyalleşmeyi sağlayan etkenler sosyal çevre unsurlarıdır ve bu unsurlarla spora yönelme gerçekleşmektedir.

Toplumu öğrenme teorisi, özellikle spordaki rollerin öğrenilmesinde tam anlamıyla uygulanabilmektedir. Sporun bu özelliği nedeniyle toplum, sosyal çevre etkileriyle spora yönelmektedir. Bir toplumda kültürel kahramanlar saygı görürler. Smith'e göre (50) kahramanların toplumun sosyal yapısındaki değerleri, normları temsil ettikleri için, gelişmede önemli katkıları vardır. Sporda da elit sporcular birer kahramandır, adeta bu kahramanlara tapma vardır ve çokça görülen bir durumdur. Elit sporcu hayranları veya kendisini onunla özdeşleştiren bireyler onların fotoğraflarını, posterlerini, istatistiklerini v.s. toplarlar, biriktirirler, onlar gibi olma yolunda spora yönelirler.

Spor ve toplumun ilişkileriyle ilgili sosyolojik teoriler vardır (49):

i) Yapısal fonksiyonalizm: Buna göre toplumlar birbirine bağımlı ve birbirinden bağımsız kurumlardan oluşur. Her biri sosyal değişmezliğe katkıda bulunur. Örneğin aile, eğitim, spor, din, ekonomi. Nasıl insan vücudundaki organlar tam bir uyum içinde çalışıyorsa, toplumdaki kurumlar da iletişim halinde ve uyumlu çalışmalıdır. Sosyo-kültür çevre bu kurumlardan nasıl bağımsız değilse, spor da o toplumun ilgi ve beğenisine her zaman açıktır. Spora yönelme bu kurumlardan bağımsız olunmadığı için gerçekleşmektedir.

ii) Zıtlık teorisi: Toplumda dengesizlik, organizasyon bozukluğu, toplumsal ahengin bozulması gibi, zıtlıkla ilgili zıtlık meydana getiren unsurlar üzerine eğilir. Bu durumu son zamanlarda ülkemizin Doğu ve Güneydoğu bölgelerimiz için uygulamaktayız. Toplumsal ahengin bozulduğu bu bölgelerimiz için, siyasiler ve yerel yönetimler spora adeta bir kurtarıcı rolü vermek istemektedirler. Bulunduğu lig'den bir alt lige düşen kulüplere af teklifi yasa tasarısı hazırlama çalışmaları, birinci futbol ligindeki şampiyon bir takımımızın 1998-1999 futbol sezonunda bütün maçlarını o bölgedeki bir ilimizde

oynamak isteyişi, zıtlık teorisiyle açıklanabilmektedir. Böyle olunca o bölgede ekonomi canlanacak, insanların çöküntü içinde olan ruhsal ve psikolojik durumları iyileşecek ve en önemlisi de spora yönelmelerin artmasıyla, ahengi bozulan o yöre insanının olumsuz başka işlerle uğraşması önlenmeye çalışılacaktır.

- iii) Sembolik etkileşme: İnsanlar arasında oluşan farklı ve aynı karaktersele etkileşimleri anlatır. Bunlardan benzerlik, insanların birbirini taklit etmesi ve tanımlamasından oluşur. Gösterdikleri duyarlılık, birbirlerinin yaptıkları hareketler değil, bunların anlamına gösterdiği tepkilerdir. Her insan spor olgusundan farklı etkilenir, kimi seyircidir, kimi aktiftir. İnsanlar birbirlerini taklit ederek spora yönelebilirler. Her bireyin sosyal çevresinin farklı farklı olması nedeniyle, farklı amaçlarla farklı sonuçlar alma amacıyla spora yönelmeler gerçekleşmektedir.

2.5. SPORA YÖNELME

2.5.1. ELİT SPORCU VE SOSYAL ÇEVRE

Daha önce ayrı ayrı bahsetmiş olduğumuz bu kavramların birbirleriyle ilişkisinin ele alındığı bu bölümde, sporcu gençlerin fizyolojik ve psikolojik gelişim gruplarını açıklamak ihtiyacı vardır. Konuya buradan başlamamızın nedeni, elit sporcunun sporculuk geçmişi olduğundandır. Çünkü elit sporcu, hemen elit sporcu olmamıştır, bunun bir geçmiş hikâyesi vardır. Sosyal çevrenin etkileme ve yöneltme etkisi, diğer sosyo-psikolojik, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel etkilerle birlikte olmaktadır.

“Sporcu gençleri,

1. Ergenlik öncesi gruplar (11-13 yaşlar)
2. Ergen gruplar (13 yaş ve yukarısı)
3. Okul çağı grupları
4. Profesyonel gruplar” (48), diye ayırabiliriz.

Ergenlik öncesi gruplar içerisinde yer alan 11-13 yaşları arasında bulunan çocuk, toplumdaki davranış ve tutumlarını henüz yeni yeni geliştirme aşamasında olduğu için spora yönelmesinde birçok sebep vardır. Beraber olmak istediği arkadaş grubu vardır ve onlar spor yaptıkları için, bu grubun içine girmekten mutluluk duyabilir, kitle iletişim araçlarından etkilenecek kendisine hedef aldığı sporcu veya sporcular gibi bir yaşantıya sahip olmak isteyebilir, hatta kendisinin putlaştırılmış bir kahraman haline gelebileceği fantezisine kapılmış olarak, tanınmış bir spor kişiliği olacağını hayal edebilir veya bütün bu nedenler ve bunların dışında kalan birçok teşvik edici unsurlar, ergenlik öncesi çocukları bir spor branşına yöneltmiş olabilir.

Ergen gruplar içerisinde yer alan 13-17 yaşları arasında bulunan genç, ergenliğe hazırlanmış veya ulaşılmış bir ergenlik öncesi dönemde aile zorlaması olabildiği gibi, bu dönemde aile zorlaması görülmez. 13-17 yaşlarını ilk ergenlik olarak ele alırsak,

17 yaş ve yukarısını son ergenlik dönemi olarak ele alabiliriz. Bu dönemde gençler kendilerine özdeşleşme objeleri yaratırlar. Spora yönelen gencin kafasında, kendisi için hedef seçilen bir spor kahramanı vardır, onun gibi olabilmek isteyebilir. Bu durum süreklilik arz etmez. Kararsızlık içerisinde bulunan genç yaptığı spor faaliyetinin ciddi bir iş mi yoksa oyun mu olduğunun kararına varamaz ve bu durumun, özdeşleşmek istediği kahramanına ulaşmak için yapması gerekli doğru yol mu olduğunun şüphesi içindedir. Bunu yapmak bir olgunluk mudur, yoksa yetişmemiş olduğunu mu gösterir, kararsızlıkları ve düşüncesi içindedir. Bu dönem bir yerde şüphe ve kararsızlıklar dönemi olduğu için bazı gençler yöneldikleri bu sporun bir çocuksu iş, bazıları ise ciddi bir iş olarak görürler ve gencin kafasındaki bu soruların, kararsızlıkların giderilmesinde, takım arkadaşlarının, okul arkadaşlarının, mahalle çevresinin, aile çevresinin ve kısaca tüm sosyal çevresinin etkili olduğu görülür. Bu etkilenmede elit sporcu olarak spor yaşamını sürdürerek kendisini başarılı hissettiği oranda olumlu, aksi etkilenmelerde ise olumsuz olmuştur denilebilir.

Okul çağı grupları 18 yaş ve üzeri gruplar olup, yüksek öğrenim ve ergenliğin son döneminde olan gruptur. Bu gruplar kendilerini ilk kez bağımsız hissederler. Yüksek öğrenime gidiyordur ve belki de memleketinden uzaktadır. Sahip olunan yetenekleri gereği burada olduğunun bilincindedir ve bağımsızlık duygusu hat safhadadır. Hele bir de sporla ilgili bir yüksekokul'da öğrenim görmeye başlamışsa, orta dereceli okulda sporculuğundan dolayı orada bulunmadığı halde, sportif yeteneklerinden dolayı yüksekokulda bulunduğu farkında olan genç, aşırı iddialarını ve fantezilerini bir kenara bırakarak, hayallerine ve gereksiz iddialarına daha az yer vererek hoşuna gitsin veya gitmesin, sahip olduğu sportif yetenekleri ve geleceği hakkında daha ciddi yargılarda bulunmaya başlar. Kendisinde bir sportif yetenek olup olmadığının açıkça keşfinden sonra, ergenlik döneminde hayal edilen ünlü olma, güçlü olma iddiaları veya fantezileri daha gerçekçi ve objektif bir hal alır, yani o

fantezilerden artık vazgeçilmiştir ve gerçeklere dönmüştür. Bireysel ilginin ve bağlılıkların sınırının genişlettiği yıllar olan okul çağı gruplarında, geleceğe ait meslek seçme kaygısı, hayati kararlar, evlenme gibi spor dışı düşünceler oluşarak, spor yapıp yapmayacağının değerlendirilmesi bile daha gerçekçi yapılmaya başlanır. Bazı branşlarda verim elde etme yaşının başlangıcı olan bu dönemde, birey sosyal çevrenin de etkisiyle kendi performans sınırlarını geliştirmek için daha bir azimle çalışır ve bu durumundan dolayı da içinde bulunduğu ortama ve topluma kendisinin varlığını hissettirmeye başlar. Bu durumdan memnun olan birey, tanınmaya ve sevilmeye başlayınca sosyal çevresinde aranan veya parmakla gösterilen bir kişilik durumuna gelerek, sporu meslek olarak seçip seçmemesi düşüncesinin değerlendirilmesi yapılmaya başlanır ve performansının geliştirilip elit sporcu statüsünün elde edilebileceği düşüncesi belirginleşmeye başlar. Karar vermek kendisindedir ve bağımsızlığının farkındadır.

Profesyonel gruplar diyebileceğimiz bu son grupta bulunan gençlerin durumu bir önceki gruptan farklıdır. Okul çağı gençleri dediğimiz bir önceki grupta bir oyunu kazanmak veya kaybetmek pek önemli değildir. Fakat bu grupta, yani sporculuğu meslek haline getirmiş, elit sporcu olmuş bireylerde kazanma ve başarı son derecede önemlidir. Çünkü sonunda dolaylı olarak kendisinin de başarısı artacaktır. Bu başarının getirisi çoktur. Maddi açıdan rahatlık, iyi bir transfer, milli takıma seçilmek ve tanınmışlık profesyoneller için söz konusudur. Burada profesyoneller deyiminin kullanılmasıdaki amaç, bu işin zevk için yapılmayıp, bir meslek olduğunun belirginleştirilmesi ve kazanmanın son derece önemli olduğunun hissettirilmesindendir. Profesyonel gruptan kasıt bu olmasına rağmen, elit sporcular için de kullanılan bu deyim yine aynı amacı gütmektedir. Çünkü elit sporcular her zaman maddi kazancın içerisindeyler. Bu işi meslek olarak yapan sporcular artık günümüz dünyasında gizli profesyoneldirler. "Zaten Uluslararası Olimpiyat Komitesi de amatör sözünden ziyade olimpik liyakat tabirini kullanmaya başlamıştır. Profesyonel

sporunun gençliğe örnek olma, elit spor yaptığı için popüler ve sporun yaygınlaşmasında görevli saymak gibi" (51), görevleri de vardır. Elit sporcuların kendilerine ödenen para yeri, işleri gereği yaptıkları spor branşının kulüpleri olduğu için, buraya mesleklerinin yüklenildiği bir sorumluluk anlayışıyla yaklaşılar ve almış oldukları ücretle buna göre düzenlemiş oldukları hayat tarzları etkili olur. Hayatlarında şimdiye kadar görmedikleri fakat hep hayal ettikleri konfora ulaşan elit sporcular, kendi yeteneklerinin para ile değerlendirilmesinden memnundurlar ve farklı davranışların gelişmelerine yol açarlar. Tüm bunlar çalışmazsa kaybedilebilir ve çalışılırsa korunur veya daha fazlası kazanılabilir. Bu çalışmadan kasıt, performansın korunup, artırılması veya kaybedilmemesidir. Elit sporcu statüsüne erişmiş bir sporunun tüm bunları kaybetmesi düşüncesi, kendisine çok yıkıcı ve tahrip edici gelir.

Sosyal itibar veya itibarsızlık gibi unsurlar sosyal çevre içerisinde elit sporcuları olumlu ya da olumsuz etkiler. Sosyal itibar elit sporcu performansını olumlu etkilerken, itibarsızlık performans düşüklüğü yaratır. Zorunlu mekân değişikliğine uğrayan elit sporunun, o bölgenin sosyal yapısı ve sosyal çevresi nedeniyle, yaptığı spor kabul görmüyorsa, ya o mekândan ayrılacak ya da sporculuk yaşamı bitecektir. Her sistemin bir parça olduğu kabul edilirse, sistemin dışında kalan herşey de çevre olarak elit sporcuyla olumlu ya da olumsuz etkileyecektir.

Sporda bir rekor kırılması çok zordur. Ağır, stresli, uzun bir uğraşının sonunda yıllar sonrasının ardından yakalanan bu mutluluğun iki sahibi, sporcu ve insanlıktır. Yani bu rekor insanlara uzak ya da yakın bir amaç vererek spora yöneltmiş, spor yaptırmış, elit sporcu yapmış, bu sporculuğunu devam ettirmiş, meslek olarak bakmış ve ardından rekor gelmiştir. Sosyal çevre bunda söz sahibidir. Toplumda elit sporunun başarısı, sosyal çevrenin tüm unsurlarına aittir. Başarı bireysel gibi görünse de, o sporunun yüksek performansına olumlu etkiler yapan da yine sosyal çevredir. Dolayısıyla elit sporunun başarısı, sporda toplumsal başarı ve sosyal çevrenin olumlu tüm unsurlarıyla

beraber olur. Sporcu başarılı olmak için performans artırırken, içinde yaşadığı toplumdan almış olduğu karakteristik özellikleri bilinçli ya da bilinçsiz kullanır. Ortaya çıkan başarı, kendisini kullanan insanların oluşturduğu sosyal yapıyı etkiler.

Sosyal çevre, belli bir sosyal hayat alanı içinde insanları bir arada toplarken, farklı çevreleri de birbirlerinden ayırır. Bir takımı oluşturan bütün sporcular ayrı ayrı bir grubun üyesidirler ve farklı sosyal çevrelerden gelmişlerdir.

İnsanlar farklı sosyal çevrelere girip çıkabildikleri gibi, elit sporcular da kendilerine uygun ortamı yaratacaklarına inandıkları kulüplere transfer olabilirler. Günümüzde büyük transfer ücretleriyle bir başka kulübe giden elit sporcular, aradıkları veya umdukları sosyal çevreyi bulamadıklarında büyük performans düşüklükleri yaşamaktadırlar ve başarısız olmaktadır. Buradan şu sonuç çıkmaktadır ki, büyük maddi kazançlar, başarıda tek başına yeterli değildirler.

2.5.2.ELİT SPORCU VE SPORA YÖNELME

Elit sporcularda elit olmadan önce spora yönelirken, amaç; elit olduktan sonraki gibi onunla ilgilenmek, kendini ona adanmak ve asıl işi sporculuk şeklinde değildir. Bu bazı gelişimler sonucunda olmaktadır. Sporcu önce fiziksel gelişim gösterir. Bu yönelmeyle beraber başlar. “Bugün insan organizmasının iki sistemi üzerinde spor yapmanın olumlu etkileri olduğu kesinlik kazanmıştır. Bunlar, kalp-damar sistemi ve kas-kemik (hareket) sistemleridir” (47). Beceri ve yetenek gelişimi, yani yapılan spor branşına uyum, antrenmanla sağlanırken, bu gelişimin doğal sonucu fiziksel gelişim olur. Fiziksel gelişimin devamında ve sürekliliğinde ise performans gelişimi olur. Fiziksel gelişim ile performans gelişimini karıştırmamak gerekir. Fiziksel gelişim, sporcunun normal insan vücuduna göre veya spor yapmayan bir insan vücuduna göre gözle görülebilen atletik yapı olduğu halde, performans gelişimi, yapılan spor branşına özel geliştirilen veya antrenmanla kendiliğinden gelişen güçtür. Performans yerine bazen kondisyon da denilmektedir. İki deyim de aynı anlamı ifade eder. Spora yönelen elit sporcu adayında fiziksel gelişimle beraber, sosyal gelişim de başlar ve sporcunun topluma uyumuna yardımcı olur. Spor faaliyetlerinin özünde bulunan yarışmacılık bireyde çeşitli davranış şekilleri geliştirir. Her spor branşının kendine özgü oyun kuralları toplumda bazı kurallara da uymayı kolaylaştırır ve spor kurallarının bazı simgeleri toplumdaki bazı kurallardan örnekler taşır; bireyin bunları benimsemesi, algılaması, kullanması daha kolay gerçekleşir. Fiziksel gelişimle beraber, bireyin yeteneklerinin ve performansının gelişmesiyle çevresine kendisini kabul ettirmesi kolaylaşır. Çünkü, çevresinde spor yapıyor görünmesi, sporcu bir kimlik ve parmakla gösterilmek bireyi memnun ettiği için sosyal imaj da gelişir ve kendi kendini beğenerek disiplinli olma yolunda önemli mesafeler katedilir, sosyo-kültürel değerleri algılama ve uyma kabiliyeti gelişir.

Elit sporcunun yetenek ve performansının gelişmesiyle çevresinde kabul görmesi, bu sporcu için yaptığı spor branşına

daha da önem vererek çalışmasını sağlarken, örnek sporcu imajı ile yeni spora başlayacaklara bir 'yönelme' eğilimi de yaratmaktadır.

"Diğer taraftan duyuşal gelişime bağılı olarak kişinin kendine güven duyuşunun, karakter gelişiminin, kişilik gelişiminin, başarı ve başarısızlığa karşı toplum değeri ölçüleri içerisinde istendik davranış sergilenmesinin, duyuşların doğru şekilde ifade edilmesinin, yeteneklerin bilinmesi ve kendini kontrolün geliştirilmesi sağlanabilmektedir" (52).

Yeteneklerin bilinmesi ile beraber kontrollü bir yönelme başlar. Toplumdan istenilen değeri ölçüleri, elit sporcularda istendik davranışlar sergiler ve daha da iyisini yapmaya yönelir. Fakat erken doyuma ulaşan sporcularda, bu toplum ilgisi aşırı bir şımarmaya yol açarsa başarısızlık gelir ve toplum dışlar. Bunlar elit sporcu davranışları ve o topluma, o bölgeye mal olmuş üst düzey performans sporcuları olduğu için, örnek insan özelliklerini korurlar ve geriden gelecek yeni nesil aday elit sporculara örnek olurlar. Aile, yakın çevre, okul-iş çevresi ve kitle iletişim araçlarının etkisiyle yeni nesil aday elit sporcularda bir yönelme başlar. Ama en önemlisi kişinin bilinçlenmesidir.

Toplumda değeri verilen öğrenim, sağlıklı bir vücut yapısı, yararlı alışkanlıkların kazanılması, başkalarına yardım, cesaret, liderlik, kendine yetme, konular arasında bağlantı kurabilme, toplum kurallarının öğrenilmesi, çevreye uyum sağlayabilme, karşılaştırma ile beraber değerlendirme yapıp sonuç çıkarılması gibi kavramlar; zihinsel gelişimle beraber sağlıklı bir vücut yapısıyla birlikte gelişebilmektedir. Spora yönelen birey, aktif bir vücut yapısına sahip olmakla birlikte, toplum kurallarının öğrenilmesinde benzerlikler gösteren sporun, sosyal gelişimde bir araç olarak yardımı yadsınamayacak ölçüde büyüktür. Rakibin bir spor karşılaşmasında kendisine karşı oyun kuralları çerçevesinde üstün güç göstermesini anlayışla karşılamayı öğrenen birey, toplumda başkalarının hakkına da saygı gösterebilmeyi, oyun kurallarına uyma zorunluluğu ile toplum yaşamında en basit bir alış-veriş kuyruğunda bekleyebilmeyi, toplu taşıma araçlarında

kendisinden büyüklere yer verebilmeyi v.b. birçok toplum kurallarına uymayı öğrenebilmektedir. Kısaca disiplinli bir yaşamı, başarı ve başarısızlığı anlayışla karşılayabilmeyi, sevinç ve üzüntüyü abartmadan yaşayabilmeyi öğrenmektedir. Bir spor müsabakasında bilerek rakibe faul yapmamayı öğrenmek, toplum yaşamında da insanlara zarar vermeden yaşayabilmeyi öğrenmektir. Spor saha ve malzemelerin kötü kullanılmamasını öğrenmek demek, kendi ev yaşantısında ve toplumda ortak olan diğer araç gereçlerin de kötü kullanılmaması alışkanlığını kazanmak demektir.

Zihinsel gelişimin sağlanması veya tamamlanması ile çevreye uyum sağlayabilen ve değerlendirme yapabilen bireyler, bir deneme ile spora yöneldiklerinde, bunu devam ettirip ettiremeyeceklerini ilk anda bilemezler. Devam ettirebilme aşaması çok sonraları gelmektedir. Bu devam ettirme aşaması da, yukarıda sözünü ettiğimiz birçok olumlu unsurun spora yansıdığı andaki istekli ve istikrarlı bir şekilde yapılan spor branşıyla özdeşleşmesiyle gerçekleşmektedir.

Elit sporcular, şampiyonlar; hedeflenen amaç doğrultusunda çok çalışarak uğraşılıp, denenip ve çok zaman harcanılarak, toplumların kendi içinden çıkarlar. Bazen bir rekorun kırılabilmesi için birkaç kuşak geçebilir. Sporda başarı hemen gelmez. Bir alt yapısı ve geçmişi olması gerekir. Günümüz dünyasında, üçüncü dünya ülkelerinde veya gelişmekte olan ülkelere, spordan anlamayan kulüp başkanları iş başına gelmek için veya geldiklerinde 'ben bu kulübü bu sene şampiyon yapacağım' demektedirler. Sene sonunda kulüpleri şampiyon olamayınca da birçok mazeretin arkasına saklanmaktadırlar. Toplumda o kulübün taraftarları da o kulüp yöneticilerinin etkisiyle diğer kulüp taraftarlarına karşı adeta düşman kesilmektedirler. Toplumda bir infial ve huzursuzluk yaratılarak, elit sporculara bile diğer kulüp taraftarlarınca çok haksız uygulamalar ve saldırılar olabilmektedir. Böyle uygulamalar, seyirci kitlesinin, spor yapan kitleden çok olduğu toplumlarda görülmektedir. Şu da bir gerçektir ki, günümüz dünyasındaki her toplumda spor izleyen, yapandan muhakkak ki

çoktur, fakat bizim anlatmak istediğimiz nokta; yaygın sporun, kitle sporunun bir toplumda az olmasıyla beraber bilinçli sporun bilinmeyip elit sporcular için saygısızlık ve saldırıların yapılabilmesidir. Çünkü spor yapmayan, o branş için yanlış yorumda bulunur, kötü yöneticilerden, kitle iletişim araçlarından etkilenir. Elit sporcular, herkes için sporun veya kitle sporunun yaygın olduğu ortamlarda daha kolay ortaya çıkmaktadır. Fakat bu durum, spora başlama en alt ve en üst yaş sınırlarıyla beraber, kitle sporunun yaygın olduğu ülkelerdedir. "Toplumda bireylerin ve özellikle genç kuşağın spora yönelmesinde yıldız sporcuların önemli etkileri bulunmaktadır. Bunlar özellikle aynı sporu yapanlar için birer 'örnek', 'öyle ve onun gibi olunmaya çalışılan ideal insan', ayrı deyişle mitosdurlar" (12). Elit sporcular, sadece sporculuklarıyla değil, toplumda yaşama biçimleriyle de etkili olmaktadır. Elit sporcuların sık sık 'bizim taraftar desteğine ihtiyacımız var' demelerinin altında yatan gerçek, kendisi hakkında kitle iletişim araçlarından olumsuz davranışlarını gören toplumun, o elit sporcu hakkında çirkin tezahüratının olmamasını istemektir. Bu yüzden elit sporcular toplumdaki yaşayışlarına dikkat etmek zorundadırlar. Örnek insan, örnek sporcu olan birey, topluma mal olan her insan gibi topluma karşı sorumludur.

Elit sporcu kendi ayrıcalıklı durumunun farkına vardığında, örnek sporcu ve ideal insan gibi yaşamaya mecburdur. Bazen bu sorumluluklarının farkında olmayan elit sporcular da olabilmektedir. Bu sporcular kitle iletişim araçlarında abartılarak kullanılmaya başlanınca da, topluma yansıyan ciddi ahlâk sorunları ortaya çıkmaktadır. Bu ahlâk sorunları çok ciddi boyutlara ulaşırsa, toplum o sporcuyu dışlar ve o sporcu başarısız olur, silinip gider. Elit sporcu, belki de bir zamanlar örnek aldığı yıldız sporcu nedeniyle spora yönelmişse, içinde bulunduğu elit sporculuk, yıldız sporculuk kariyerini yine o sporcu gibi muhafaza etmelidir. Aksi halde, toplum, yeni bir yıldız sporcu, elit sporcu çıkması için bir süre daha beklemek zorunda kalacaktır.

2.5.3.SOSYAL ÇEVRE VE SPORA YÖNELME

Sosyal yapının sınırlarını tayin eden sosyal çevreyi, cinsel gelişim, aile, yakın çevre, okul-iş çevresi, toplum ve kitle iletişimi, kültür belirler. İnsanları etkileyen tüm doğal ve nesnel koşullarla, insan yapısı ve koşulları kapsayan, alt ve üst kurumlarıyla örgütlenmeyi içeren bir bütündür. Burada, bu bütün içerisinde sosyal çevre, içinde bulunan unsurlarla spora yönelmede nasıl bir rol üstlenir, sorusu ilerleyen bölümlerde ayrı ayrı ele alınacaktır.

“Gelişmekte olan organizmada cinsiyet, diğer gelişmelere paraleldir. Çocukluktan yetişkinliğe başarılı bir geçiş; biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişmenin bir arada olmasıyla gerçekleşir” (53). “Sosyal gelişme kişinin içinde yaşadığı toplum tarafından kabul edilir tarzda davranmayı öğrenme süreci demektir” (54). Gençlik çağının bağımsızlık çağı olması nedeniyle bir anlamda birey topluma karışır, yani evden kopup çevreye yönelerek spora ilgisinin artması da söz konusudur. Birey kendi yaşıtlarıyla kaynaşma imkânını, spor ve diğer faaliyetlerle bulur. Çünkü o arkadaşlarının da benzer sorunları vardır ve gruplaşmalar başlar. Bu gruplaşmalar birlikte hareket etmeye kadar götürür. Topluma karışma ve kaynaşma imkânı, yaşıtlarıyla beraber ilgi duyduğu, etkilendiği veya merak edip denemek istediği spora yönelmeyle gelişir.

“Aile; kan bağılılığı, evlilik ve diğer yasal yollardan aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan fertlerden oluşan, fertlerin cinsel, psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı, fertlerin topluma uyum ve katılımlarının sağlandığı ve düzenlendiği temel bir toplumsal birimdir” (55). Çocuğun psiko-sosyal gelişimine, fizik gelişimine ve boş zamanlarının değerlendirilmesine fayda sağlayacağını düşünen aile; çocuklarını, çocuğun kendi istediği bir branşa veya kendilerince çocuğu açısından daha iyi bir gelecek sağlayacağını düşünerek, ailenin kendi seçtiği bir spor branşına yönlendirilebilir.

“Boş zamanın değerli olarak kullanılması evde başlar. Bir ailenin, bireylerine öğretimde bulunacağı boş zaman

değerlendirme faaliyetleri, genellikle o ailenin ekonomik düzeyine bağlıdır" (56). Bizim ülkemizde genellikle bu faaliyetlere katılmada, anne ve baba çocuğun isteğinden önce kendi isteklerini kabul ettirme biçimiyle etkili olmaktadır. Fakat bir süre sonra çocuk bu faaliyetlerden hoşlanmıyorsa, isteğini bildirdikleri aileleri de bu isteğe daha fazla direnememektedirler.

Gencin içinde yaşadığı ortamda ve bu ortamdaki ilişkilerde sosyal çevre çok önemlidir. İlk etkilene aile, sonra yakın çevre ve bu çevredeki arkadaşlık ilişkileri gelir. Arkadaşları arasında etkilendiği, kendini yakın hissettiği veya özdeşleştiği kişiler vardır. Bu kişiler elit sporcular, yıldız sporcular da olabilir ve etkilenir. Örnek aldığı veya onun gibi olmak isteyip özendiği elit sporcu'dan etkilenir ve spora yönelebilir. İşte boş zaman faaliyetlerinin değerlendirilmesinde ailenin spor dışında bir faaliyete yöneltmesi bir süre sonra etkisini kaybeder ve çocuğu veya genci istediği bir spor branşına yönlendirebilir. Bu genellikle yaz okullarındaki genel spor egzersizleriyle başlar, daha sonraları branşa yönelinir ve ciddi olarak bir kulüpte spor yapılmaya başlanır. Spora yönelmede ve etkilenmede çok önemli olan sosyal çevre, doğaldır ki herkesi aynı oranda etkilemez veya bu etkinin dozu kişiden kişiye göre değişiklik gösterebilir.

"Gençliğin yaşamının önemli bir kısmını geçirdiği kurum aileden sonra okuldur. Aile kurumunda yetişkinlerle informal ilişkiler görülmekle birlikte, okulda formal ilişkiler daha ağır basar" (57).

Okul ve iş ortamı boş zamanı kısıtlar, çünkü asıl iş, okul ve işyeridir. Fakat bunun yanında birey ne yapar eder, kendisine mutlaka bir boş zaman yaratır. Çünkü gencin fizyolojik durumu sürekli aktiftir ve hareket ihtiyacı hisseder. İşte bu ortamlarda okuldaki spor malzemelerinden etkilenme olur, okul spor takımlarındaki öğrencilerin okuldaki statülerinden etkilenme olur veya yakın bir arkadaşı okulun bir spor takımındadır, onunla beraber olmak istemektedir ve spora yönelme başlar. İşyeri ortamında grup bozan olmamak için baskı ile spora yönelebilir, çünkü karşı grup mesai saati dışında spor yapıyordur. İşyeri ortamı spor yapmaya elverişlidir, özendiricidir, spora yönelebilir.

İşyeri ortamında bir sosyal statü belirleyicisidir, amirine veya patronuna hoş görünmek isteyebilir, arkadaş grubundan kopmamak için severek de spora yönelebilir.

Tarihsel, biyo-sosyal, kültürel özellikleriyle bir eylemde bulunan insan varlığı, diğer canlılardan ayrı bir özellik gösterir. Performans gelişimi söz konusu olan insanlarda bu yeteneklerin geliştirilmesinde eğitimin ve kültürel faaliyetlerin önemi büyüktür. Her türlü eğitim faaliyetlerinde, bireyin zihinsel eğitiminin yanında fiziksel eğitiminin de tamamlanması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Sağlıklı olmayan bir vücudun zihinsel kapasitesinin zorlanması mümkün değildir. Böylece toplumun istedikleri yerine gelerek, bireyin kendine güven, kendi benliği hakkında değer, yargı ve hükümlerin geliştirilmesi, yaşamdaki birçok engellerin aşılmasının öğretilmesi yetisi, saygı ve hoşgörü duygusu, bir işi başarmadan doğan sevincin paylaşılmasıyla toplumsal bir varlık olduğunun bilinçlendirilmesi söz konusudur. “Bu yönü ile performans eğitimi insanı ve toplumsal ilişkilerde her türlü eğitim ve öğretim sürecinin bir görevi ve istemi olarak görülmelidir” (58).

Aile, yakın çevre ve okul-ış çevresinin, onları da aşan bir bileşkeni olan toplum'dan etkilenme genellikle kitle iletişim araçlarının etkisiyle olur. Bireyin sosyalleşmesi sırasında etkilenme, her zaman yakın çevreden ve aileden olmayabilir.

“Özdeşleşme, bir başka kişiye duygusal bağlanımın zaman bakımından ilk dışavurumu olarak psikanalizce öteden beri bilinmektedir” (59).

Bulunduğu toplumda gördüğü veya kitle iletişim araçlarından görüp etkilendiği yıldız elit sporcular, bireyi ister sosyal yönden olsun, ister duygusal yönden olsun etkiler. Kitle iletişim araçları özdeşleşme objeleri ortaya çıkarmakta etkilidirler ve elit sporcular özdeşleşilen veya özdeşleşmek istenilen objeler olabilmektedirler. Kendini o sporcuların yerine koyma ve onlar gibi olma duygusuyla spora yönelinebilir.

2.5.3.1. AİLE VE SPORA YÖNELME

Aile nedir, denildiği zaman çok basit bir anlamı var gibi gelen bu kavram aslında çok karmaşıktır. Gözümüzü ilk açtığımızda bulunduğumuz, yaşamımızın büyük bir bölümünü adadığımız, içinde büyüüp yetiştiğimiz ortam, hep aile'dir. "Aile, çok basit görünmesine rağmen öylesine karmaşık bir ilişkiler ve manâlar yumağıdır ki, bu yumağı çözmek ve aile'nin ne olup olmadığını anlamaya çalışmak çok boyutlu bir incelemeyi gerektirmektedir (60).

Aile'nin bir toplumsal kurum olması nedeniyle ve toplumsal kurumun da temel bazı değerlerinin korunması açısından ve toplum yapısının bütünlüğü nedeniyle zorunlu ve nispeten sürekli kurallar topluluğunu anlattığını ifade edebiliriz. Dolayısıyla "aile de bu sürekli kurallar topluluğunun en eskisi, en köklüsüdür" (61), diyebilmekteyiz. Aile kavramı, günümüzde çok sık kullanılmaktadır ve yaşamımızın her anında etkilidir. "Ancak bilimsel inceleme amacıyla ele alındığı zaman, tanımlanması, işlevlerinin belirlenmesi ve geniş anlamda toplumsal yapıyla ilişkisinin saptanmasında değişik yaklaşımların bulunduğu gözlenmektedir" (62). Gelenek ve göreneklerimiz, örf ve adetlerimizin gelecek kuşaklara taşınması bakımından etkili olan aile, "eskiden kurulmuş ilişkileri, gelenekleri, alışkanlıkları kuşaktan kuşağa geçirmek yoluyla üyelerini kendi sınıfları içinde tutmak eğilimi göstermesi bakımından, toplumsal değişikliğe engeldir. Fakat etkisi, aile yapısı tipine göre az veya çok güçlü olacaktır" (63). Aile, en küçük toplumsal kurum olarak tanımlandığında, bu kurumun bünyesinde bulunan ana, baba ve çocukların yasalarla belirlenen kuralları yanında toplumsal açıdan da bazı görevleri vardır. Her aile, yaşadığı toplumun özelliklerini taşır. "Toplumun değer yargılarını, gelenek ve görevlerini, beğenilerini, inançlarını, önyargılarını, kısaca kültürünü yansıtır" (64). Fakat her ailenin kendi özel iç yapısı ve bir özel işleyişi vardır. Toplumla iç içedir ve sürekli bir ilişki vardır.

"Aile, aynı soydan birbirini izleyerek gelen kuşaklar bütünü; sülale, evlilik ya da akrabalık bağıyla birleşmiş kimselerden oluşan topluluk, anne, baba ve çocuklardan oluşan bütün'dür" (65). "Aile, evlilik, kan ya da evlat edinme bağlarıyla birbirine bağlı, tek bir hane halkı oluşturan, karı-koca, ana-baba, kız ve oğul, kız ve erkek kardeş olarak her biri kendi toplumsal konumu içinde birbirlerini karşılıklı etkileyen, ortak bir kültür yaratan, paylaşan ve sürdüren bireyler grubu" (66)'dur.

Aile, çocukluk, ergenlik ve hatta gençlik yıllarında, kişi üzerinde en etkili çevredir. Çocukluktan gençliğe doğru gittikçe etkisi biraz azalabilmektedir. Bunun sebebi, ailenin çocuklarına gösterdiği ilginin azalması değildir. Ergenlik ve gençlik dönemlerinde birey, ailenin dışında çevreye yönelmektedir. Bilakis "anne kucağından inerek yürümeye başlayan, büyüyen, yetişen toplumun bu küçük üyesinin, karakterinin oluşmasında, kalıtım, yetenek ve eğilimlerinin yönlenmesinde, çevreye uyumun sağlanmasında ve eğitiminde ailenin etkisi tartışılmayacak derecede büyüktür" (67).

Toplumların çekirdeği ve en önemli sosyal kurumlardan biri olan ailenin, kendisini önemli yapan iki sebebi vardır. "Birincisi, aile insan türünü üretmek ve devam ettirmekle görevlidir. İkincisi aile, ekonomi, eğitim, ahlak gibi öbür kurumların da kaynağı olmuştur" (68). Çünkü toplumların var olabilmesi ve bu dünyada yaşamlarını devam ettirebilmeleri için fizyolojik ihtiyaçların yanında sosyal ihtiyaçların da karşılanması gereklidir ki, diğer canlılardan farklı olabilsin. Dolayısıyla her toplumun aile yapısının da o toplum için geçerli olan kuralları üretmesi ve uyulması söz konusudur. "Freud aileyi öz bilinçli olarak kurumlaştırmamış, ancak; her yerdeki egemen kavramları bireysel kişilik ve psikanalitik açıdan indirgenmiş toplumsal bütünlük" (69) olarak ele almıştır. Toplumsal bütünlüğü sağlayan ailenin o toplum için geçerli toplumsal ahlak kuralları geliştirmesi de bu yüzden gayet doğaldır.

"İnsanlığın ilk çağlarından beri ailesiz devir olmamıştır. Aile cemiyeti (toplumu), cemiyet aileyi yaratmıştır. Daha doğrusu ikisi iç içedir" (70) .

Ayrıntılara girmeden, tarih içerisinde bir çok değişmeler geçiren aileyi, aşağıdaki şekilde sınıflandırmak mümkündür (68, 70):

i) Klân ailesi: Kendilerinin kutsal hayvan ve bitkiden geldiklerine inanırlar. Herkes birbirleriyle akrabadır. Bir erkeğin aynı klândan bir kadınla evlenmesi mümkün değildir. Günümüzde Avustralya'da klân şeklinde yaşayan toplumlarda görülen bu durumda akrabalık ana tarafından geçmesine rağmen, egemenlik kadında değil, klân ailesini yöneten ana değil, ananın erkek kardeşindedir.

ii) Ataerkil aile: Patriyarkal aile de denilen bu ailede, baba, karıları, evli erkek çocukları, evlenmemiş kız çocukları, öteki çocuklar, azat edilmiş köleler, esirler v.b.'den meydana gelen kalabalık bir yaşantı söz konusudur. Baba hakimiyetli bu ailede, karıları, çocukları, hizmetçileri hep ona itaat etmek zorundadır. Her türlü kararı baba verir ve hatta aile üyelerine ölüm cezası bile verebilir.

iii) Agnatik aile: Akrabalığın sadece erkekler tarafından geçtiği bu ailede, kadının bir değeri vardır. Ataerkil ailede görülmeyen bu durum, kadına saygıyı da getirerek ailenin zamanla yeni bir şekle girmesine neden olmuştur.

iv) Soy ailesi: Germenlerde görülen bu aileye 'Germen ailesi' de denilmektedir. Akrabalık hem erkekten hem de kadından geçtiği için, iki tarafın akrabaları da eşittir. Evlenen çocuklar evden ayrılabilir, kadın mal sahibi olabilir, kadının hakkı erkeğinkine eşittir.

v) Karı-koca ailesi: Çekirdek aile de denilen bu ailede tek eşlilik esastır ve aile; ana, baba ve çocuklardan meydana gelir. Evlenmemiş çocukların meslek sahibi olmaları halinde evden ayrılmaları normaldir, kadın-erkek eşitliğine, ahlâka ve hukuka önem veren bir ailedir. Ana ve baba baskıcı ve otoriter olmadığı için, diğer ailelerde görülmeyen bir özgürlük ve eşitlik ortamı

vardır. Herkesin düşünme ve söz hakkı vardır, hoşgörü ortamı hakimdir.

“Bulunduğumuz yüzyılda ilk kez Amerika’da görülen ve bütün dünyada ve memleketimizde de bilhassa kültür düzeyleri yüksek sınıflarda az çok değiştirilerek uygulanan bir aile şekli karı, koca ve çocuklar arasında karşılıklı sevgi ve arkadaşlık ve ortak ilgiler esasına dayanan monogamik (bir erkeğin tek bir kadınla evlenmesi)” (71) bir aile şekli vardır.

Her toplumun aile bireyleri davranışları, genetik değil, o toplumun aile için geçerli gelenek, görenek, örf, adet, standartlar ve kurallarından yön alır. Bir Amerika’lı, Çin’li, ve Avrupa’nın herhangi bir ülkesindeki insanların aile yaşamlarının birbirlerinden farklı olmasının nedeni biyolojik değil sosyaldir. Bizim ülkemiz için kabul edilen aile sosyal yaşantısı, bir başka ülke için geçerli değildir. Dolayısıyla aile yapısı toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Bir sosyal bilimci aile kavramını farklı sosyal içerikleri açıklamak için kullandığı halde, antropologlar anlaşmazlıklara yol açtığı için aile kavramı yerine ‘akrabalık’ kavramını kullanmaktadırlar. “Murdock, 250 toplumda ailenin evrenselliğini araştırmış ve ister daha geniş bir akrabalık grubu içinde bulunsun, ister ayrı bir bütün oluştursun, anne-baba ve evlenmemiş çocukların ayrı bir sosyal birim olarak bütün toplumlarda bulunduğunu göstermiştir” (72). Sosyal bilimcilerin büyük bir çoğunluğu anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan meydana gelen ailenin, akrabalık ilişkileri ile beraber günümüz dünyasında evrenselliğini koruyan çekirdek ailenin varlığının geçerli olduğunu kabul etmişlerdir.

“Aile hakkında yazan birçok sosyolog kapitalizmin gelişmesi ile ailenin boyutunda meydana gelen esaslı küçülme arasında bağlantı olduğunu varsaymışlardır. Çağdaş gelişmelerin aile hayatına yön veren bir ilke olarak sevgi ve duyguya dayalı bireyciliğin” (73) akla daha yatkın olduğu görülebilmektedir. “

“Aile, temel (birinci derece) bir sosyal grup olup, bilinen bütün toplumlarda kişi, hayatını bu sosyal grup içinde sürdürür” (74). “Ailenin sosyal fonksiyonuna dair hüküm vermek hususunda

kullanılan en mühim sosyolojik kriteriyumların biri, ailede iş bölümünün tanzim ediliş şeklidir “ (75).

Ailenin tanımındaki farklılıklar, öncelikle ailenin ne olduğu konusunda yani hangi kategoriye sokulabileceği konusunda belirmektedir. Gökçe'ye göre (76), aile konusunda geliştirilen bütün tanımların ortak özelliği, aileyi toplumsal yaşamın ana şekillerinden biri olarak kabul etmeleridir. Ama değişik tanımlar aileyi, bir 'birlik', 'grup', 'yapı', 'kurum' ya da 'örgüt' olarak nitelemişlerdir.

“Le Play, aile monografilerinden yola çıkmış, aileler konusunda saptamalarda bulunmuş ve bu saptamalarını toplum düzeyine genişleterek toplumsal ilişkileri açıklamaya çalışmıştır” (77). Aile bu anlamda toplumsal kurumlar içinde en basit, küçük, evrensel ve toplumsal yaşamın özüdür, içinde bulunduğu toplumun durumunu tam anlamıyla yansıtmaktadır. Zaten aile tanımları çoğunlukla ailenin üreme işlevine ve toplumsallaştırma görevine önem vermişlerdir.

Sencer'e göre (78), aile, cinselliği ve buna bağlı olarak üreme etkinliğini düzenleyen ve çocuğu uyumlu bir toplum üyesi olacak şekilde toplumsallaştırma işlevini üstlenmiş olan başlıca toplumsal kurumdur. Mc.Iver ve Page de (79), aileyi cinselliğe dayalı, çocuk sahibi olma ve bu çocukları yetiştirme özelliği olan bir toplumsal yapı olarak nitelemişlerdir. Winch (80) ise, aileyi ana-baba ve çocuklardan meydana gelen bir toplumsal grup, neslin devamını sağlayan temel bir toplumsal yapı olarak değerlendirmiştir. Yaygın kullanım bulan diğer tanımlar da ailenin toplumsal yapı ile makro düzeydeki ilişkilerinden yola çıkmaktadırlar.

“Aile toplumsal dokunun hücresi, akrabalık örgütü de bu hücreleri bir arada tutan organlardır” (81). “Aile, bütün öteki kurumlar gibi, kendisini biçimlendiren toplum için bazı fonksiyonları yerine getirir. Aile, toplumların gelişme aşamalarına göre farklı özellikler gösteren bir kurumdur” (82). “Aile yalnız sosyal bir topluluk değil, aynı zamanda biyolojik bir topluluktur” (83). “Toplumun canlı ve fonksiyonel bir parçası olan ve yaşamın

temelini oluşturan ailenin, varlığını ve gelişmesini devam ettirebilmesi için yerine getirmesi gereken temel görevleri vardır” (84). Bunlar, yetişkinlerin ve çocukların her türlü fiziksel, ruhsal ve sosyal bakımdan gelişimlerinin sağlıklı olması için tedbirler alınması, istenilen düzeyde fakat ihtiyaçların ailenin ekonomik gücünü sarsmayacak ölçüde insani ve maddi tedbirlerin alınması ve en son olarak da ailede karar vermenin herkese söz hakkı verilerek sağlanması için tedbirler alınması şeklinde özetlenebilir.

“Aile, her şeyden önce, çocuğu sosyalize eder. Fakat çocuğa benimseteceği değerleri yaratan, oluşturan ailenin kendisi değildir. Bu değerler dinden , ulustan, kast’tan ya da toplumsal sınıflardan gelir” (85).

Ailenin işlevleri toplumdan topluma değişiklik gösterebildiği gibi, aynı toplum içinde değişik statüler arasında da farklılık gösterebilir. Bu tarihsel gelişim içerisinde değişikliğe uğrayabilir. Geleneksel toplumlarda eğitim aile tarafından sağlanmakta iken, çağdaş toplumlarda bu büyük oranda eğitim kurumlarında verilmektedir. Aile karşılıklı menfaat temeline dayalı bir müessese değildir. Geleneksel Türk aile yapısı ahlâki, manevi ve sosyolojik temellere dayalı sağlam bir yapı arz eder. Fakat şehiriye göç ve çarpık şehirleşme nedeniyle geleneksel aile değerlerinde de bir çözülmenin başladığını unutmamak gerekmektedir.

“Türk toplumunda, teknoloji, aile yapısına da etki etmiş, akrabalık bağlarında eskiye nazaran zayıflama görülmüş, çekirdek aile eğilimi artmıştır” (86).

Türk aile yapısında baba ailenin reisi ve başıdır. Ana imajı da Müslüman-Türk geleneğinde kutsal bir imajdır. Ana ve babaya verilen bu değerlerin yanında, geleneksel Türk aile yapısında çocuklar da kutsaldır. Çocuklar ana-babaya ‘Tanrı’ emanetidir. Hızlı kültür değişimi ana ve babanın rollerinde değişiklik yarattığı gibi bu çocuklara yansımıştır. Aile, sosyal çevre ve okul çocuğunun yetişmesinde etkili bir ortam olmasına rağmen, disiplin, iyi-kötü alışkanlıklar, kendine güven çevreden önce gelir ve aile, çocuğun karakterinin oluşmasında en önemli unsurdur.

“Türk ailesi otoriteryen disipline sahip olsa da, aile içinde içten ve şarta bağlı olmayan bir sevgi bulunduğunu düşündüren belirtiler vardır” (87). Hunee (55), tarafından yapılan 1973, 1978 ve 1983 araştırmalarına göre; Türkiye’de 1968’den bu yana geniş ailelerin azalma, çekirdek ve dağılmış ailelerin artma eğiliminde oldukları gözlenmektedir. Yerleşim yeri açısından da, kentsel alanlardan kırsal alanlara gidildikçe hane halkı büyüklüğü; aile biçimine, bölgelere ve yerleşim yerine göre belirgin bir farklılık göstermektedir.

“Her toplumda ailenin belirgin üç özelliği olduğu kabul edilir” (88). Aile sosyal amaçlı bir kurumdur, aile hukuki temellere dayanır. Ailenin kuruluşu, sona eriş, kurucuları olan karşı cinsten ve belli özelliklere sahip iki insanın serbest iradelerine dayanır.

Gençlerin davranışları, ailelerin etkisi altındadır. Sosyal hareketlilik veya kentleşmenin getirdiği aile yapısındaki değişiklikler de ailelerdeki ilişki türlerinde değişiklikler yaratmasına neden olmaktadır. Gençlerin boş zaman değerlendirme eğilimleri bazen ailelerin isteklerine uymamakta bu da nesil çatışmalarına yol açmaktadır. Aileler boş zamanların değerlendirilmesinde para harcanılmayan etkinliklerin yapılmasına, ders çalışılmasına, spor yapma, radyo televizyon izleme gibi aylıklarla değerlendirilen etkinliklerin yapılmamasına taraf iken, zamanla sosyal gelişim gösterilmesiyle birlikte ailelerin bu düşüncelerinden vazgeçtiği ve özellikle spor gibi etkinliklerin yapılmasına taraf olduğu gözlenmektedir. “Çocuğun normal bir sosyal hayat yaşamasına imkân vermek için onu tanımak ve gelişimlerine uygun tutum ve davranışların sosyal çevrede benimsenmesi” (89) görüşü hakim olmaya başlanmış ve aileler bu sosyal çevrenin önemini kavrayarak, çocuklarının bilinçli olarak ilgi duydukları bir alana yönelmesi için engel değil, bilakis teşvik edici olmaya başlamışlardır.

Spor bireyin sosyalleşmesinde önemli roller üstlendiği için, aileler çocuklarının daha sosyal olabilmelerine fırsat tanıyan spor olgusuna uzak kalmamaktadırlar. Hatta bazı sosyologlar (48) sosyalleşmeyi doğumla beraber başlatmaktadırlar. Bu yüzden

sosyalleşme önemlidir ve bu öğrenim, öğretim yoluyla olabildiği için aileler çocuğunu spora yönlendirmektedirler. Bazı ünlü sporcuların çocuklarının da sporcu olmaları doğaldır. Wignette (48) baba-oğul beyzbolcuların neden çok olduğunu 1147 sporcu üzerinde yaptığı araştırmada, spora yönelmenin ailenin etkisiyle gerçekleştiğini ve sporcu olma oranının, ailede sporcu olmayanlara göre yüzde elli daha fazla olduğunu bulmuştur.

Kenyon ve Grogg (90), sporcular için sporcu olmada önemli unsurları incelemişlerdir. Birçok unsurlar (aile, yakın çevre, okul-iş çevresi, toplum-kitle iletişimi) içerisinde spora yönelmede en önemli etken aile çıkmıştır. Bu ailenin etkisi, kolej ve üniversite yıllarında, bundan önceki eğitim yıllarına göre daha çoktur. Kanaatimizce bunun nedeni, Amerika'daki üniversitelerin sporculara değer vermesi ve onlara burs sağlayarak, çok pahalı olan üniversitelerde sporculukları nedeniyle ücretsiz öğrenim gördükleri içindir. Ayrıca üniversitelerin bilimsel başarılarının sporcular sayesinde reklâmlarının biraz daha fazla yapılarak kamuoyuna en önde olduklarının mesaj verilmesidir.

Kenyon ve Grogg'a göre (90), Amerika'lıların yüzde yetmiş beşi çocuklarının spora katılımı için teşvik verirken, yüzde altısı da daha az teşvik vermektedirler.

Sallis ve arkadaşları (91) dokuz yaş çocuklarının fiziksel aktivitelerinde ailelerin davranışlarının yeri adlı çalışmalarında, ailelerin çocuklarını bizzat kendilerinin bir spor merkezine götürmelerine yardımcı olmaları gerektiğini, çünkü, çocuğun spora yönelmede bu durumun daha önemli olduğunu bulmuşlardır. Ailenin geçmişinde spor yapmasının, spora yönelmede söz ile teşvikten daha etkili olduğu görülmüştür. Ailenin çocuk ile oynaması, spor yapması spora yönelmede etkili bulunmuştur. Bireyin spor yapmasında çevresel faktörler önemlidir. Aile bireylerinin çocuğun spora yönelmesinde çok büyük etkileri vardır. Değişik araştırmalarda ortaya çıkan sonuçlara göre, aile bireylerinin spora katılmasının, çocuğun ana okuldan gençlik çağına kadar spora yöneliminde önemli etkisi vardır. Yine bu araştırma sonuçlarına göre aile bireyleri spora yönelmede model

teşkil etmektedirler. Çalışan ailelerin çocuklarına az zaman ayırmaları, çocuklarının spora yönelmelerine engeldir.

Spreitzer ve Synder (92), ailenin ilgisi, alâkası ve cesaretlendirmesinin spora yönelmede etkili olduğunu bulmuşlardır. Fakat bu unsurlar önemli görünmesine rağmen bazen yetersiz kalmaktadırlar, bunların yanında psikolojik ve fiziksel faktörler de önemli olmaktadır.

Spreitzer ve Synder (93), başka bir çalışmalarında ailelerin değişik spor dallarına ilgilerinin, özellikle babanın, hem kız hem erkek çocukların sporun içinde olmalarıyla pozitif korelasyonu olduğunu bulmuşlardır. Yani spor yapan ailelerin çocuklarının spora yönelmeleri daha kolay olmaktadır.

Bischoff'a göre (94), kolejde okuyan erkek sporcuların spora yönelmelerinde ailenin, arkadaşlardan ve beden eğitimi antrenörleri'nden daha çok etkisi vardır. Fakat bayan yüksekokul sporcularında arkadaşların etkisi, beden eğitimi öğretmeni-antrenör'e ve aileye göre daha fazladır. Buna karşın bayan kolejli sporcularda beden eğitimi öğretmeni-antrenör'ler ön plana çıkmaktadırlar.

Watkins ve Regmi'nin (95) 196 erkek 202 kız, toplam 398 Nepal'li 11-14 yaş (ortaokul) arası çocuklar üzerinde yaptığı bir araştırmada çocukların spora yönelmelerinin sadece cinsiyetle ilişkili değil, ailelerin eğitim düzeyiyle de ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Önceleri zengin ve boş zamanı olanların yaptığı sporun daha sonraları genelleştiği, eğitim düzeyi yüksek ailelerden gelen çocukların spora yönelmelerinin daha fazla olduğu bulunmuştur. Bu araştırmadan çıkan sonuç, erkek çocukların spor konusunda daha aktif ve eğitilmiş ailelerin spora yöneltmede önemli olduğudur.

Yukarıdaki araştırmalar farklı toplum ve kültüre sahip ülkelerde yapılmış olmasına rağmen, aynı durum yani, ailenin spora yöneltme etkisi ülkemiz için de önemlidir. Bu konudaki bir çalışmanın ülkemizde ilk olması nedeniyle edindiğimiz ve gözlemlediğimiz bilgiler çerçevesinde, kanaatimizce ailenin spora

yöneltme etkisi vardır ve sosyal çevre unsurlarından en etkili olanıdır.

2.5.3.2. YAKIN ÇEVRE VE SPORA YÖNELME

Yakın çevre, sosyal çevre içerisindeki sosyal gruplardan veya daha küçük gruplardan, örneğin, aile, arkadaş, komşuluk v.b.'den oluşur. Sözlük anlamıyla "yakın çevre, bir kimsenin davranışları üzerindeki etkisi açısından ele alındığında içinde yaşadığı ortam, çevrenin insan üzerindeki etkisi, çevreye uymak" (96), olarak tanımlanmaktadır.

Sosyal yapı incelemelerinde çevresel etkilerin önemi büyüktür ve insanın çevresi ile olan bağı tamamen başka bir şekilde belirlemektedir. İnsanın sosyal bir varlık olduğu hemen öğrenilemediği gibi bu zaman almaktadır ve insanlarla nasıl bir ilişki kurulacağı, nasıl geçinileceği, kimlerin etkisinde kalındığı da önceden belli olmamaktadır. Bireyin sosyalleşmesi yerleşim yeriyle, ilişki kurduğu insanlarla mümkün olmaktadır. Sosyalleşme aileden sonra, sokakta başlar. Bu yüzden "çocuk sosyalleşmeyi, insan ilişkilerini, arkadaşları, arkadaşlarla oyun kurabilmeyi ve daha türlü türlü pek çok olayı dışarıda görür, öğrenir, kendi evrenini inşa eder" (97). İster ergenlik çağı olsun ister yetişkin, insan yaşamındaki bazı değerler çocuklukta alınmaya başlanır.

Yaş'ın bazı rol ve statüleri belirlemede cinsiyet kadar önemli olması nedeniyle, çocuğun fizyolojik gelişiminin önemli olduğu, fakat bunun yeterli olduğu da iddia edilememektedir. Çünkü "çocuk fizyolojik bakımdan olgunlaştığı zaman değil, toplumca resmen tanındığı zaman bir yetişkin hale" (98) gelmektedir. Yani bedensel bakımdan olgunlaşması, sosyal bakımdan da bir kategoriden öteki kategoriye geçmesi anlamında değildir. Bireyin içinde yaşadığı ortam ve bu ortamı belirleyen şartlar önemlidir. Kendisini halkalar halinde saran ilk çevre aile, ondan sonra yakın çevre ve bu çevredeki arkadaşlık ilişkileri son derecede önemlidir. Günümüz Türkiye'sinde, özellikle küçük çevrelerde kız erkek arkadaşlığı normal karşılanmamaktadır ve dolayısıyla aileler de bu çevrenin bir uzantısı olduğu için bu ilişkilere sıcak bakmamaktadırlar. Bu durum, fizyolojik gelişim gösteren gençlere de yansıdığı için bir baskı durumu söz konusudur. Karşı cinsten

arkadaşı olanlar, diğerlerine göre daha az çevrenin etkisi altındadırlar. Bu yerleşim yeri, yaşanılan kent; kır birimlerine göre az veya çok etkilidir.

Günümüz Türkiye'sinde bazı yörelerimizde, erkek çocuğun ailenin ismini devam ettirdiği düşüncesiyle kız çocuklardan üstün tutulduğu bilinen bir gerçektir. Hatta aileler kız ve erkek çocuklarına farklı telkinlerde bulunmaktadır. "Mesela kıza, yolda başı önünde gitmesi gerektiği söylenirken; erkeğin karşı cinse uygunsuz davranışlarına pirim verilmesi çifte standardın bir örneğini" (97) teşkil etmektedir. Türk gelenek, örf ve adetlerimizde bu durum etkinliğini sürdürmektedir. "Bu geleneği sürdüren ailelerde erkek çocukların soyadını yaşatıcı, aile ile dış dünya arasında ilişki kurucu, gelir getirici, aile namusunu ve haklarını savunucu olduklarından önem verilir" (99). Bu durum, toplumumuzdaki erkekler ve kızlar açısından ahlâki beklentilerin de farklı olduğunu göstermektedir. Fakat toplumsal değişme süreci içinde olan ülkemizde, erkek ve kadının rolleri ile ilgili düşünceler, yavaş da olsa bir değişim içindedir. Kadında en çok anlayışlılık, erkekte ise evine bağlılık beklentileri olan toplumumuzda, kadının anlayışlılığı yanında zeki ve geçime katkılı olmasına da önem verilmeye, bunun yanında erkekte de bağlılık yanında anlayış ve zekâ da önemli olmaya başlanmaktadır. Kadının erkekle birlikte statü sahibi olmaya başlamasıyla, erkek sadece otorite sembolü olmayıp, kadınla her şeyi paylaşan bir davranış içinde bulunmaya başlamıştır. Değişen ve gelişen toplumumuzun aile bireylerindeki bu değişimin büyük kentlerde çoğunlukla görülmesi, evinde gelişen, yetişen çocuğuna da yansımakta, fizyolojik gelişim ile beraber sosyal gelişimin de tamamlanması yolunda aileden başka yakın çevrenin de bu gelişimden etkilenmesiyle bireylere baskıyı azaltarak bazen olumlu bazen olumsuz etkilenmeler yaratmaktadırlar.

Bu etkilenmelerde baskı normlarını, sadece ailesinde değil yakın çevresinde de gözleyen çocuk ve gençte olumlu veya olumsuz etkiler görülebilir. Çocuğun spor yapmaya başlamak istemesi, spor yaparken bulunduğu ortam, aile tarafından ve yakın

çevre tarafından onaylanmaz ise ya spor yapmaktan vazgeçebilir ya da bu etkilenme ve baskı normlarına uyarak spor yapmaya yönelebilir veya devam edebilir. Giyilen spor kıyafeti bile yakın çevrenin onayını almıyorsa ister istemez bir etkilenme olmaktadır.

“Gencin çevresi ile olan ekonomik ilişkileri ve bu ilişkilerden kaynaklanan sorunlar, gencin çevresi ile etkileşiminin bir göstergesi ve yansıması olabileceği gibi, bu etkileşimin varlık nedeni de” (53) olabilmektedir. Yakın çevreden borç alma, nüfuzlu tanıdıklar vasıtasıyla iş bulabilme, çevre tarafından benimsetilen örneğin gösterişli bir nişan veya düğün şeklindeki tüketim kalıbı baskıları gibi konularda yakın çevrenin etkisi çoktur. Gençler ekonomik bakımdan özgür olmadıkları için, bazen kendi isteklerinin yapılabilmesi için de yakın çevrenin baskılarına boyun eğmektedirler. Böyle olunca hızlı kentleşme ile çözülmeye başlayan aile ilişkileri ortaya çıkmaktadır. Çünkü birey hem aileye hem de yakın çevreye bağımlıdır. Bunun sonucunda bireylerin özerkleşmesi de mümkün olamamakta veya gecikmektedir. İşte bu yüzden bireyin sosyal gelişmesinde, yakın çevresinden birtakım beklentiler içinde bulunması doğaldır ve ülkemiz koşullarına da uygundur. Toplumumuzda köy, kasaba veya küçük kentlerde, çevrenin o birey için düşünceleri önem taşımaktadır. Bunu çevre baskısını birey için kendisine adapte etme şekli diye de yorumlamak mümkündür. Her birey bu baskıdan az veya çok etkilenmektedir fakat şurası da bir gerçektir ki, yakın çevrenin etkisi her türlü davranış geliştirilmesinde önemlidir ve etkili olmaktadır. İşte spora yönelme bu aşamada gerçekleşmektedir. Spor yapıyor olmanın getireceği iyi, doğru ve ahlaklı bir birey olmasının, kendisine yakın çevresinden olumlu tepkiler gelmesini beklemek, kendisini yakın çevreye kabul ettirmekle doğru orantılıdır.

Toplumun temel ünitesini meydana getiren aile en büyük tüketici gruptur. Aileler gelirleri oranında tüketimde bulunurlar. “Ailelerde tüketim harcamaları gelir dağılımı, gelir düzeyi ve sosyo-ekonomik duruma göre değişiklik göstermektedir. Gelir dağılımı ve değişmesi satın alma gücünde büyük farklılıklar

yaratabilir" (100). "Gelirlerin miktarı sosyal ayırımda ne kadar önemli olsa da unutulmamalıdır ki aynı gelirin kullanılış tarzına göre farklı hayat seviyeleri ortaya çıkar. Bunun aksine farklı gelirlere sahip şahıs ve ailelerde de aynı hayat tarzı görülebilir" (101). Yakın çevresinde, kendi ailesinden daha fazla ve farklı bir tüketim harcaması gören bireyde olumsuz psikolojik davranışlar meydana gelir. Yakın çevresinin üyesi olduğu bir spor merkezi veya kulübü, giyilen spor malzemeleri ve marka özendirme ile aileden istekler zorlanır ve dolaylı olarak bir spor kulübüne üyelik için izin istenmiş olunur. Spora yönelmenin bu aşamada da başlıyor olması, yakın çevresindeki gibi tüketim harcaması içinde olmayan bireyin üzerinde yarattığı olumsuz psikolojik baskıyı, spora yönelmeyle kazanılan deşarj olma ve psikolojik rahatlama ile en aza indirebilecektir. Çünkü "kişilik ve spora özgü çevre birbirinden ayrı değildir. Bunlar çoğunlukla, spor eyleminin kendine özgü bir olay olmasında ifadesini bulan, birbirinden ayrılmaz karşılıklı bir ilişki içerisinde" (102).

Boş zamanların değerlendirilmesinde yakın çevrenin ve arkadaşların önemi büyüktür. Kişiler gençlik dönemlerinde belki diğer dönemlerden daha çok sorunlarını ve sevinçlerini paylaşabileceği yakın arkadaşlara ihtiyaç duyarlar.

Bir gruba bağlı olan bireyin hem ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanması hem de topluma uyumu kolay olmaktadır. Bu yüzden yakın çevre ve arkadaş grubu önemlidir. Çünkü bireyin o gruba güven duymasıyla birlikte, grup normları kabul edilmiş sayılır ve grubun onaylamadığı davranışlarda bulunulmamasına özen gösterilir. Bu gruplar, içinde yaşanan yakın çevreden etkilenirler. Bazı bireyler mahalle arkadaşlarını, bazıları okul arkadaşlarını, bazıları ise başka ayrı ayrı çevrelerden oluşturdukları grup arkadaşlarını tercih ederler. Bu gruplar; bireylerin cinsiyetlerine, yaşlarına, öğrenim düzeylerine veya boş zamanlarında beraber etkinlikte bulundukları gruplara göre değişiklik gösterebildiği gibi, yakın çevrenin etkisinde kalıp kalmama durumlarına göre de farklılıklar gösterebilir. Çevre hemen her konuda önemli bir unsur olmasına rağmen, herkesin bu çevreden etkilenme dozu farklılıklar

gösterebilir. Yakın çevreden etkilenmediğini söyleyen bireylerin, aynı görüşteki bireylerle arkadaşlık yapması ne kadar doğal ise, aksi görüşteki bireylerin de bir arada bulunmak istemeleri son derece doğaldır. Bireylerin davranışları, içinde yaşanılan çevrenin etkisi altında bulunduğu için, bu davranışların gerçekleştirilme düzeyleri, toplumun isteği doğrultusunda gerçekleşirken bu önemli bir sosyalleşme göstergesi sayılmaktadır. Bu yüzden bireylerin herhangi bir etkinlikte bulunmaları önce ailelerine karşı sorumluluk duygusunu daha sonra da yakın çevresine karşı sorumluluk duygusunu gerektirmektedir. Bu etkinliklerden biri de spor olabilir. Aynı sorumluluk düşüncesi spora yönelme sırasında da gerçekleşmektedir. Belki de ilk önceleri sadece bir boş zaman etkinliği çerçevesinde spora yönelen birey, bu etkinlikler sayesinde kendisine bir statü kazanmakta, kendini ifade etmesine fırsat veren olgular olması nedeniyle bu yönelmeyle sadece bu ilgiler çerçevesinde kalmayıp başka konulardaki özlemlerine ve yaklaşımlarına da ortam hazırlamaktadır. Bu yüzden boş zamanlarında birlikte olunan arkadaşlar, o bireyin genel yönelimi hakkında da bilgi vermektedir. “Zaman kullanımı bölümlenmesinde cinsiyetin, ailenin, eğitim yapısının, ekonomik gücün önemli etkenler olacağı düşünülebilir” (103). “Bir grup üyesi olmak, öteki üyelerin beklediği biçimde davranmak anlamına gelir. Bir sosyal rol, sosyal düzende belli bir konumun eşlik ettiği beklenen bir davranış örneğidir” (104). Grup üyelerinin ne tür davranışlar veya etkinlikler için bir araya geldikleri bellidir. Bu beklenen davranışların dışına çıkılması son derece az görülebilir. Bu yüzden toplum, dolayısıyla yakın çevre, bu beraberliklerin hangi amaçlar doğrultusunda olduğunu önceden kestirebilir, çünkü amaç bellidir. Örneğin, spor yapma grubu, gezi-eğlence grubu, tiyatro veya güzel sanatlar grubu gibi. Amaçlarla güdüler örtüştüğü zaman, spora yönelerek güdüler tatmin edilebilmekte ve dolayısıyla da insanın güdüleriyse spor faaliyetlerinin amaçları arasında bir fark meydana gelmemektedir.

Yakın çevrenin değişmesi, dolayısıyla komşuların, mahallenin değişmesi, bireyde olumlu veya olumsuz değişiklikler

yaratabilmektedir. Çünkü yeni arkadaşlar vardır, yeni gruplar vardır. Bu arkadaşların ve grupların tanınması veya onlara uyum süresinin beklenilmesi, çeşitli değişiklikleri kabul veya ret etme ile sonuçlanmaktadır. “Çevre koşullarındaki değişiklikler, insan davranışını geniş ölçüde etkiler ve değiştirir” (105). Eski alışkanlıkları veya davranışları bırakmak veya kabul etmek sürecinde, yeni yakın çevreye alışma veya uyumda bazı psikolojik sorunların yaşanmasına neden olabilmektedir. Tüm iyi davranışlar veya alışkanlıklar bile bir süre askıya alınabilmektedir. “Şüphesiz semt’in genişliği, coğrafi boyutları, köy, kasaba veya şehirde yaşanıldığına göre değişebilir. Ancak semt, semt olarak oldukça kararlı bir alt kültüre sahiptir. Bu yüzden ki yeni bir şehre gidenler semt seçmekte titizlik gösterirler” (106). Küçük yerleşim birimlerindeki semtlerde oturanların çoğunluğu birbirlerini tanır, hatta birbirlerine gidip gelecek düzeyde komşuluk ilişkileri geliştirilmiştir. Bazı büyük yerleşim birimlerindeki semtlerde oturanlarda bu durum az görülmesine rağmen yine de bu ilişkiler sıkça görülebilmektedir. Günümüz çağdaş yaşamında karı-koca çalışan eşlerin sabah erkenden evden çıkıp akşam eve geç dönmeleri, eskiye göre çalışmayan ev hanımlarının rahatlığı çerçevesinde komşuluk ilişkilerini devam ettirmeleri zor olmaktadır, fakat eskisi gibi olmasa da bu ilişkiler yine de sıkça görülebilmektedir. Yakın sosyal statü ve aynı ekonomik seviyede bulunanların ilişkilerini devam ettirdikleri komşular birbirlerini ve birbirlerinin çocuklarını benimserler. Bu ilişkiler çerçevesinde devam ede gelen bu beraberliklerde, çocukların karşılıklı olarak birbirlerinden etkilenmeleri, o semt veya mahalle ortamında sosyal statü kazanmaları açısından da son derece normaldir. Büyük yerleşim birimlerindeki yaşamda, büyük gökdelen tabir edilen apartmanlarda oturan veya bu kadar olmasa da bundan küçük apartmanlarda oturan ailelerde bu ilişkiler bazen görülmeyebilir. Çünkü, belki de çoğu birbirlerinden habersizdirler, tanımazlar ve ilgilenmezler. Bu durum şehirleşmenin ilerlemesiyle görülmektedir. “Amerika’da kişinin çevreyi kendi gereksinim ve isteklerine göre adapte etmesi anlaşılırken Japonya’da tam tersine kişinin çevreye

adapte olması anlaşılmaktadır" (107). Bizim ülkemizde, Orta Doğu ülkelerinde veya Uzak Doğu ülkelerinde de Japonya'daki gibi algılanmaktadır. "Yaşamı destekleyen bir sistem olarak aile; fiziksel yaşam ve sosyal organizasyonlar yolu ile çevrelerine bağlıdır" (108). Amerika'daki aile kavramı ile, ülkemizdeki aile kavramı arasında fark olduğu için, toplumun en küçük birimi ailenin, çevreye uyumu söz konusudur. Bizim geleneklerimize, göreneklerimize, örf ve adetlerimize ve aile anlayışımıza göre, yakın çevreye uyum gösterilmeye, adapte olunmaya çalışılırken, Amerikan toplum yapısı ve aile anlayışına göre de, yakın çevrenin kendine göre adapte edilmesi söz konusudur. Burada şunu rahatlıkla söyleyebilmekteyiz ki, her ülke toplumu yakın çevreden farklı farklı etkilenmekte veya etkilenmemektedir. Kişinin çevreyi, kendi ihtiyaç ve isteklerine göre adapte etmesi şeklinde anlaşılan ülkelerde, çevreye ve yakın çevreye uyum gibi kavramların da ülkemizdeki gibi önemli olmadığını söyleyebilmekteyiz. İşte bu yakın çevrenin her türlü ister olumlu veya olumsuz etkilerinden kurtulmak için olsun, isterse bu çevreye girmek için olsun spora yönelen kişi ve çevrenin karşılıklı ilişkisinden ortaya çıkan spor eyleminin sosyal olduğu kadar psikolojik boyutları da vardır. Konuyu psikolojik ayrıntılara girip dağıtmamak için bu psikolojik boyutları açmamakla birlikte şu kadarını söyleyebiliriz ki, Baumann'a göre (102), spor eyleminin bir güdüsü, sevk, idaresi ve amacı vardır.

"Çevre faktörü diğer insanlara oranla gençler için daha ayrıcalıklı bir özellik taşır. Gencin ailesiyle birlikte veya bireysel algıladığı tüm durumlar, çevreden ve çevrenin etkileriyle şekillenir, biçimlenir. Genç, bu biçimlere göre değişimleri bazen kıyaslayarak, bazen de kendi varsayımlarıyla özdeşleştirmeye çaba gösterir. Uyum varsa kabullenir, yoksa çatışır. Yani bir tavır koyar. Kendi varlığını önce kendisine kabul ettirmeye çalışır" (109). Ülkemizde çevrenin tutumuna bağlı olarak özdeşleşme, sorumluluk ve bağımsızlık kavramları, her birey için her ortamda farklı farklı algılanmaktadır. Yani kişiliğin oluşması sırasında birey, arkadaş çevresinden ayrı kalmamak için kendisinin istemediği fakat o grubun belki de hoşuna gider düşüncesiyle

hoşlanmadığı veya çevreye ters düşen davranışlar da sergileyebilmektedir. Bu durum, arkadaşlarına bağımlı bir kişilik yapısı geliştirmesine neden olmaktadır.

İnsanın sosyal bir varlık olması, çevresinde olan bitenden haberdar olması nedeniyle yakın çevreyle ilişkiye girebilmesinin en kolay yolu o çevreyle ilişkiye girmek ve o çevrede olan bitenden etkilenecek kendisini de o çevreye kabul ettirmektir. Bu durum hemen gerçekleşmediği için biraz zaman almaktadır. İlişki kurulan insanlar aileden sonra, yakın çevrede olduğundan, insan ilişkileri çocukluk ve ergenlik dönemlerinde arkadaşlarla oyun oynayarak, spor yaparak yakın çevreyle sosyalleşme yolunda önemli adımlar atmaktadırlar. Küçük yerleşim yerlerinde kız-erkek arkadaşlığının toplumsal bir baskı unsuru olarak kabul edildiği toplumumuzda, karşı cinslerin bir arada değil de gruplara ayrılarak bir spor kulübüne devamı söz konusu olmaktadır. Bunun tam tersi bir durum da toplumsal baskının biraz daha az hissedildiği büyük yerleşim yerlerinde görülmektedir. Bir spor kulübüne üyelikle veya ortak amaç şekli spor yapıyor olmanın getirdiği bir avantajla, ergenlik dönemi gençlerin daha kolay beraber oldukları karşı cins arkadaşlıkları gelişmektedir. Çok rahat arkadaş edinmenin gerçekleştiği veya çevresine kendisinin daha kolay kabul ettirildiğini gören ergenlik dönemi gençler, bir spor faaliyetine yönelmektedirler. "Güdü, yönelme, karar ve uygulamanın sevk ve idaresine ait faktörler, kişilik ve duruma göre çeşitli oranlarda, eylemin hazırlık ve yönlendirme aşamalarına katılır" (102).

Bireyin sosyalleşmesinde ve toplumsallaşma sürecinde yakın çevre çok önemli unsurlardan biridir. Birey aile ortamında yetiştiği halde yakın çevreden mutlaka etkilenir, spora yönelmede yakın çevrenin ihtiyacı ve desteği her zaman hissedilir.

2.5.3.3.OKUL-İŞ ÇEVRESİ VE SPORA YÖNELME

Okul, birey eğitiminde en etkili olan sosyal bir kurumdur. Eğitim, her ulusun vazgeçmediği insanların verim çalışmalarında ve ülke kalkınmasında en etkili sosyal bir kurumdur, organize bir topluluktur. Okul topluluğu, yönetici, eğitici ve öğrencilerden meydana gelir. Okul, çalışma yaşamına ve ülke insanlarına başarı getirir. “Bir okulun, belli özellikler kazanmasında çevre ve okul öğretim topluluğunun karşılıklı etki ve tepki ilişkileri önemli rol oynar. Okulun gelişmesi, çevresini geliştirmesi, çevrenin okulla ilgilenmesi, ilişkilerini kuvvetlendirmesi, kısaca bu iki varlık arasındaki dayanışma ile mümkün olur” (110).

İş'in, tarihin çeşitli dönemlerinde farklı manalar kazanması onun bireysel değil sosyal olduğundandır. İnsanların işe yönelmeleri, toplumun bireye verdiği değerlerle doğru orantılı olduğu için, o ülkedeki çalışan insan sayısı ile ülke politikaları arasında da bir ilişki vardır. “Bugün modern toplumlarda kişinin başarı statüsü içinde gösterdiği verimliliği, yaratıcılığı ölçüsünde yüksek olmaktadır” (111). Modern toplumların veya gelişmiş ülkelerin vatandaşlarına verdiği değer ve çalışma sahaları yaratmış olması, o ülke vatandaşlarının iş sahibi olmasını ve işteki başarılarını getirmiştir. Çünkü huzurlu birey yaratıcı ve verimli olmaktadır.

“İş, bir şeyin üretilmesine ya da yaratılmasına yönelik insan etkinliği, çalışma” (112), “iktisatta ve sosyolojide, toplumun varlığını sürdürmesi için gerekli emek ve etkinlikler” (113) olarak tanımlanabilir.

“Wallon’a göre iş zorla yapılan bir faaliyettir. Mecburi olduğu için, iş zorla yapılmaktadır. İnsan istediği için çalışmaz. Buna rağmen zorlanmış bu faaliyet ekonomik hayatın temelidir” (111).

Okuyan gençliğin yaşamının büyük bölümü için en önemli iki sosyal kurumdan birincisi aile, diğeri okuldur. Aile kurumunda yetişkinlerle informal ilişkiler, okul kurumunda formal ilişkiler vardır.

Eğitim evrensel ve sosyal bir olgu olduğu için, yeryüzünde eğitim olgusuna önem vermeyen hiçbir toplum yoktur ve olamaz. Fakat her toplumun da bundan aynı oranda yararlandığı söylenemez. Kapsamı ve tekniklerinin veriliş tarzlarındaki farklılıklar, ülkelerin eğitilmiş insanlar arasındaki farklılıkları doğurmuştur. "Eğitim bir etkileşim işi olarak, bir topluluk içinde gerçekleşebilir. Eğitim, birden fazla insanın aralarındaki sosyal ilişkilerden doğan bir durumdur" (114). Her toplumun bireylerinin birbirleriyle sosyal ilişkilerinin farklı olması, eğitim ve birey arasındaki ilişki o ülkedeki eğitimin başarısını olumlu veya olumsuz etkileyebilmektedir. Eğitim hakkındaki görüşler değişiktir. Sokaktaki sade vatandaş eğitimi adam olmak, okur-yazar olmak anlamında ele alır. "Onlar eğitimden bekleneni işe dönük olarak yani yaşanmış, gözlenmiş birçok olayları örnek göstererek izah ederler" (115). Yani adam olmak demek; aileye, vatan ve millete hayırlı olmak demektir. Akademik anlamda eğitim ise "bireyin toplumsal yeteneğinin ve en elverişli düzeyde kişisel gelişmesinin elde edilmesi için seçilmiş ve denetimli bir çevreyi (özellikle okul) içine alan toplumsal bir süreçtir" (116).

"Durkheim, eğitimi; yaşlıca kuşağın toplumsal hayat için henüz yetersiz bulunan kuşak üzerinde uyguladığı eylem olarak tanımlamıştır" (87). Amacı ise, çocukta toplum içerisinde, hem de özellikle gireceği çevrece gerekli görülen fiziksel, entellektüel, moral, yetenek ve becerileri uyandırmak ve geliştirmektir. Toplumsal hareketlilikte aile ve okul çatışmaktadır. Devlet eğitiminin lâik karakterde oluşu ile ailenin dinsel değerleri arasında- ya da tersi- kuşakların dünya görüşleri arasında, okul ve arkadaş grupları, okul ve kitle iletişim araçları arasında bu konuda açıkça çatışma görülmektedir. "Yapısal-göreneksel analizin, aynı şekilde, eğitim sisteminin toplumdaki temel sosyalleştirme çevrelerinden birisi sıfatıyla tetkikine de uygulanması gerekir" (117). Sosyalleşme süreci konusundaki çatışmalarda aile, en önemli sosyalleştirme sistemi olarak ilk sırada belirtilirken, ikinci sırada okul gelmektedir. Çünkü okul, toplumdaki yetişkinlerin görevleriyle ilk elden resmen sorumludur.

Çocuğun aile ocağından sonraki yaşamının ilk evresinde gönülden bağlandığı en saygın çevre okuldur. Bireyin her gelişim kademesinde fiziksel çevre ve yakın çevre önemlidir. Uzmanların görüşüne göre çocuğun doğumu anneden birinci kopuş, okul öncesi ve sonrası da ikinci kopuş olarak adlandırılmaktadır. Bu ikinci kopuş 'okul' nedeniyle olduğu için, bireyin her gelişim kademesinde de okul ve iş çevresinin sosyal gelişmesinde katkıları vardır. "En iyi okul öncesi eğitim, kuşkusuz uygun bir fizik çevre ile aile ortamı içinde sağlanmasına" (118) rağmen okul eğitiminin de çocuğun gelişmesinde ve onun sosyalleşmesindeki rolü tartışılmaz. Yüzyılımızda hızla gelişen teknoloji, eğitim ile olmuştur ve toplumların yapısını da büyük bir değişikliğe uğratarak geliştirmektedir. Geniş anlamda eğitim, "tabiatın, sosyal müesseselerin ve diğer insanların bizim zekamız veya irademiz üzerinde icra etmeye muktedir oldukları tesirler" (119) olarak bilinmektedir. "Bir psikolojik fert olarak her insan, kendi yolunu yaşadığı dünyada bulmak zorundadır ve her insana çevresini tanımak ve onun hakkında ne biliyorsa öğrenmek hakkı tanınmıştır" (120). Bu öğrenme hakkı her ülke için zorunlu eğitim programlarıyla verilmekte olup, bu öğrenim hakkını devam ettirmek isteyenlere de engel çıkartılmamaktadır.

Bir toplumun genel tutumları ve davranış şekilleri, bireylere doğrudan doğruya direkt tebliğ şeklinde değil de, çevrenin aracılığıyla olmaktadır. Çocuğun sosyalleşmesi, içinde yaşadığı topluma uyumu; aile'den, okul'dan, işyeri'nden ve toplumun öğrenimle ilgili bazı etkilerle karşılaşmasıyla mümkün olmaktadır. Toplumda meydana gelen değişimler, eğitimin içeriğinin de değişmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla eğitim sadece sosyal değişmeye neden olmaz, bunun yanında sosyal yapının etkilerine göre şekillendiği de söylenebilir. İşyeri çevresinin bir çevre unsuru olarak eğitimle ilişkisi vardır.

Okul, kendisini saran çevrenin bir kültür merkezi olduğu için, onu sadece diploma veren sıkıcı bir kurum olarak adlandırmak yerine, o çevrenin her türlü sportif etkinliklere, yarışmalara,

sanat, kültür ve boş zaman değerlendirme etkinliklerine bir zemin hazırlayan sosyal bir kurum olarak bakmak gerekmektedir.

Okulun toplumla ilişkisi işlevseldir. Ülkemizde geleneksel klasik okul tipi benimsendiği için okulun çevre ile ilişkileri sınırlı kalmaktaydı fakat bu düşünce ve davranış şekli de büyük kentlerimizdeki çağdaş okullar sayesinde yerini yavaş yavaş terk etmektedir.

Mekanik, ağır işlerin köleler tarafından yapıldığı Antik Yunan'da iş, insanı aptallaştıran bir faaliyet olarak görülmekteydi. Seçkin insan işi bir ızdırap olarak görmekteydi ve kaçmaktaydı. Çünkü onların çalışması statülerine yakışmazdı, köleler vardı ve ancak onlar çalışabilirdi. Bu değişmez dünya görüşünde iş, sosyal olarak hor görülürdü. Özgür insan köleler sayesinde elde edilen boş zamanda spor ve politika yapardı. Yahudiler de işi, günahın cezası olarak görmelerine rağmen, işi günden kurtulmak için bir araç olarak da değerlendirmekteydiler. Günümüz dünyasında ise seçkin insan çalışan, işi olan insandır.

Ülkemizde "okul eğitim programları, iş yaşamı ile yakın bir ilişki içinde değildir. Genel bir kültürel eğitim bazen bir avantaj sayılırsa da, bugünün eğitim programları iş hayatına uyum ve hazırlık açısından yetersiz kalmaktadır" (121). Bu yüzden, diplomalı işsiz sayısı ülkemizde bir hayli çoktur. Mezuniyetleri ile ilgili mesleklerde çalışamayan gençler, hedefledikleri yaşam standartlarına hiçbir zaman erişememektedirler. Eğitim kurslarından giriş sınavlarına koşuşan gençler, iş dünyasına adım atabilmek için yetişkinlerin arasında boğuşmaktadırlar. Bunun sonucunda da başka ilişkilerin devreye girmesi söz konusu olmaktadır. Karşılıklı dostluk bağlarıyla çeşitli kuşak ve farklı sosyal çevreden insanlarla kaynaşarak, yakın çevrenin girişimleriyle toplumsal bir arayış içine girilmektedir. Günümüz Türkiye'sinde bu, ergen grupların daha üniversitede iken yaşadıkları ve girişimlerde bulundukları bir durumdur. İşte bu arayış sırasında okul ve iş çevresinden etkilenme başlamaktadır. Kendine bir yer arayan birey okulda bir spor grubuna, işyerinde ise mesai saatleri dışındaki herhangi bir spor faaliyetine dahil

olabilmektedir. Çoğu genç için işyeri ortamı daha öğrenci iken başlamaktadır. Çünkü onların işyerleri bazen gerçek anlamda para kazanmak için uzman olmadıkları bir konuda vasıfsız eleman olarak ve sadece öğrenim saatleri dışındaki çalıştıkları bir yer olabildiği gibi, bazı gençlerin de bir spor kulübüne üyelikleri ile gerçekleşen işyerlerinin kulüpleri olmalarıdır. Çünkü o kulüpten, yaptıkları spor karşılığı küçük de olsa yavaş yavaş para almaya başlamışlardır.

Kore’li yetişkinler üzerinde yapılan bir çalışmada (122), popüler sporlara yönelme ve katılımın, modern değerler ve yüksek sosyo-ekonomik durum ile ilgili olduğu bulunmuştur. Geleneksel sporlara katılımın ise geleneksel değerler ve düşük sosyo-ekonomik durum ile ilgisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu durum bize, geleneklere bağlılığın toplumsal yapıda önemli olduğunu ve insanların işsiz ve parasız da olsa o ülke için geçerli geleneksel sporların zor da olsa yaşatılabildiğini ve yapılabildiğini göstermektedir. Para kazanmak önemlidir, fakat bir spor kulübüne üyelikle para kazanılmak istenmesi sadece geçerli şart değildir. Bu, etkilerden sadece biridir, bunun daha pek çok sosyal nedenleri vardır.

Gencin okulda formal ilişkide bulunduğu öğretmenleri daha doğrusu okulun ve ailenin gençten ve gencin okuldan beklentileri farklı farklıdır. Derslerini çalışkan, saygılı, iyi başarı notu alan, disiplinli öğrenciler ideal öğrencilerdir. Fakat öğrenci gençler aile ve okuldan anlayış bekleyerek başarısızlıklarının sadece kendisinde aranmamasını, bunu etkileyen bazı unsurların olduğunun bilinmesini isterler. Bu yüzden devamlı ders çalışmaya zorlanan gençlerde sosyal ilişkiler zayıflar. Bu sırada belki derslerine çalışarak başarılı olmuşlardır, fakat sosyal ilişkiler zayıfladığı için arkadaş gruplarından itilmelerine neden olabilmektedir.

Ülkemizde sosyo-ekonomik imkânlar, tabakalar, bölgeler ve kır-kent arasındaki dağılım eşit veya adil olmadığı için, ailenin maddi güçlükleri de buna eklenince, öğrencinin çeşitli öğretim aşamalarında birçok nedenlere bağlı olan başarısızlıklarından

dolayı öğrenim yaşamını bırakarak hayata atılmaları söz konusudur. Okul-iş ortamı, genellikle boş zaman bırakmayan bir kurum olarak görülür. Ülkemizde okulun fonksiyonu daha çok öğretime dayalı olmasına rağmen, son yıllarda okullarımızda sportif ve sosyal etkinliklere de yer verildiği ve önemli uğraşlardan biri yapılmaya çalışıldığı görülmektedir. Okuyan gençlikte başarısızlık yeteneksizlik olarak adlandırılırken, çalışan gençliğin başarısızlığı da işveren veya işyeri ortamından kaynaklandığı halde, patron tarafından işe kendi işi gibi sarılmadığı şikayetleri vardır. Çalışan gençlikte, işverenin tutumu, kazandığı az para nedeniyle çeşitli psikolojik ve ekonomik sorunlar meydana gelmektedir.

Ülkemizde, boş zamanların değerlendirilmesi için işyeri ortamında imkânlar yaratılan işyerleri vardır. Bunlar, spor saha ve malzemeleriyle çalışan gençliğin bir nebze de olsa deşarj olmalarına, stres atmalarına fayda sağlamaktadırlar. "Türkiye'de çalışan ve okuyan gençlik, boş zaman faaliyetlerinde spora daha çok önem vermektedir. O halde gençlerin hangi spor dalına ilgi duyduğu, bu spora aktif veya pasif katılımı ve bu konuda devletten neler beklediği gibi özellikler, bu konularda neler yapılması gerektiği hakkında fikir verebilir. Ülkemizde gençler içinde futbola en çok ilgi duyan grup okur-yazar ve ilkokul mezunu olanlardır. Öğrenim düzeyi yükseldikçe gençlik daha örgütlü veya imkân gerektiren spor dallarına yönelmektedir" (53).

Okul çevresinin spora yönelmeye etkisinde, okul ortamındaki beden eğitimi derslerinin başarı ile uygulanması da ilişkilidir. Boş geçen beden eğitimi dersleri veya bir beden eğitimi meslek öğretmenin okulda bulunmayışı ve başka bir meslek öğretmenin dersler boş geçmesin diye bu derslere girmesi nedeniyle, sağlıklı yapılamayan bu derslerin spora yönelme açısından olumsuz etkileri olabilmektedir.

"Demokratik bir toplumda eğitim nasıl temel bir hak ise, oyun da aynı derecede doğal ve içgüdüsel bir haktır. Bugün ülkemizde temel eğitim sorunlarımızdan en önemlisi, çocuğun ilkokulda oynama özgürlüğüne kavuşmamasıdır. İlkokulda çocuk

temel hak ve özgürlüklerini savunma bilincine ulaşamaz. Ancak, çocuğun bu temel hak ve özgürlüğünün sağlanması aile, toplum ve okulun görevidir" (123).

Kleiber ve Roberts'in (124) geç çocukluk döneminde oyun ve spora yönelme adlı çalışmalarında, çocuklukta oynanan oyunların spora yatkınlığı artırdığını bulmuşlardır. Çocuğun kendi oyununda, organize sporlara benzeyen yanlar vardır ve spor yapmaya yatkındırlar. Çünkü oyun ve beden eğitimi, spora başlamak için birer ön basamaktırlar. Beden eğitimi derslerinin spora yönelmede katkıları çoktur. Çünkü bu derslerde kişi kendini tanır, tanıtır, yeteneklerinin sınırını bilir ve geliştirir, sağlıklı bir vücuda sahip olur, vücudunu en etkili ve tasarruflu bir şekilde kullanmayı öğrenir, kişisel becerileri gelişerek toplumsal davranışlar kazanmayı öğrenir. Beden eğitimi öğretmenleri, öğrencilerini spora yönlendirmede önemli sorumluluklar yüklenmektedirler. Çünkü ders dışı faaliyetlerde de görev alan beden eğitimi öğretmenleri, öğrencilerin hem boş zamanlarının değerlendirilmesinde, hem de o yaşlarda enerjilerinin en aktif bir döneminde bulunan öğrencilerin bu enerjilerini kontrollü ve yararlı bir şekilde kullanmalarında yardımcı olmaktadır. "Beden eğitimi öğretmenin öğrenciyi, ülkenin sporcu kitlesi içerisine çekebileceği, kamuoyunun sporun faydaları ve gençler üzerinde bıraktığı olumlu etkiler ve henüz reşit olmamış öğrencinin ders dışı sportif faaliyetlere katılabilmesinde önemli bir etken" (125) olduğu bilinmektedir. Bu ders dışı faaliyetlere katılan öğrenciler, bir süre sonra çeşitli okul spor takımlarının, daha sonra da bir spor kulübünün üyeleri olabilmektedirler. Beraber olduğu bir arkadaşının okul spor takımlarından birinde görev alması, kendisinin de o takımda olmak istemesini getirmektedir. Çünkü okulda tanınmak, sevilmek, parmakla gösterilmek ve okulu temsil ediyor olmanın getireceği bir gurur da spora yönelmede etkili olmaktadır.

Ergenlik çağında genelde arkadaş grubunun etkisi aileden fazla gibi görünür. Gençlik yıllarında birçok genç için ailelerin etkisi arkadaş grubuna göre değişiklik gösterebilir. Fakat her

zaman arkadaş etkisi fazla olmayabilir. Bu yetiştiği ortama veya çevreye göre değişiklik gösterebilir. Arkadaş grubunun toplumsallaşmaya etkisi çok büyüktür. Loy, Pherson ve Kenyon (126), arkadaş grubunun spora yönelmeye etkisi üzerinde yaptıkları çalışmada, arkadaş grubunun spora yönelme üzerinde önemli etkileri olduğunu, küçüklükte arkadaş grubunun, oturduğu yerleşim yerinden olduğu halde, ergenlikte genelde okuldan olduğunu bulmuşlardır. Dolayısıyla okuldaki arkadaşlarının etkisiyle veya onlardan ayrı düşmemek için birlikte spora yönelme başlamaktadır. Fakat şu da unutulmamalıdır ki “bireyin spora katılımını her birey için açıklayacak bir formül yoktur” (127). Her bireyin spora yönelme nedenleri farklı farklıdır. Okuldaki derslerinde başarısız olan bir öğrencinin kendisini spor yoluyla kanıtlama ihtiyacı da olabilir, sevdiği grubundan, arkadaşından ayrı kalmak istemediği için de olabilir, okul spor takımlarında görev almanın getirdiği tanınmışlığı okulda başka alanlarda kullanmak isteyişi, okul öğretmenlerinin kendisine daha toleranslı davrandıklarını zannederek kendisine avantaj sağlamak da olabilir veya karşı cins arkadaşlığının kolay sağlandığını zannederek de olabilir, her ne şekilde olursa olsun, okul çevresinin spora yönelinmesinde önemli etkileri vardır.

Okuldaki spor faaliyetleri, spor tecrübesi verir. Kitle eğitimi ve beden eğitimi dersleri temel faaliyetlerdir. Loy, Pherson ve Kenyon (126) araştırmalarında, okulun; aile ve arkadaş çevresiyle beraber spora yönelmede önemli bir kurum olduğunu belirtmişlerdir.

Aslında spor yapma ile akademik başarı arasında da olumlu bir ilişki vardır. Schumaker, Small ve Wood'un (128), kendiliğinden yönelim, akademik başarı ve spora katılım adlı çalışmalarında 45 yüksekokul öğrencisi ve sporcu ile 40 sporcu olmayan kişi karşılaştırıldığında, sporun okul başarısında olumlu etkileri olduğu görülmüştür. Fiziksel yetenek ile zihinsel yetenek arasında olumlu bir ilişki vardır. Karşıt düşünceli araştırmalar da olmasına rağmen bu araştırmada öyle çıkmamıştır. Sporcu olan hem bayanlarda hem erkeklerde akademik başarı daha yüksektir.

"Sporun, günlük iş yaşamında başarılı olamayan, düş kırıklığına uğramış, güvensizlik duygusu içinde olan kişiler için destekleyici bir rolü de vardır. Toplumbilimci Helmuth Plessner, günlük yaşamında başarısız olan kişilerin spor alanlarında görünerek sanki kaybettiklerini yeniden kazanma ve kariyer yapmaya çalışan bir davranış içinde oldukları görüşündedir" (127). İş yaşamının ağır koşulları, insanları olumsuz psikolojik sorunlara götürebilmektedir. Çalışma şartları, alınan ücret ve yaptığı iş olumsuzluklarla dolu ise, işyeri arkadaş grubunun da etkisiyle hem psikolojik bir rahatlama hem de kendini amirine, patronuna kanıtlama ihtiyacı ile spora yönelme başlamaktadır. Bu durum erken yaşlarda çalışma hayatına atılan bireylerin performans sporu yapmaya başlamasına kadar gitmektedir. Aksi taktirde yaşı, performans sporu yapmaya elverişli olmayan bireylerin yaptığı spor, sağlık sporundan öteye gidememektedir. Elit sporcularda iş ortamı denildiğinde, yaptıkları spor branşından para kazandıkları kulüpleri akla gelmektedir.

Ülkemizde spor, daha çok izleyici grupta çoğunluktadır. Boş zaman aktivitesi olarak spor yapandan çok, aynı amaç için izleyen çoğunluktadır. Ülkemizde aktif spor yapan gençlik, tüm ülkemiz genç nüfusunun ancak üçte birini meydana getirmektedir. Bu nedenle, özellikle gençlerimizin aktif spora katılmaları için devlet spor politikasının, anayasamızın 58. ve 59. maddelerinin işlerliğinin artırılması için harekete geçilmelidir. Kişiliğin şekillenmesinde ve gelişmesinde okul çevresinin, daha sonraları da iş çevresinin, neredeyse ailenin ve yakın çevreninkine yakın bir etki yaptığı inkâr edilemez. Bu etkiler, ailenin ve yakın çevrenin etkisiyle duruma göre bütünleşmekte ya da çelişmektedirler.

2.5.3.4.TOPLUM-KİTLE İLETİŞİMİ VE SPORA YÖNELME

Toplum, kurumlaşmış davranış biçimlerinin tümü ve bu davranış biçimlerinin zaman ve mekân içinde tekrarlanan, sosyal olarak üretilen davranış ve inanç şekilleri olarak tanımlanabilir.

“Toplum, başta kendi kendini korumak ve sürdürmek olmak üzere, bir çok temel çıkarlarını gerçekleştirmek için, bir ölçüde çalışmakla beraber, işbirliği yapan insanlardan oluşan, genellikle bir coğrafi yeri ve ortak kültürü bulunan çok ya da az ölçüde kurumlaşmış bir karmaşık ilişkiler bütünüdür” (129). “Toplum, örgütlenmiş gruplar halinde yaşayan insan topluluğu” (130) dur.

Toplum, gayri resmi ilişkilerin ve ‘ben’ duygusunun egemen olduğu bütündür. Farklılaşma, uzmanlaşma ve iş bölümü gelişmiştir. Sosyal ilişkiler sözleşmeye göre düzenlenir ve statüler başarıya göre verilir. Toplum, bir sosyal düzen şeklidir. “Tönnies’e göre toplumdaki ilişkilerin altında yatan irade tipi rasyoneldir. Rasyonel irade düşüncenin çizdiği yolu takip eder, karşısına soyut bir hedef koyar, o hedefe varmak için kendine uygun araçlar geliştirir. Tönnies’ci anlamda, rasyonel irade, bir geleceğe ilişkin tahminde bulunmaya, hesaplamalar, spekülasyonlar yapmaya götürür” (131). Toplumda insanlar birbirlerine sözleşmelerle bağlanırlar ve bu sözleşmeler rasyonel bir hesaplamaya yönelik olup, bu sözleşmeler çerçevesinde beraber olan özgür ve sorumlu bireylerden meydana gelir. İnsanlar, topluluklara ve gruplara aynı hedef için aynı düşünceyi taşıdıkları insanlarla beraber olmak için girerler. Bu ilişkiler araç ve amaç bağıyla, yani menfaat hesaplamalarına dayanır. Bunun için ileriye dönük hesaplamalar ve planlar yaparlar. Aslında bu ilişkilerde insanlar birbirlerine sıkı sıkıya bağlı gibi görünseler de, başkalarıyla rekabet ortamı her zaman mevcuttur. İnsanlar kendi değerini ve avantajlarını ortaya çıkarmaya çalışırlar. Dolayısıyla, toplumda ikincil ilişkiler önde gibi görünmese de gerçek tam tersinedir. Bu yüzden sözleşmeler hukukla belirlenmektedir ve sınırlıdır. Bu yüzden toplumda normlar

üzerinde beraberlik olmadığı ve tam anlaşma sağlanamadığı için sapma davranışları belirmektedir.

“İletişim, insanın türsel özelliği olan toplumsallaşırlığının bir yansımasıdır” (132). “İletişim, iki nesne arasında gerçekleşen haber, bilgi, düşünce, yorum v.b. şeylerin, mesajların alışverişi sürecidir” (133). “İletişim, en kısa ve yalın haliyle haberin, bilginin ya da en genel anlamıyla kültürün insan topluluklarına dağıtım olgusu” (134) dur. “Kitle iletişimi, kendi içinde görece az farklılaşmış bir topluluğa yönelik bilgi ve anlam aktarımı” (135) dir. “Haberleşme, en geniş tanımıyla, bilgi, fikir ve tutumların iletilmesidir” (136).

Toplumsal iletişim iki şekilde gerçekleşir. Birincisi kişiseldir ve yerleşik kuralları yoktur, insanlar yüz yüze toplumsal alışkanlıklardan uzak olarak iletişimde bulunurlar. İkincisi, kişisel olmayan bazı araçlar ve teknikler vasıtasıyla, gönderici ile alıcı arasında ilişkinin dolaylı ya da hiç olmayan bir şekli olan iletişimidir.

İnsanların biyolojik bir varlık olmaktan çıkıp, toplumun bir üyesi olmaya başlamasıyla, toplumda kendisinden önce var olan bilgileri, kuralları, değerleri, inançları öğrenmeye başlaması arasında sürekli bir değişme gerçekleşmiştir. Toplumsal değişme olarak adlandırılan bu olgu, bireyin kendisini toplumun bir üyesi olarak kabul etmesiyle geçirilen aşamalarda toplumsal bir süreci, yani toplumsallaşma sürecini de başlatmıştır. Toplumsal değişme, kültür olgusuna da etkiler yapmış ve teknolojik gelişmelerin hızla ilerlemesiyle bu değişimlere mutlak bir biçimde katkılar sağlamıştır. Günümüzde çevremiz her şeyiyle beraber bir teknolojik ve elektronik kaplama ile kaplanmıştır. Dünyanın öteki ucunda olan bir olay anında yine dünyanın öteki ucunda olan bir topluma iletebilmektedir. İnsanlar, yeryüzünde olan biten her şeyden günü gününe haberdardır. “Bireyin köyde olsun, kentte olsun, içinde bulunduğu bu evren, bu elektronik ağla örülmüştür. Bu ise, uzaklıkları yakın etmiş, Mc.Luhan’ın çok bilinen deyişi ile evrenimiz, büyük bir köy durumuna, herkesin, herkes hakkında her şeyi bildiği köysel yaşama biçimine dönüşmüştür” (137).

Toplumdaki kültür değişmeleri bu teknolojik çağla birlikte olumlu ya da olumsuz gelişmektedir. Bazı ulusal değerlerin yabancı ülke özentisiyle yozlaşması kitle iletişim araçlarından başka toplumların yaşantılarının görölmesiyle gerçekleşmektedir. Bu olumsuz değişmelerin yanı sıra en çok da olumlu gelişmelerin ve değişmelerin gerçekleşmekte olduğunu görmekteyiz.

“Kitle iletişim araçları çoğunlukla gelişmiş ülkelerce üretilen ve pek çok değişik işler gören araçlardır. Bu işlevler temel olarak bilgi verme, ikna etme, toplumsallaştırma, eğlendirme ve malları tanıtmaya v.b. başlıklar altında toplanabilir” (138). Toplumda siyasal veya sosyal konularda kamuoyu oluşturmak, kişilerin tüketim konusundaki tercihlerinin etkilenmesinde veya kişilerin yaşam biçimlerinin bilinmesinde kitle iletişim araçları önemli bir rol oynamaktadır. Zararlı etkilerinin de olduğunu uzmanlar savunmaktadırlar. Özellikle çocuklarda şiddet eğilimleri artmaktadır veya çocuklara yönelik tüketim harcamalarının artması için onların duyarlılık gösterdiği reklâm tanıtımlarının yapılması da yine kitle iletişim araçları vasıtasıyla yapılmaktadır. Bazı sosyologlar, o toplumda gelişmediği sürece tutum ve davranışlarda olumlu etkiler yaptığı görüşündedirler. Psikologlar ise, potansiyel bir eğitim ve ikna aracı olduğunu, gelişmiş toplumlarda toplumsal gerçekliğe ilişkin kişisel davranış ve tutumların gelişmekte olduğunu savunmaktadırlar.

“Kitle haberleşmesinde baş kaynak, bir haberleşme örgütü ve kurumlaşmış bir kişidir” (139). Haberleşme örgütünden kastedilen, gazete, televizyon, radyo ve kitap basımevi, kurumlaşmış kişiden kastedilen ise bu kurumların sağladığı imkânlarla sesini duyuran, bunlar olmasa hiç dikkat çekmeyecek kişilerdir.

Kitle iletişimi olarak adlandırılan bu araçlara son zamanlarda ‘media’ denilmeye başlanmıştır. Bunların “ortak özelliği, her zaman kalabalık, farklılaşmamış ve ayrışık topluluklara yönelmektir” (140). Büyük ya da küçük olsun her haberin iletilmesi, yaratma ve düşünme özgürlüğü gibi programların yapılması veya sadece eğlenmek için hazırlanan programların

yapılması da ilettikleri ve yaydıkları mesajların çeşitliliğinden ileri gelmektedir.

Bir insan topluluğunun varlığını sürdürebilmesi için toplumsallaşması gerektiğinden, bunun maddi ve manevi temellerinin toplum üyelerine aktarılması zorunludur. “İşte, bu aktarım iletişim süreci içinde gerçekleşir” (141). Dolayısıyla toplumsallaşmada önemli bir yere sahip olan iletişim, aile, okul, eğitim, arkadaş çevresi, meslek grupları ve kişisel deneyimler kadar önemlidir. Kitle iletişim araçlarının etkisi ülkeden ülkeye farklılık göstermesine rağmen, haber, bilgi sağlama işlevi, toplumsallaştırma, güdüleme, tartışma ortamı hazırlama, eğitim, kültürün gelişmesine katkı, eğlendirme ve bütünleştirme gibi dokuz öge üzerinde ortak faydaları vardır.

“Mills’e göre kitle iletişim araçları, modern toplum yaşamının aynasıdır. Aynı görüşü paylaşan Berelson ise neyin yansıtıldığı üzerinde durur. Berelson’a göre, kimi kitle iletişim araçları, kimi konularda, kimi koşullar altında, kimi insanlara, kimi etkiler yaparlar. Kitle iletişim araçlarının etkilerini oldukça geniş bir çerçevede ele alan bu görüşün bir çok araştırmada üzerinde durulmuş, görüşün sınırlılığı ve koşulları bu konuda yeni görüşlerin getirilmesine neden olmuştur” (137).

Kitle iletişim araçlarının etkilerini ülkemiz açısından değerlendirdiğimiz zaman, gelişmiş ülkelerin kitle iletişim araçlarından etkilenme sorunları ile aynı olduğunu söyleyebiliriz. Gelişmekte olan ülkemizde boş zaman faaliyetlerini değerlendirme uygulamaları, gelişmiş ülkelerdeki gibi yaygın olmadığı için, henüz çok çok yeni olan bu uygulamalar için bilinçli bir kamuoyu oluşturmak açısından kitle iletişim araçları önemli katkılar yapabilmektedir. Spora yönelme aşamasındaki bireylerin ilk önce boş zaman değerlendirme uğraşları gibi de başlayabilen bu faaliyetlere olumlu katkılar yapabildiği gibi, pasif boş zaman faaliyetlerine sadece izleyici olarak katılmak açısından zararları da olabilmektedir. Fakat bilinmesi gereken bir başka gerçek daha vardır ki, “gelir seviyesinin düşüklüğü toplum üyelerinin bireysel boş zaman etkinliklerinde bulunmalarını engelleyici bir başka

faktör olarak ortada durmaktadır" (142). Boş zaman değerlendirme konusundaki bilinçsizlik, ekonomik yetersizliklerle de birleşince, en kolay, en basit yol olan kitle iletişim araçlarından pasif katılım yoluna yöneltmektedir. Bugün en yaygın pasif boş zaman değerlendirme araçları içerisinde televizyon en ön sıradadır. Boş zaman değerlendirme mutlaka para ile olur anlamında bir sonuç çıkarılmamalıdır. Fakat ekonomik gücü sınırlı olan bireylerin, sosyal girişimleri de zayıftır ve bu yüzden geçim derdine düşen insanların zaten boş zamanları da yoktur, olsa bile yine ek bir iş yaparak para kazanma yoluna gitmektedirler. Bu yüzden bu bireyler ek çabaya ihtiyaç göstermeden kitle iletişim araçlarını bir boş zaman değerlendirme uğraşısı olarak görmektedirler.

Özdeşleşme objeleri yaratmada etkin olan kitle iletişim araçları, çocukların gelişim devresinde önemli rol oynar. Belirlenen bir kişiye karşı özel ilgi duyulur, ona benzemek, onun gibi olunmak istenir. Hatta bir anlamda onun yerine geçmek isteyen çocuk veya ergen gruplar, kendisine ideal aldığı kişiyle, kitle iletişim araçları vasıtasıyla adeta dolaylı bir ilişkiye geçer.

Çocuğun veya gencin özdeşleşmek istediği davranışın karşı cinse yönelen tutumla bir ilgisi yoktur, hatta özdeşleşilen kişinin cinsiyetiyle aynı cinsiyette olunabilir. Özdeşleşme, önceleri erkek çocuğun babaya, kız çocuğun anneye doğru yönelmesi şeklinde iken, ergenlik döneminde bu özellik aileden dışarıya doğru çıkar. Arkadaş, akraba, öğretmen ve sporcular özdeşleşme objeleridir. Bu yüzden iletişim araçları özdeşleşme objeleri ortaya çıkarmakta etkilidirler. Her türlü kitle iletişim araçları artık ülkemizin en ücra köşelerine kadar gitmiştir. Telefonu, televizyonu, gazetesi olmayan, bunların ulaşmadığı köy artık hemen hemen yok gibidir. Televizyon, kitle iletişim araçları içerisinde göze ve kulağa hitap etmesi nedeniyle etkili bir araçtır.

"Televizyonun işlevleri esas olarak dört grupta toplanabilir, eğlendirme, eğitim, haber verme ve inandırma" (143). Çeşitli programlar bu işlevleri yerine getirmektedirler. Bazı yararlı yönlerinin yanı sıra pasif bir hale getirmek gibi zararlı özellikleri de vardır. Ülkemiz sosyal değişim içinde bulunan bir ülke olduğu

için, sosyal ve ekonomik yapıda meydana gelen değişmeler, yetişmekte olan çocukların aile ve çevresinde değişiklikler yaratmaktadır. Bu dönemde kendine bir yer arayan çocuk veya genç ya tam boyun eğer çevresindekilerle bağımlı bir davranış geliştirir, ya çevreden gelen tüm engellere baş kaldırır özgürlük ister, ya çevrenin etkilerine aldırmandan sorumsuzluk taşır, ya da özgürlük ve sorumluluk sınırlarını bilir ve çevresiyle uyumlu ilişkiler kurar. Bu ifade edilen davranış şekillerinde ailenin ve yakın çevrenin etkileri olduğu kadar, toplum-kitle iletişiminin de rolü vardır. Bunlar sosyalleşme çevreleridir.

Tezcan (105), 'televizyondan önce kitleler maçlarda stadları geniş ölçüde doldurmakta idi, bilet almak için kuyruklar oluşturmakta idi, bugün bu durum değişmiştir, futbol izleyicisi artık maçlara fazla gitmiyor, çünkü izleyici, Avrupa takımlarının naklen yayınlarını izleyerek kaliteli futbol izlemeye alıştığı için yerli maçlara gitmemektedir' demektedir. Bu görüşe kesinlikle katılmıyoruz, çünkü bu görüşte 'tarafarlık ruhu' göz önüne alınmamıştır. Tarafarı olduğu kulübün sporcularına, veya tarafarı olmasa da kitle iletişim araçlarının etkisiyle yıldız sporculardan etkilenecek özdeşleşme objeleri yaratılmak istenmesi göz ardı edilmiştir. Tezcan'ın bu görüşünün tahmini olduğu kanaatindeyiz. Tahmini gözlemlerde yanılma payı her zaman vardır. Tezcan'ın bu görüşü geçerli olsaydı, lig sonuncusu bir kulübün tarafarı, küme düşmesi garanti iken, lig şampiyonluğu garanti bir kulüple yapacağı bir müsabakaya gitmezdi. Halbuki durum tam tersinedir. Uzun bilet kuyrukları ve müsabakadan saatlerce önce tribünlerdeki yerlerin dolması nedeniyle stad kapılarının kapanıp saatlerce tribünde müsabaka saatini her türlü olumsuz hava koşuluna rağmen beklemek gibi 'tarafarlık ruhu' taşıyan eylemler günümüz kitle iletişim araçlarından görülmektedir. Televizyondan yönetmenin gösterdiği 'kare' seyredilmektedir. Halbuki 'özdeşleşme objeleri kuralı' ve 'tarafarlık ruhu' nedeniyle insanlar yönetmenin gösterdiği kareyi değil de kendi seçimini görmek istemesi nedeniyle de müsabakalara gitmektedirler. Bir spor karşılaşması sırasında televizyondan görülen aktif karenin-

görüntünün-dışında insanlar, özdeşleşmek istediği veya seyrine doyamadığı bir sporcunun aktif olmayan her hareketini izlemek ve görmek istemektedirler. Taraftarı olduğu halde veya taraftarı olmasa da izlemek istediği müsabakaya, ekonomik nedenlerle, olumsuz hava koşulu nedeniyle, deplasmana çeşitli nedenlerle gidememe nedeniyle veya kendi iç psikolojik nedenleri ile müsabakadan saatlerce önce tribünde oturmak yerine evinde televizyondan spor karşılaşmaları izleyen insanlar da çoğunluktadır. Fakat Avrupa takımlarının naklen yayınlarını izleyerek kaliteli spor karşılaşmaları izlemek başka şey, yerli müsabakalara gitmemek ve televizyondan izlemek başka şeydir. İnsanların müsabakaları oynandığı yerden izlemeye gitmelerine bir çok neden vardır. Bunlardan birisi de psikolojik rahatlama, deşarj olma, bağırıp çağırma ve taraftarı olduğu kulüp lehine tezahürat yapmaktır. Kimilerine göre evinde sıcacık oturup televizyondan müsabaka izlemek anlamlıdır, kimilerine göre her türlü olumsuzluğa rağmen müsabaka yerine gitmek anlamlıdır. Fakat kesin olan bir şey vardır ki, kitle iletişim araçlarının ve özellikle televizyonun, sporu tanıma, tanıtma, eğitim, yönlenme ve yönlendirme, etkileme ve etkilenme ve özdeşleşme objeleri açısından çok büyük katkıları vardır.

“Dünya üzerinde kaç tane futbol hastası olduğunu hiç kimse bilmiyor. 1994 Dünya Kupası organizasyonu için kurulan World Cup USA Şirketi’nin yayınladığı bir kitapçığa göre, İtalya’daki Dünya Kupası’nı televizyondan izleyenlerin sayısı 25.6 milyarmış (yani dünya nüfusunun beş katı) ve Amerika’daki Dünya Kupası’nı 31 milyar kişinin izlemesi bekleniyormuş” (144). Bu rakamlar belki de anlamsız gelebilir, fakat kitle iletişim araçlarının gücünü anlatması bakımından anlamlıdır. Bir söylentiye göre parası olan bir Napoli’li önce kendine bir yiyecek alır, daha sonra futbol maçına gider ve bunlardan arta kalan parası olursa da kendine oturabileceği bir ev ararmış, gerçeğinin altında anlatılmak istenilen, müsabakalara gitmenin anlamlılığıdır. Bu zorluklara katlanamayan veya o an için parası olmayan bir insan belki de en ucuz yolu seçerek televizyon karşısına geçebilir. Bu spor

müسابakalarına gitmemenin sadece şartlar gereği en kolay yoludur, fakat kesinlikle kaliteli spor müsabakası izlenemeyeceği için değildir.

"Kitle iletişim araçları sayesinde çok büyük kitlelere ulaşılabilir ve bu da sosyalleşmede önemlidir. Ünlü sporcuların ve elit sporcuların, starların; spora yönelmede model oluşturmaları nedeniyle spora yönelmeler olmaktadır" (49). Kendisini onların yerine koyarak, onlar gibi olma düşüncesiyle spora yönelme, kitle iletişim araçlarından izleyerek gerçekleşmektedir. Brewing'e göre (145), Amerika'lıların yüzde yetmiş beşi elit sporcuların çocukları için iyi bir model, yüzde altmışı da yine elit sporcuların çocukları için en iyi model oluşturduklarına inanmaktadırlar.

Günümüzde her ülke için geçerli olan bir şey vardır. Bir ülkenin elit sporcularını o ülkedeki bir çok insan bilmektedir ve bu kitle iletişim araçları vasıtasıyla olmaktadır Kitle iletişim araçlarının bu etkisi elit spor yapma yaşındaki genç insanları daha fazla etkilediği için spora yönelmeler artmaktadır. Kitle iletişim araçları tüketimi teşvik ettiği gibi, spor da bir tüketim unsuru olabilmektedir.

3.GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışma Ankara Bölgesi ile sınırlı olup, 1997-1998 yılı 1.Lig'inde spor yapılan sekiz branşta toplam 38 spor kulübü üzerinde yapılmıştır. Hentbol, Güreş, Basketbol, Voleybol, Futbol, Atletizm, Kayak ve Halter branşlarında toplam 436 elit sporcu denek üzerinde çalışılmıştır. Literatür taramamızda da belirtildiği gibi, çalışma bu branşlarda elit sporcular düzeyindedir. Yaş ortalaması 21.878, en küçük denek yaşı 15 ve en büyük denek yaşı 35'dir. Çalışmaya 161 Bayan, 275 Erkek denek katılmıştır.

Teorik kısımda tarihçi metod, yani kaynak taraması tekniği kullanılmıştır. Bunun yanında yer yer kendi intibalarımıza ve saha çalışmamızdan çıkan sonuçlara da yer verilmiştir. Saha çalışması sırasında sadece anket tekniği ile yetinilmemiş, gözlem, monografi, mülakat ve örnek olay dinleme gibi teknikler de kullanılmıştır. Bilindiği gibi, birden fazla teknikten bir arada yararlanma destekli metod veya bataryalı metod olarak adlandırılmaktadır. Bu metodu kullanmakta iki amacımız vardır. Birincisi, bir tekniğin tek başına uygulanmasıyla ister istemez gözden kaçabilecek hususları diğer bir teknikle yakalayabilmektir. İkincisi ise, olgulara daha derinden nüfuz edebilmek ve diğer tekniklerden edinilen bilgileri test edebilmek hususudur.

Anlaşıldığı üzere saha çalışmamızın belkemiğini anket uygulaması oluşturmuştur. Hiç kuşkusuz anket yapmanın kendine has zorlukları vardır. Temel problem denek ile anketör arasında güven ortamı oluşturabilmektir. Bunun yanında bizim bu çalışmamız için ikinci bir zorluk da anketörün antrenörü ve idareciyi ikna etme uğraşıydı. Sadece bilimsel bir amaç taşıdığımızı anlatmamız kolay olmamıştır. Hiçbir dolaylı anket yapılmamıştır. Zira, bir anketin başarısı denek-anketör ilişkisinin yapısına bağlıdır. Anket uygulanacak deneklerin deplasman dahil birçok müsabakalarına gidilerek güven ortamı yaratılmış, antrenör ve idareciler ancak böyle ikna edilmişlerdir. Böylelikle yer yer bir deneğin jestlerinden, tavırlarından cevaplarının samimiyet

derecesini çıkarmak mümkündür. Bu yöntemle anketler kontrol edilmiş ve en küçük bir tereddütümüz olan anket iptal edilmiştir.

Anket soruları Likert yöntemiyle (146-149) hazırlanmıştır. Likert ölçeklerinde 0.85 güvenirlik düzeyine erişmek sık sık mümkün olmaktadır. Bunun temel nedenleri, her madde için ikiden fazla, genellikle beş cevap kategorisinin var olmasıdır. Belli bir ölçeğin güvenirliği, maddelerinin cevap kategorilerinin sayısı arttıkça fazlalaşır. Araştırmacı için tutumun olumluluk ya da olumsuzluk derecesini bilmek de önemli bir bilgi kaynağıdır. Anketin geçerliliği, geliştirilen 21 soruluk anket ve deneklerle yüz yüze görüşülerek sağlanmıştır. Anket sorularının oluşturulmasında sosyal çevreyi oluşturan unsurlar gözetilerek, sorular bu anlamda belirli bir sıralama içinde dizilmiştir. Bazı soruların, kontrol soruları geliştirilmiştir. Örneğin 'beni spor yapmaya ailem yöneltti' derecelendirmesinin kontrol soruları, 'aile bireylerinin birinin iyi bir sporcu olması' mı, 'aile bireylerinin aktif spora katılması' mı yoksa 'ailenin maddi kazanç için teşvik etmesi' mi olduğunun derecelendirilmelerine bakılarak, hemen hemen aynı oranlarda cevap verip vermediklerine bakılmıştır. Çünkü denekler bütün soruları derecelendirmişlerdir. Yani 'beni spora ailem yöneltti çok fazla'yı işaretleyen bir denek, bunun yanında 'okuldaki ortama' da, 'arkadaş grubuna' da 'çok fazla' veya 'fazla' derecesi verebilmiştir. Bu cevaplar düz ilişkiyle ve kontrol sorularının ki-kare testiyle değerlendirilmiştir.

Anketin güvenirliği ise, anket yapılacak grup özelliği gösteren 35 kişi üzerinde iki farklı zamanda uygulanarak test edilmiştir. Güvenirlik katsayısı $r=0.86$ olarak bulunmuştur. Geçerlilik çalışmasında sosyal çevreyi oluşturan unsurlardan yararlanılarak ve uzman görüşüne başvurularak anket soruları hazırlanmıştır. Bu soruların, 'sosyal çevreyi' temsil etmede geçerli olduğu varsayılmıştır.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde mini-tab paket istatistik programı kullanılmıştır. Soruların analizinde düz ilişki ve ki-kare istatistik yöntemi kullanılmıştır.

Ana Hipotezimiz: Sosyal çevre, insanların ilişkiler kurarak kısa ya da uzun zaman aralıkları içinde birlikte yaşadıkları alandır. Spora başlama ve devam ettirme sosyal çevreden etkilenme ile olur. Elit sporcular (performans sporcuları, üst düzey sporcuları), sosyal çevreden daha yoğun biçimde etkilenirler.

Yan Hipotezler:

- 1- Aile, spora yönelmede sosyal çevrenin önemli unsurlarından biridir.
- 2- Aile dışı yakın çevre ile olan ilişkilerin biçimi ve yapısı, bireyin spora yönelmesinin bir boyutunu oluşturmaktadır.
- 3- Okul-iş çevresi, bireyin spora yönelmesinde etkili ve temel olanlardandır.
- 4- Toplum-kitle iletişimi spora yönelmede etkilidir.

4.BULGULAR VE GENEL YORUMLAR

4.1. Deneklerin Kişisel Özellikleri

Tablo:1.Deneklerin Yaş Ortalamaları

Yaş	Bayan	Erkek
En küçük yaş	15	15
En büyük yaş	29	35
Ortalama	20.242	22.872
n	161	273
Toplam n	434	

Bayan deneklerimizin yaş ortalaması 20.242, erkek deneklerimizin yaş ortalaması 22.872'dir. Bayan ve erkek deneklerimizde en küçük yaş 15 dir. Bayan deneklerimizde en büyük yaş 29, erkek deneklerimizde en büyük yaş 35'tir. Bu soruya toplam 434 denek cevap vermiştir.

Tablo:2. Deneklerin Cinsiyet ve Eğitim Dağılımı

En son bitirdikleri okul												
Cinsiyet	İlk		Orta		Lise		Üniv.		Üniv.Üst (Y.Lisans, Dok.)		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Bayan		-	13	3.00	126	29.03	21	4.84	1	0.23	161	37.10
Erkek	3	0.69	26	5.99	188	43.32	51	11.75	5	1.15	273	62.90
Toplam	3	0.69	39	8.99	314	72.35	72	16.59	6	1.38	434	100.00

Deneklerimiz ağırlıklı olarak lise mezunudurlar. Toplam 72 denek halen üniversite'de okumaktadır. Üniversite üstü eğitimi bitiren deneklerimiz ilkokulu bitiren deneklerimizden fazladır. Bu da deneklerimizin akademik eğitilmiş olduğunun ve sorularımızı sağlıklı değerlendirdiklerinin bir kanıtı sayılmak gerekir.

Tablo:3. Deneklerin İlk ve Orta Eğitim Yerleri

İlk ve orta eğitim safhasının geçirildiği yerleşim yeri	n	%
Büyük il (Ankara, İstanbul, İzmir vb.)	289	66.74
İl	92	21.25
İlçe	41	9.47
Kasaba/Köy	11	2.54
Toplam	433	100.00

Deneklerimizin ilk ve orta eğitim safhasını geçirdikleri yerleşim yerleri yoğunluklu olarak büyük il'dir. İkinci sırada il gelmektedir. İlk ve orta eğitim safhasında büyük il'de yaşayan deneklerimizin spora yönelme aşamasında sosyal çevre unsurlarından herhangi bir baskı görmedikleri ve bilakis teşvik edici bir pozisyona maruz kaldıklarını söyleyebilmekteyiz.

Tablo:4. Deneklerin Statü Dağılımı

Mesleki statü	n
Öğrenci	261
Sporcu	387
Memur	23
İşçi	51
Serbest meslek	30
İşsiz	11
Diğer	16

Deneklerimiz yoğunluklu olarak öğrenci sporcudurlar. 261 deneğin halen öğrenci olması, deneklerimizin yaş ortalamaları ve en son bitirdikleri okul durumları göz önüne alındığı zaman, bu deneklerin halen üniversite öğrencisi olduklarını görebilmekteyiz. Buradan başka bir sonuç çıkarabilmek de mümkündür. Elit

sporcular, eğitim durumlarını aksatmamışlardır veya başka bir ifadeyle söylemek istersek, spor, eğitimi engelleyici bir unsur değil, bilakis teşvik edici bir etkidir.

4.2.Deneklerin Sporculuk Yaşları ve Branşları ile Statüleri

Tablo:5. Deneklerin Sporculuk Yaşları ve Statüleri

Sporculuk Yaşı	Amatör		Profesyonel		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
1-3 yıl	9	2.07	8	1.83	17	3.90
3-5 yıl	12	2.75	33	7.57	45	10.32
5-7 yıl	12	2.75	81	18.58	93	21.33
7 yıl ve üzeri	41	9.40	240	55.05	281	64.45
Toplam	74	16.97	362	83.03	436	100.00

Deneklerimizin yoğunluklu olarak 7 yıl ve üzeri sporculuk yaşlarının olması, elit sporcu olmalarındandır. Çünkü elit sporcu olabilmek için, uzun bir süre sporculuk yılının geçmiş olması gerekmektedir. Ama şu da bir gerçektir ki her sporcu 'en az bu kadar uzun bir süre elit sporcu olabilmek için beklemek zorundadır' gibi bir iddia ortaya atılamaz. İstisna durumlar vardır, çok yeteneklidir, şansı yardım etmiştir v.b. gibi durumlarda da bireyler bir anda yıldızlaşabilmektedir, fakat böyle durumlar, genel elit sporcu statüsü bekleme süreleri yaşayan sporculardan azdır. Çünkü her branş için ayrı ayrı verim elde etme süresinin tamamlanması ile elit sporculuk statüsü elde edilmektedir. Denek seçimimiz doğrudur. Tablodan da görüleceği üzere deneklerin yoğunluklu olarak 7 yıl ve üzeri sporculuk yaşlarının olması, deneklerin genel yaş ortalamaları da dikkate alındığında, spora yönelme aşamasında yoğunluklu olarak büyük il'de yaşamaları, spora başlama sırasında sosyal çevrelerinden etkilenmelerinin, gelişmiş yerleşim yerlerinde daha yoğunluklu olduğunun da kanıtı sayılmak gerekir.

Tablo:6. Deneklerin Statüleri ve Branşları

Branş	Amatör		Profesyonel		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Hentbol	13	2.98	102	23.39	115	26.38
Güreş	6	1.38	38	8.72	44	10.09
Basketbol	2	0.46	47	10.78	49	11.24
Voleybol	2	0.46	105	24.08	107	24.54
Futbol	1	0.23	51	11.70	52	11.93
Atletizm	19	4.36	12	2.75	31	7.11
Kayak	25	5.73	0	-	25	5.73
Halter	5	1.15	8	1.83	13	2.98
Toplam	74	16.75	362	83.25	436	100.00

Çalışmamıza tablodan da görüldüğü gibi 362 profesyonel elit sporcuya karşılık 74 amatör elit sporcu katılmıştır. Türkiye’de resmi profesyonellik sadece futbol branşında vardır, o da deneklerimizin sadece 52’sini oluşturmaktadır. Geriye kalan tüm denekler resmi amatördürler. Fakat bu deneklerimizin profesyonellikten kastı, bu işten para kazandıklarını belirtmek içindir, yani geriye kalan tüm denekler gizli profesyoneldirler. Toplam 8 branşta ve Ankara Bölgesi I.lig kulüpleri üzerinde yapılan bu çalışmada, her branşın Ankara Bölgesi’ndeki I.lig’e dahil tüm kulüpleri çalışmaya dahil edilmiştir.

4.3. Deneklerin ve Ailelerinin Öğrenim ve Meslek Yapıları

Tablo:7. Deneklerin Ailelerinin Öğrenim Düzeyleri

Öğrenim düzeyi	Anne		Baba		Toplam
	n	%	n	%	n
İlk	199	46.60	126	29.17	325
Orta	72	16.86	74	17.13	146
Lise	114	26.70	117	27.08	231
Üniversite	37	8.67	98	22.68	135
Üniversite üstü (Y.Lisans,Doktora)	5	1.17	17	3.94	22
Toplam	427	100.00	432	100.00	

Deneklerin annelerinin ve babalarının öğrenim düzeyleri çoğunluğu ilkokul mezunudurlar. Spora yönelme yaşlarının ilk ve orta eğitim safhasında büyük il’de gerçekleştiği düşünülürse ve yönelmede en önemli etkenin de aile olduğu göz önüne alındığı zaman, ailenin bile sosyal çevrelerinden etkilenecek çocuklarını spora yönelttiklerini, teşvik ettiklerini görmekteyiz. Bu durum başka bir gerçeği daha ortaya çıkarmaktadır. Eğitim hiç kuşkusuz çok önemlidir fakat toplumsal mentalitenin olumlu yönde gelişmekte olmasıyla aileler ilkokul mezunu bile olsalar, kendi sosyal çevreleri ve toplumsal yapının olumlu etkisiyle beraber çocuklarını spora yöneltmişler ve teşvik etmişlerdir.

Tablo:8. Deneklerin Ailelerinin Mesleki Statüleri

Meslek	Anne		Baba		Toplam
	n	%	n	%	n
Öğretmen	9	2.25	7	1.64	16
İşçi	13	3.25	58	13.58	71
Memur	36	9.00	40	9.37	76
Askeri personel	-	-	13	3.04	13
Üniversite Öğretim Elemanı	4	1.00	11	2.58	15
Serbest Meslek	41	10.25	166	38.88	207
Emekli	52	13.00	121	28.34	173
Diğer	245	61.25	11	2.58	256
Toplam	400	100.00	427	100.00	

Deneklerimizin ailelerinin çoğunluğu serbest meslek sahipleri ve emeklidirler. ‘Diğer’ satırında görülen değer ev kadınlığını ifade etmektedir.

4.4.Deneklerin Aileleri ile Birlikte Gelir Seviyeleri, Sosyal Çevrelerinin Spora İlgisi

Tablo:9. Deneklerin ve Ailelerin Gelir Düzeyleri

	n	%
Üst gelir seviyesi	96	22.17
Orta gelir seviyesi	302	69.75
Alt gelir seviyesi	35	8.08
Toplam	433	100.00

Deneklere maddi bir karşılık sorulmaksızın kendilerini ve ailelerini hangi düzeyde gördükleri sorulmuştur. Aksi taktirde çocuk sayısı, ailede başka çalışan bulunup bulunmamasına göre, cevapları değerlendirmek gerekirdi. Böylesi bir ayrıntının çalışmamızın amacı itibarı ile gereksiz olduğu kanaatindeyiz.

Denekler orta gelir seviyesi yoğunlukludur. Üst gelir seviyesi'nin alt gelir seviyesi'nden fazla olması, deneklerimizin elit sporcu olmaları, bu işten iyi para kazandıkları içindir. İnsanlar genellikle aldıkları ücreti gizlerler veya söylemek istemezler. Fakat deneklerimizin gizli profesyonel olunan bir ortamda artık aldıkları ücretleri gizlemek istememeleridir. Bu işten para kazanıldığığının bilinmesiyle günümüz toplumunda da artık bir meslek olarak algılanan sporun, gelecek nesillere örnek olarak spora yönelmede maddi gelir unsurunun da öne çıkmasını ve etkilediğini görmekteyiz.

Tablo:10. Sosyal Çevrenin Spora Fiili İlgisi

Sosyal çevrelerinde	n	%
Spor yapanlar	382	89.67
Spor yapmayanlar	44	10.33
Toplam	426	100.00

Deneklerin 382'si sosyal çevrelerinde spor yapıldığını, 44'ü de spor yapılmadığını belirtmişlerdir. Sosyal çevrelerinde spor yapılan deneklerin herhangi bir şekilde etkilenip spora yöneldiklerini görmekteyiz. Cevap veren 44 deneğin ise sosyal çevrelerinde spor yapılmadığı halde spora yönelmelerini kendi iç psikolojik nedenlerine veya sosyal çevrelerinde spor yapılmasa bile bir yerlerden görüp etkilenerek spora yöneldiklerini söyleyebiliriz. Örneğin kendi arkadaş grubunda olmasa bile başka bireylerin spor yaptığı, bir yerlerde mutlaka görülebilir. Bu durum bireyin kendini birilerine karşı kanıtlama uğraşı veya bir şeyi başarmanın, kendisine yeni katkılar yapabileceğinin mutluluğu da olabilmektedir diye yorumlanabilir.

Tablo:11. Deneklerin Spor Yapılan Sosyal Çevre Grupları

Sosyal çevre grupları	n
Ailemde	190
Okulumda	214
İşyerimde	70
Arkadaş grubumda	357
Yerleşim yerimde	159
Diğer	6

Deneklerin spor yapılan sosyal çevre gruplarında arkadaş grubu yoğunluktadır. İkinci sırada okul gelmektedir. Spora yönelmede ilk sırada çıkan ailenin burada matematiksel olarak üçüncü sırada çıkması, ailenin yöneltme durumunun etkisini ortadan kaldırdığı anlamında değildir. Birey için aile tek'tir, fakat okul çağındaki bireyler için, aileden sonra ilk kopuş olan okul ve ikinci kopuş arkadaş grubu ön plana çıkmaktadır. Birey sayısı yani, arkadaş sayısı artmaktadır. Başka bir açıdan değerlendirirsek, ailenin kendisi spor yapmasa bile, toplumsal mentalitenin olumlu yönde değişmesiyle beraber, aileler çocuklarının spor yapmalarını teşvik etmiş ve yöneltmişlerdir.

Tablo:12. Deneklerin Farklı Sosyal Çevrelerde Olmaları Halinde Spora İlgileri

Spora	n	%
Evet	396	90.83
Hayır	40	9.17
Toplam	436	100.00

Deneklerimizin sosyal çevrelerinde spor yapılmaktadır. Farklı bir sosyal çevrede yaşıyor olsalardı spor yapmayacaklarını belirten 40 kişi; bulundukları ortamın kendilerini spora mükemmel bir şekilde yönlendirmesinden memnun olduklarını, aksini bile düşünmek istemediklerinden, en küçük bir olumsuzluğun spora yönelmede engel teşkil edeceğini zannetmişlerdir. Örneğin okullarındaki beden eğitimi öğretmenin üzerine başka bir öğretmen tanımamaktadırlar, çevrelerinde spor yapan arkadaşları vardır, farklı bir çevrede yaşıyor olsalardı belki de o arkadaşları olmayacaktır gibi olumsuzluklar, deneklerimizin farklı bir çevrede yaşıyor olsalardı spor yapmayacaklarını belirtmelerine neden olmuştur. Yoksa sporcu olduklarından şikayetçi değildirler.

4.5.Denekleri Spor Yapmaya Yönelten Etkenleri, Etkenlerin Önem Dereceleri

Tablo:13. Denekleri Spor Yapmaya Yönelten Etkenler

	Çok az		Az		Orta		Fazla		Çok Fazla		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ailem yöneltti	74	17.66	40	9.55	80	19.09	78	18.62	147	35.08	419	100.00
Okuldaki ortam yöneltti	91	21.67	39	9.29	77	18.33	77	18.33	136	32.38	420	100.00
İşyerindeki ortam yöneltti	252	75.68	29	8.71	29	8.71	13	3.90	10	3.00	333	100.00
Arkadaş grubum yöneltti	93	22.74	31	7.58	94	22.98	84	20.54	107	26.16	409	100.00
Basın-yayın, TV yöneltti	170	44.27	47	12.24	72	18.75	49	12.76	46	11.98	384	100.00
Yerleşim yerim yöneltti	160	41.34	62	16.02	60	15.50	46	11.89	59	15.25	387	100.00
Diğer	11	17.74	-	-	2	3.23	6	9.68	43	69.35	62	100.00

Denekler her soruyu derecelendirmiştir. Yani her tablonun sadece bir şık'ına cevap verilmekle yetinilmemiş, bütün şık'lar deneklerce derecelendirilmiştir. Örneğin 'ailem yöneltti, çok fazla'yı' işaretleyen bir denek 'okuldaki ortam yöneltti, çok fazla'yı' da işaretleyebilmiştir. Yani her denek için bütün şıklar aynı oranlarda derecelendirilebildiği gibi, farklı farklı da derecelendirilebilmiştir. Tablo'da görüldüğü gibi, deneklerimizi spor yapmaya yönelten en önemli etken, 'fazla ve çok fazla' derecelerini topladığımız zaman, aile'dir. İkinci sırada 'okuldaki ortam, üçüncü sırada 'arkadaş grubu', dördüncü sırada 'yerleşim yeri', beşinci sırada 'kitle iletişim araçları' ve altıncı sırada da 'işyeri ortamı'dır. Burada işyeri ortamından kastedilen sporcuların bağlı bulundukları kulüpleri anlamındadır. İşyeri ortamının en son sırada çıkması bizce de anlamlıdır. Çünkü deneklerimiz elit sporcu oldukları için, yaş grubu ve sporculuk yaşları da göz önüne alındığı zaman, deneklerimiz zaten spor yapıyorlardı da onun için işyerinde, yani kulüplerinde bulunmaktaydılar. Kulüpleri vasıtasıyla spora yönelmemişler, kulüpleri vasıtasıyla spor yaşamlarını sürdürmekteydiler. Kitle iletişim araçlarının beşinci sırada çıkması da, kanaatimizce kitle iletişim araçlarının çoğunun magazin ağırlıklı oluşu ve tiraj kaygısıyla sadece futbol branşına yönelinmiş olmasındandır. Diğer branş sporcuları bu yüzden biraz küskündürler.

Tablo:14. İnsanları Spor Yapmaya Yönelten Genel Etkenler

		Çok az		Az		Orta		Fazla		Çok Fazla		Toplam	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a	Okuldaki Beden Eğitimi Öğretmeni Etkisi	72	16.55	53	12.18	78	17.93	91	20.92	141	32.41	435	100.00
b	Okuldaki Tesis, Malzeme Elverişliliği	121	27.94	75	17.32	81	18.71	78	18.01	78	18.01	433	100.00
c	Okul Spor takımlarının başarısı ve okul içinde sporculara verilen değer	70	16.28	38	8.84	80	18.60	113	26.28	129	30.00	430	100.00
d	Okuldaki spor etkinliklerinin fazla olması	78	18.40	43	10.14	96	22.64	114	26.89	93	21.93	424	100.00
e	Okuldaki bir takıma tesadüfi olarak eksik oyuncu yerine girmek	237	56.16	84	19.91	49	11.61	18	4.27	34	8.06	422	100.00
f	Aile bireylerinin birinin iyi bir sporcu olması	178	41.40	36	8.37	41	9.53	85	19.77	90	20.93	430	100.00
g	Aile bireylerinin aktif spor yapması	118	27.51	43	10.02	61	14.22	83	19.35	124	28.90	429	100.00
h	Ailenin maddi kazanç için teşvik etmesi	143	33.26	61	14.19	85	19.77	57	13.26	84	19.53	430	100.00
ı	İşyerinde spor tesislerinin ve malzemelerin yeterliliği	211	54.10	67	17.18	50	12.82	45	11.54	17	4.36	390	100.00
j	İşyerinde spor organizasyonlarının varlığı	199	51.29	53	13.66	67	17.27	49	12.63	20	5.15	388	100.00
k	İşyeri arkadaş grubunun spora eğilimi	167	43.38	46	11.95	69	17.92	67	17.40	36	9.35	385	100.00
l	İşyerinde işveren tarafından spor saati ayrılması	196	51.44	45	11.81	57	14.96	47	12.34	36	9.45	381	100.00
m	İşyerinde statü edinme	193	50.66	62	16.27	63	16.54	48	12.60	15	3.94	381	100.00

Tablo:14. devam

n	Arkadaş grubunun sürekli bir spor aktivitesine katılıyor olması	62	14.35	33	7.64	86	19.91	124	28.70	127	29.40	432	100.00
o	Arkadaşlardan bir veya birkaçının iyi bir sporcu olması	68	15.85	36	8.39	92	21.45	121	28.21	112	26.11	429	100.00
p	Arkadaş grubunun bir spor kulübüne üyeliği	67	15.55	46	10.67	94	21.81	120	27.84	104	24.13	431	100.00
r	Arkadaş grubu arasında statü edinme	69	15.90	48	11.06	122	28.11	103	23.73	92	21.20	434	100.00
s	Yerleşim yerinde statü edinme	109	25.41	67	15.62	107	24.94	85	19.81	61	14.22	429	100.00
t	Yerleşim yerindeki spor, tesis ve malzemelerin varlığı	133	30.79	67	15.51	72	16.67	88	20.37	72	16.67	432	100.00
u	Sokak grupları ve arkadaş grubunun etkisi	123	28.67	68	15.85	82	19.11	95	22.14	61	14.22	429	100.00
v	Yerleşim yerini temsil eden başarılı bir sporcu veya kulübün etkisi	107	24.94	56	13.05	87	20.28	95	22.14	84	19.58	429	100.00
y	TV ve gazetelerin etkisi	92	21.60	68	15.96	104	24.41	93	21.83	69	16.20	426	100.00
z	Taraftarı olduğu kulüp veya beğendiği sporcu gibi bir yaşantıya özenme	78	18.10	55	12.76	79	18.33	89	20.65	130	30.16	431	100.00

Tablodaki a, b, c, d ve e şık'ları spora yönelmenin okul boyutunu; f, g ve h şıkları aile boyutunu; i, j, k, l ve m şık'ları işyeri yani kulüp boyutunu; n, o, p, r ve u şık'ları arkadaş grubu boyutunu; s, t ve v şık'ları yerleşim yeri boyutunu; y ve z şık'ları da kitle iletişim araçları boyutunu ele almaktadır. Tablo:13.de spora yönelmesinde etkili olanların, bu tabloda, bir yerde kontrol amacı ile bu etkilerin nedenlerinin açılması

amaçlanmıştır. Örneğin, 'ailem yöneltti' diyenlerin bu tabloda 'aile bireylerinin birinin iyi bir sporcu olmasıyla' mı veya 'aile bireylerinin aktif spora katılmasıyla' mı, yoksa 'ailenin maddi kazanç için teşvik etmesiyle' mi spora yönelidiğinin kontrol soruları ile tespit edilmesi amaçlanmıştır. Tartışmalar ve Değerlendirmeler Bölümü'nde her biri ayrıntılı olarak incelenmiştir.

4.6. Deneklerin Sporla Uğraşma Nedenleri, Nedenlerin Önem Dereceleri

Tablo:15. Deneklerin Sporla Uğraşma Nedenleri

Sporla uğraşma nedenleri	Çok az		Az		Orta		Fazla		Çok Fazla		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a Hareket etmiş olmak, formunu korumak	38	8.76	54	12.44	121	27.88	128	29.49	93	21.43	434	100.00
b Performansı artırmak	15	3.45	42	9.66	69	15.86	141	32.41	168	38.62	435	100.00
c Sağlıklı olmak	21	4.84	23	5.30	80	18.43	141	32.49	169	38.94	434	100.00
d Maddi gelir sağlamak	26	6.02	33	7.64	102	23.61	102	23.61	169	39.12	432	100.00
e Başarı güdüsü	8	1.86	2	0.47	33	7.69	120	27.97	266	62.00	429	100.00
f Arkadaşlık, dostluk geliştirme imkanı	25	5.77	24	5.54	104	24.02	142	32.79	138	31.87	433	100.00
g Yarışma sevinci	9	2.08	23	5.32	67	15.51	130	30.09	203	46.99	432	100.00
h Oyun oynamak	60	13.89	87	20.14	111	25.69	81	18.75	93	21.53	432	100.00

Deneklerin sporla uğraşma nedenleri içerisinde en önemli etken 'başarı güdüsü' görülmektedir. Başarı güdüsünün fiziksel boyutundan ziyade psikolojik boyutu ön plandadır. İkinci sırada sportif yetenekleri olduğu için spora yönelmişler ve elit sporcu statüsüne kadar erişmişlerdir. Bu yetenek okuldaki beden eğitimi öğretmenleri vasıtasıyla tespit edildiği gibi, sosyal çevre unsurlarıyla spora yönelen deneklerimizde, kendini deneme, kendini sınaama yoluyla yapabileceklerinin ortaya çıkmasıyla da yöneldikleri sporu devam ettirme şeklinde tezahür etmiştir. Yarışma sevinci, arkadaşlık, dostluk geliştirme imkanı, yeni insanlar tanımak, hem sportif aktivitenin tatminini sağlamak hem de birey olarak sosyal çevreden kopmadıklarının ve etkilendiklerinin bir göstergesidir. Çünkü arkadaşlığın dostluğuna duyulan ihtiyaç ile yeni insanların tanınmak istenmesi, deneklerimizin sosyal çevrelerinde bir statü elde etmek istemelerindendir. Takım ve ekip ruhunun tanınmak istenmesi, özdeşleşme objeleri gereği, etkilendikleri sosyal çevrelerinde kendilerinin de bir varlık olduğunun gösterilmek istenmesindendir. Bu tablodaki etkenlerin hepsi ayrı birer çalışma konusudur. Bizim çalışmamızın sınırladığı çevreden taşmamak için ayrıntı veremiyoruz. Fakat burada bizim amacımız, denek seçimimizin elit sporcu statüsünde olduğunun belirlenmesi ve bazı ilginç tespitlerin sosyal çevre unsurlarıyla bağdaştırılmasıdır. Yani elit sporcunun önemli özelliklerinden olan maddi gelirin burada da ön planda olduğunu görmekteyiz. Arkadaşlık, dostluk geliştirme imkanının spor yoluyla kazanılmak istenmesini, ün kazanmak, tanınmak ve sevilmenin takım ve ekip ruhunu tanımanın sosyal çevreden etkilenme ile spor yoluyla elde edilmek istenmesini görmekteyiz. Burada karşımıza çıkan önemli bir nokta da, deneklerimizin ileride sporla ilgili bir üniversite eğitimi görmek istemeleridir. Deneklerimiz içinde bulundukları ortamdan memnundurlar, yani elit sporcu olmaktan mutludurlar ve bunu üniversite eğitimi görerek bir meslek haline getirmek istemektedirler. Bu da ülkemizdeki spor anlayışının akademik bir çevreye doğru, tabir caizse, alaylı olmaktan ziyade mektepli

olmaya yönelinmeye başladığının da bir kanıtı sayılması gerekir. İlginç bir durum ise deneklerimizin en son sırada belirttikleri hakem olmak istekleridir. Bu, ne elit sporculukla ne de eğitim ile ilgilidir. Hakem olmak ayrı bir hobidir. Kendini spor yoluyla başarısız hisseden, toplumda bir statü elde etmek, magazin basında ünlü olmak, tanınmak ve bir spor karşılaşması boyunca oyunculara hükmederek kendi dediklerinin yaptırılmasını isteyen kişilerde görülmektedir.

4.7. Deneklerin Spordan Beklentileri, Beklentilerin Önem Dereceleri

Tablo:16. Deneklerin Yaptıkları Spor Branşından Beklentileri

		Çok az		Az		Orta		Fazla		Çok Fazla		Toplam	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a	Daha çok para kazanmak	37	8.53	17	3.92	97	22.35	142	32.72	141	32.49	434	100.00
b	Düzenli gelir elde etmek	30	6.91	20	4.61	68	15.67	126	29.03	190	43.78	434	100.00
c	Elit sporcu olmak	9	2.11	8	1.87	45	10.54	103	24.12	262	61.36	427	100.00
d	Milli takıma seçilmek	21	4.88	13	3.02	29	6.74	68	15.81	299	69.53	430	100.00
e	Milli takımdaki görevime devam etmek	95	23.23	20	4.89	21	5.13	66	16.14	207	50.61	409	100.00
f	Antrenör, teknik direktör v.b. olmak	74	17.29	31	7.24	71	16.59	87	20.33	165	38.55	428	100.00
g	Sosyal statü kazanmak	71	16.63	26	6.09	91	21.31	117	27.40	122	28.57	427	100.00
h	Kazanılan sosyal statüyü spor alanı dışında kullanmak	89	21.39	30	7.21	80	19.23	100	24.04	117	28.12	416	100.00
i	Diğer (belirtiniz).....	2	7.41	5	18.52	-	-	-	-	20	74.07	27	100.00

Deneklerimizin yaptıkları spor branşından en önemli beklentisi, milli takıma seçilmek ve elit sporcu olmaktır. Bunun sonucunda spor meslek adamı olmak düşüncesiyle düzenli gelir elde etmek ve daha çok para kazanmak istemektedirler. Halen milli takımda olanlar da bu görevlerine devam ederek, toplumda sosyal statü kazanmak ve bu sosyal statüyü de spor alanı dışında kullanmak istemektedirler. Çünkü günümüz Türkiye'sinde böyle dikey hareketliliğe uğrayıp da kazandıkları sosyal statüyü yaşamlarının diğer bölümlerinde spor alanı dışında kullanan pek çok ünlü sporcu vardır. Deneklerimizi, bu gibi insanların yaşamları etkilemiştir ve onlar gibi olmak istemektedirler.

4.8.Deneklerin Branş Değişirme Nedenleri ve Spora Ara Verilmesi

Tablo:17. Deneklerde Branş Değişikliği

Branş devamı	n	%
Aynı branş	356	83.37
Aynı branş değil	71	16.63
Toplam	427	100.00

İlk başlanılan spor branşı şartlar gereği, zorlama ile veya sosyal çevreden etkilenme ile 'spor yapıyor' denilmesi istenildiğinden olduğu halde, sporun içine girdikten sonra gerçek yetenek ve ilginin başka branşta olduğunun bilinmesi ve daha iyi bir sporcu olmak düşüncesi ile branş değiştirilmiştir. Bu değişikliği yapan 71 denek verdikleri karardan memnundurlar, çünkü elit sporcu olmuşlardır. Belki de branş değiştirmeseler elit sporcu olamayacaklardı. 356 denek ise spora ilk başladıkları branşı sürdürmektedirler.

Tablo:18. Deneklerin Branş Değişikliğindeki Nedenler

	Branş değişikliğinde etki	Çok az		Az		Orta		Fazla		Çok Fazla		Toplam	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a	Aile	106	26.57	55	13.78	76	19.05	62	15.54	100	25.06	399	100.00
b	Okul	96	24.18	63	15.87	90	22.67	76	19.14	72	18.14	397	100.00
c	İş yeri	198	54.10	80	21.86	58	15.85	20	5.46	10	2.73	366	100.00
d	Arkadaş grubu	95	23.93	48	12.09	77	19.40	105	26.45	72	18.14	397	100.00
e	Basın-yayın, TV	153	39.03	54	13.78	76	19.39	64	16.33	45	11.48	392	100.00
f	Yerleşim yeri	129	32.91	65	16.58	84	21.43	54	13.78	60	15.31	392	100.00
g	Daha çok para kazanma isteği	100	25.00	29	7.25	63	15.75	90	22.50	118	29.50	400	100.00
h	Düzenli gelir elde etme isteği	95	23.99	29	7.32	64	16.16	95	23.99	113	28.54	396	100.00
i	Elit sporcu olma isteği	40	10.08	16	4.03	51	12.85	88	22.17	202	50.08	397	100.00
j	Milli takıma girme isteği	39	9.77	17	4.26	28	7.02	70	17.54	245	61.40	399	100.00
k	Ünlü olmak, tanınmak ve sevilme isteği	96	24.12	22	5.53	72	18.09	83	20.85	125	31.41	398	100.00
l	Sosyal statüyü geliştirme isteği	98	25.59	29	7.57	91	23.76	99	25.85	66	17.23	383	100.00
m	Diğer (belirtiniz).....	4	19.05	2	9.52	3	14.29	3	14.29	9	42.86	21	100.00

Çalışmaya katılan deneklerin büyük çoğunluğu başladıkları branşı sürdürmektedirler. Branş değişikliğinde en önemli etken milli takıma girmek ve elit sporcu olmak arzusudur. İlk başlanılan spor branşı zorlama ile, sosyal çevreden etkilenme ile 'spor yapıyor' denilmesi istenildiğinden olduğu halde, sporun içine girdikten sonra gerçek yetenek ve ilginin başka branşta olduğunun bilinmesi ile daha iyi bir sporcu olmak düşüncesi ile branş değiştirilmiştir. Bu da beşte bir, bir azınlıktır. Sakatlık dışında spora ara verme, cinsiyet, işyeri yani kulüp, maddi zorluklar, yerleşim yeri ve diğer etkenlerle (evlilik, doğum, çocuklarına bakma) olmaktadır. Spora yönelmede en önemli etken aile ve okul nedeniyle sakatlık dışında spora ara verme görülmemektedir.

Tablo:19. Sakatlık Dışında Spora Ara Verilmesi

Sakatlık dışında	n	%
Spora ara verenler	90	21.43
Spora ara vermeyenler	330	78.57
Toplam	420	100.00

Sakatlık dışında spora ara verenler 90 kişidir. Spora ara verme, işyeri yani kulüplerindeki bir problem nedeniyle, maddi zorluklar, yerleşim yeri ve diğer etkilerle (evlilik, doğum, çocuklarına bakma) olmaktadır. Bu da normal sayılması gereken bir durumdur. Her elit sporcu bu gibi durumlarla karşılaşmaktadır. Spora yönelmede en önemli etken aile ve okul, sakatlık dışında spora ara vermede etkili değildirler.

5.TARTIŞMALAR VE DEĞERLENDİRMELER

5.1. Spora Yönelmenin Aile Boyutu

5.1.1.Ailede İyi Bir Sporcunun Varlığının Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:20. Deneklerin Spora Yönelmelerinde Ailelerinin İyi Bir Sporcu Olması Faktörü

5a: Spor yapmaya ailem yöneltti

6f: Aile bireylerinin birinin iyi bir sporcu olması

Sıra→5a

Sütun↓ 6f

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	10.39	1.45	1.69	1.69	2.17	17.39
	n	43	6	7	7	9	72
Az		4.59	1.69	0.72	2.17	0.48	9.66
		19	7	3	9	2	40
Orta		8.70	1.45	1.93	4.35	2.66	19.08
		36	6	8	18	11	79
Fazla		4.59	1.69	1.69	6.28	4.35	18.60
		19	7	7	26	18	77
Çok fazla		12.80	2.42	3.38	5.31	11.35	35.27
		53	10	14	22	47	146
Toplam		41.06	8.70	9.42	19.81	21.01	100.00
		170	36	39	82	87	414

Ki-kare: 48.800

Serbestlik derecesi:16

Deneklerimizin spora yönelmelerinde ailelerin etkinlik düzeyini, aile bireylerinden birinin iyi bir sporcu olması ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında

güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü spora yönelmede ailenin olumlu yaklaşımı önemli bir etkindir. Anılan olumlu yaklaşımda aile fertlerinde başarılı ya da iyi bir sporcunun varlığı ailenin müteakip yaş grubundan bir sporcu adayına, bizim çalışmamızda deneklerimizce, spora yönelmelerinde aynı özelliklere sahip olmayan deneklere nazaran daha teşvik edici bir pozisyonu benimsediklerini göstermektedir. Anılan pozisyon ya da yaklaşım ülkemizde spora ilişkin toplumsal mentalitenin olumlu yönde gelişmekte oluşunun bir kanıtı sayılmak gerekir.

5.1.2.Ailenin Aktif Spor Yapmasının Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:21. Deneklerin Spora Yönelmelerinde Ailelerinin Aktif Spora Katılması Faktörü

5a: Spor yapmaya ailem yöneltti

6g: Aile bireylerinin aktif spora katılması

Sıra→5a

Sütun↓ 6g

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	10.39	1.45	2.42	1.69	1.69	17.63
	n	43	6	10	7	7	73
Az		4.59	1.69	1.21	1.93	0.24	9.66
		19	7	5	8	1	40
Orta		5.31	1.21	4.11	4.83	3.38	18.84
		22	5	17	20	14	78
Fazla		3.38	2.66	2.42	5.31	5.07	18.84
		14	11	10	22	21	78
Çok fazla		3.38	2.66	4.35	5.56	19.08	35.02
		14	11	18	23	79	145
Toplam		27.05	9.66	14.49	19.32	29.47	100.00
		112	40	60	80	122	414

Ki-kare: 125.013

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra **ailenin yöneltme durumu'nun, aileden herhangi birinin aktif spora katılımı'ndan bağımsız olmadığı** saptanmıştır ($p<0.01$).

Deneklerimizin spora yönelmelerinde ailelerin etkinlik düzeyini, aile bireylerinin aktif spora katılması ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü spora yönelmede ailenin olumlu yaklaşımı önemli bir etkindir. Anılan olumlu yaklaşımda aile bireylerinin aktif spora

katılmasıyla ailenin müteakip yaş grubundan bir sporcu adayına, bizim deneklerimizce, spora yönelmelerinde aynı özelliklere sahip olmayan deneklere nazaran daha teşvik edici bir pozisyonu benimsediklerini göstermektedir. Anılan pozisyon ya da yaklaşım ülkemizde spora ilişkin toplumsal mentalitenin olumlu yönde gelişmekte oluşunun bir kanıtı sayılmak gerekir.

5.1.3.Ailenin Spora Yöneltilmesinde Maddi Kazanç Beklentisi Etkisi

Tablo:22. Deneklerin Spora Yöneltilmelerinde Ailelerinin Maddi Kazanç Faktörü

5a: Spor yapmaya ailem yöneltti 6h: Ailenin maddi kazanç için teşvik etmesi

Sıra→5a

Sütun↓ 6h

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	11.35	1.93	2.66	1.21	0.48	17.63
	n	47	8	11	5	2	73
Az		3.38	1.93	2.42	1.69	0.24	9.66
		14	8	10	7	1	40
Orta		6.04	2.90	5.80	2.90	1.21	18.84
		25	12	24	12	5	78
Fazla		4.59	3.62	4.83	2.90	2.90	18.84
		19	15	20	12	12	78
Çok fazla		7.73	3.38	3.86	4.83	15.22	35.02
		32	14	16	20	63	145
Toplam		33.09	13.77	19.5	13.5	20.05	100.00
				7	3		
		137	57	81	56	83	414

Ki-kare: 115.203

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra ailenin yönlendirme durumu'nun, ailenin maddi kazanç için teşvik etmesi'nden bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$).

Deneklerimizin spora yönelmelerinde ailelerin etkinlik düzeyini, ailenin maddi kazanç için teşvik etmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü spora yönelmede ailenin olumlu yaklaşımı önemli bir etkindir. Anılan olumlu yaklaşımda ailenin maddi kazanç için teşvik etmesiyle ailenin müteakip yaş grubundan bir sporcu adayına, bizim deneklerimizce, spora yönelmelerinde aynı özelliklere sahip olmayan deneklere nazaran daha teşvik edici bir pozisyonu benimsediklerini göstermektedir. Anılan pozisyon ya da yaklaşım ülkemizde spora ilişkin toplumsal mentalitenin olumlu yönde gelişmekte oluşunun bir kanıtı sayılmak gerekir. Günümüz ekonomik şartlarında aileler, çocuklarının iyi bir maddi güce sahip olmalarını istemektedirler. Çocuklarında eğer yetenek varsa elit sporcu olarak maddi açıdan daha rahat bir yaşam sürmelerini isteyebilirler. Çünkü elit sporcu daha ziyade maddi kazanca yönelir. Türk sporunda resmi profesyonellik sadece futbol branşında vardır. Fakat günümüz dünyasında elit sporcu gizli profesyoneldir. Bu durum, hukuk kurallarının uygulamada geçerli olmadığına da bir kanıtı sayılmak gerekir. Aileler, spordan da para kazanılabileceğini bilmektedirler ve çocuklarını teşvik ettiğini, çocuklarının spora yönlendirildiğini ve yöneldiğini görmekteyiz.

5.1.4.Branş Değiştirmede Aile Etkisi

Tablo:23. Deneklerin Branş Değiştirmelerinde Aile Faktörü

Satır→ Aynı spor branşını sürdürüp
sürdürmeme durumu

Sütun↓ Branş
değişikliğinde
ailenin etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	20.61	11.51	15.35	13.30	21.33	82.10
	n	81	45	60	52	83	321
Hayır		5.88	2.30	3.84	2.05	3.84	17.90
		23	9	15	8	15	70
Toplam		26.60	13.81	19.18	15.35	25.06	100.00
		104	54	75	60	98	391

Tablo:23'ü incelediğimiz zaman, 'fazla ve çok fazla' derecelerini her etki için toplayarak değerlendirdiğimizde aile spora yönelmede etkili olduğu halde, branş değişikliğinde etkili olan diğer etkenler Tablo:59'dan Tablo:64'e kadar incelendiğinde görüleceği üzere, branş değişikliğinde aile ancak yedinci sırada yer almaktadır. Bu da bize ailenin spora yöneltmede etkili olduğu halde, branş seçiminde çocuklarını özgür bıraktıklarını göstermektedir. Çünkü aileler, çocuklarının mutlu ve başarılı olmalarını istemektedirler. Yaptıkları spor branşından mutlu ve başarılı olduğunu gören aileler, bu yüzden çocuklarının branş değiştirmelerine karışmamaktadırlar.

5.1.5.Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Aile Etkisi

Tablo:24. Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Aile Faktörü

Satır→ Sakatlık dışında sporun
kesintiye uğraması

Sütun↓ Aile'nin etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	33.78	9.46	8.11	8.11	20.27	79.73
	n	25	7	6	6	15	59
Hayır		8.11	4.05	4.05	2.70	1.35	20.27
		6	3	3	2	1	15
Toplam		41.89	13.51	12.16	10.81	21.62	100.00
		31	10	9	8	16	74

Ki-kare:3.609

Serbestlik derecesi:4

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra, **sakatlık dışında sporun kesintiye uğraması durumu'nun, aile nedeniyle kesintiye uğraması durumu'ndan, bağımsız olduğu** saptanmıştır. Deneklerimizin sakatlık dışında spora ara vermelerinin etkinlik düzeyini, aile ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda, söz konusu değişkenler arasında, güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunmadığı görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi rakamsal olarak aradaki ilişkinin olmayan gücünü ortaya koymaktadır. Spora yönelmede en etkili olan ailenin spora ara verilmesinde herhangi bir etkisi yoktur. Yani spora yönelmede en etkili olan ailenin yönlendirme ve yöneltme etkisi devam etmektedir, sakatlık dışında spora ara verilmesinde etkin değildirler.

5.1.6. Spora Yönelmede Aile ve Sosyal Çevre İlişkisi

Tablo:25. Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Deneklerin Ailelerinde İyi Bir Sporcu Bulunması Faktörü

Satır→ Sosyal çevrelerinde spor
yapılıp yapılmaması

Sütun↓ Aile bireylerinin
iyi bir sporcu olması

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	34.37	7.64	8.83	18.85	19.81	89.50
	n	144	32	37	79	83	375
Hayır		6.44	0.95	0.72	0.72	1.67	10.50
		27	4	3	3	7	44
Toplam		40.81	8.59	9.55	19.57	21.48	100.00
		171	36	40	82	90	419

Ki-kare:10.346

Serbestlik derecesi:4

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra, aile bireylerinin iyi bir sporcu olması durumu'nun, kendilerinden başka sosyal çevrelerinde spor yapılıp yapılmaması durumu'ndan bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.05$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde ailelerin etkinlik düzeyini, aile bireylerinden birinin iyi bir sporcu olmasıyla sosyal çevrelerinde de spor yapılıp yapılmaması ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü spora yönelmede ailenin olumlu yaklaşımı ve aile fertlerinden başarılı ya da iyi bir sporcunun varlığıyla sosyal çevrelerinde de spor yapılıyor olması, ailenin müteakip yaş

grubundan bir sporcu adayına, bizim çalışmamızda deneklerimizce, spora yönelmelerinde aynı özelliklere sahip olmayan deneklere nazaran daha teşvik edici bir pozisyonu benimsediklerini göstermektedir. Anılan pozisyon ya da yaklaşım ülkemizde spora ilişkin toplumsal mentalitenin olumlu yönde gelişmekte oluşunun bir kanıtı sayılmak gerekir.

Tablo:26. Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Deneklerin Ailelerinin Aktif Spora Katılması Faktörü

Satır→ Sosyal çevrelerinde spor
yapılıp yapılmaması

Sütun↓ Aile bireylerinin
aktif spora katılması

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	20.81	9.57	13.16	17.94	28.23	89.71
	n	87	40	55	75	118	375
Hayır		6.22	0.72	0.96	1.44	0.96	10.29
		26	3	4	6	4	43
Toplam		27.03	10.29	14.11	19.38	29.19	100.00
		113	43	59	81	122	418

Ki-kare:28.334

Serbestlik derecesi:4

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra, aile bireylerinin aktif spora katılması durumu'nun, kendilerinden başka sosyal çevrelerinde spor yapılıp yapılmaması durumu'ndan bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde ailelerin etkinlik düzeyini, aile bireylerinin aktif spora katılmasıyla sosyal çevrelerinde de spor yapılıp yapılmaması ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak

aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü spora yönelmede ailenin olumlu yaklaşımı ve sosyal çevrelerinde de spor yapılması önemli bir etkidir. Anılan olumlu yaklaşımda aile bireylerinin aktif spora katılmasıyla sosyal çevrelerinde de spor yapılıyor olması, ailenin müteakip yaş grubundan bir sporcu adayına, bizim çalışmamızda deneklerimizce, spora yönelmelerinde aynı özelliklere sahip olmayan deneklere nazaran daha teşvik edici bir pozisyonu benimsediklerini göstermektedir. Anılan pozisyon ya da yaklaşım ülkemizde spora ilişkin toplumsal mentalitenin olumlu yönde gelişmekte oluşunun bir kanıtı sayılmak gerekir.

Tablo:27.Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Deneklerin Ailelerinin Maddi Kazanç İçin Teşvik Etmesi Faktörü

Satır→ Sosyal çevrelerinde spor
yapılıp yapılmaması

Sütun↓ Ailenin maddi
kazanç için teşvik etmesi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	27.92	13.60	17.66	11.46	18.85	89.50
	n	117	57	74	48	79	375
Hayır		5.49	0.72	2.15	1.43	0.72	10.50
		23	3	9	6	3	44
Toplam		33.41	14.32	19.81	12.89	19.57	100.00
		140	60	83	54	82	419

Ki-kare:11.282

Serbestlik derecesi:4

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra, ailenin maddi kazanç için teşvik etmesi durumu'nun, kendilerinden başka sosyal çevrelerinde spor yapılıp yapılmaması durumu'ndan bağımsız olmadığı saptanmıştır

($p < 0.05$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde ailelerin etkinlik düzeyini, ailenin maddi kazanç için teşvik etmesiyle sosyal çevrelerinde de spor yapılıp yapılmaması ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü spora yönelmede ailenin olumlu yaklaşımı ve sosyal çevrelerinde de spor yapılması önemli bir etkidir. Anılan olumlu yaklaşımda ailenin maddi kazanç için teşvik etmesiyle sosyal çevrelerinde de spor yapılıyor olması, ailenin müteakip yaş grubundan bir sporcu adayına, bizim çalışmamızda deneklerimizce, spora yönelmelerinde aynı özelliklere sahip olmayan deneklere nazaran daha teşvik edici bir pozisyonu benimsediklerini göstermektedir. Anılan pozisyon ya da yaklaşım ülkemizde spora ilişkin toplumsal mentalitenin olumlu yönde gelişmekte oluşunun bir kanıtı sayılmak gerekir.

Tablo:20'den Tablo:27'ye kadar spora yönelmenin aile boyutu ele alınmaktadır. Ailenin yöneltme ve yönlendirme durumunun etkisi, literatür taramamızı da desteklemektedir (53, 62, 68, 78, 79, 85, 89).

5.2.Spora Yönelmenin Yakın Çevre Boyutu

5.2.1. Arkadaş Grubunun Spor Yapmasının Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:28. Deneklerin Spora Yönelmesinde Arkadaş Grubu Faktörü

5d: Spor yapmaya arkadaş grubum yöneltti

6n: Arkadaş grubunun sürekli bir spor aktivitesine katılıyor olması

Sıra→5d Sütun↓ 6n

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	9.11	1.48	4.19	3.94	3.94	22.66
	n	37	6	17	16	16	92
Az		0.99	2.22	1.48	1.97	0.99	7.64
		4	9	6	8	4	31
Orta		2.46	2.96	6.40	7.39	3.45	22.66
		10	12	26	30	14	92
Fazla		1.23	0.25	4.43	10.10	4.68	20.69
		5	1	18	41	19	84
Çok fazla		-	0.25	2.96	6.16	17.00	26.35
		0	1	12	25	69	107
Toplam		13.79	7.14	19.46	29.56	30.05	100.00
		56	29	79	120	122	406

Ki-kare:183.957

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra arkadaş grubunun yöneltme durumu'nun arkadaş grubunun sürekli bir spor aktivitesine katılıyor olması'ndan bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora

yönelmelerinde arkadaş grubunun etkinlik düzeyini, arkadaş grubunun sürekli bir spor aktivitesine katılıyor olmasıyla spora yönlmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görölmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Arkadaş grubu, sosyal çevre içerisindeki sosyal gruplardır. Aileden sonra yakın çevre ve bu çevredeki arkadaşlık ilişkileri gelir. Deneklerimizin bir gruba bağlı olmasının, ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanması açısından önemli olduğunu görmekteyiz. Çünkü deneklerimiz bu arkadaş grubuna güvenerek grubun tüm normlarını kabul etmiş görölmektedirler. Arkadaş grubu sürekli bir spor aktivitesine katılınca, ister istemez kendileri de spora yönelmeye başlamışlardır.

5.2.2.Arkadaş Grubunun İyi Bir Sporcu Olmasının Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:29. Deneklerin Spora Yönelmesinde Arkadaş Grubunun İyi Bir Sporcu Olması Faktörü

5d: Spor yapmaya arkadaş grubum yöneltti

6o: Arkadaşlardan bir veya birkaçının iyi bir sporcu olması

Sıra→5d

Sütun↓ 6o

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	9.43	1.24	3.97	3.72	4.22	22.58
	n	38	5	16	15	17	91
Az		0.99	1.49	2.73	1.74	0.74	7.69
		4	6	11	7	3	31
Orta		2.23	2.98	6.95	6.95	3.72	22.83
		9	12	28	28	15	92
Fazla		0.74	1.24	3.47	10.67	4.47	20.60
		3	5	14	43	18	83
Çok fazla		3.23	0.99	2.48	5.46	14.14	26.30
		13	4	10	22	57	106
Toplam		16.63	7.94	19.60	28.54	27.30	100.00
		67	32	79	115	110	403

Ki-kare:135.560

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra arkadaş grubunun yöneltme durumu'nun arkadaşlardan bir veya birkaçının iyi bir sporcu olması'ndan bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde arkadaş grubunun etkinlik düzeyini, arkadaşlardan bir veya birkaçının iyi bir sporcu olmasıyla spora yöneltmesi ölçütünde

irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görölmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Deneklerimizin arkadaşlarından bir veya birkaçının iyi bir sporcu olması, onların da kendilerinin yapabileceklerinin veya yapamayacaklarının sınanması şeklinde tezahür ederek spora yönelmeleri gerçekleşmiş görölmektedir. Özdeşleşme objeleri gereği, deneklerimiz de iyi bir sporcu olma düşüncesiyle spora yönelmeye başlamışlardır. Çünkü iyi bir sporcu olmanın sosyal çevrelerinde kendilerine kazandıracakları olumlu gelişmelerin farkındadırlar ve bu yüzden spora yönelmişlerdir.

5.2.3.Arkadaş Grubunun Bir Spor Kulübüne Üyeliğinin Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:30. Deneklerin Spora Yönelmesinde Arkadaş Grubunun Bir Spor Kulübüne Üyelik Faktörü

5d: Spor yapmaya arkadaş grubum yöneltti

6p: Arkadaş grubunun bir spor kulübüne üyeliği

Sıra→5d Sütun↓ 6p

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	9.63	2.96	4.20	3.70	2.47	22.96
	n	39	12	17	15	10	93
Az		1.23	1.98	2.22	1.98	0.25	7.65
		5	8	9	8	1	31
Orta		2.47	4.20	6.91	6.91	2.22	22.72
		10	17	28	28	9	92
Fazla		1.73	0.74	5.43	8.89	3.70	20.49
		7	3	22	36	15	83
Çok fazla		0.49	0.74	2.22	6.91	15.80	26.17
		2	3	9	28	64	106
Toplam		15.56	10.62	20.99	28.40	24.44	100.00
		63	43	85	115	99	405

Ki-kare:185.211

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra arkadaş grubunun yöneltme durumu'nun arkadaş grubunun bir spor kulübüne üyeliği'nden bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde arkadaş grubunun etkinlik düzeyini, arkadaş grubunun bir spor kulübüne üyeliğiyle spora yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki

kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Deneklerimizin arkadaş grubunun bir spor kulübüne üyeliği, kendini gösterme fırsatı yakalayamamış deneklerimizin de spor yoluyla bunu aşmak istemeleri ve kendilerinin de bir kulüpte spor yapıyor görünmek istemeleri sonucu spor yapmaya yöneldiklerini görmekteyiz. Bir kulüpte spor yapmak çok kolay değildir, belirli bir sporculuk yaşı gerektirir. İşte bu yüzden deneklerimizin hedefi de bir spor kulübü üyeliği olduğu için, spora yönelmenin yoğunluğunun kendilerinde çok fazla olduğunu ve bunu başarmak için çok çalıştıklarını, kendilerinin de sonunda bir spor kulübünde spor yapmaya başladıklarını görmekteyiz.

5.2.4.Arkadaş Grubu Arasındaki Statünün Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:31.Deneklerin Spora Yönelmesinde Arkadaş Grubu Arasındaki Statü Edinme Faktörü

5d: Spor yapmaya arkadaş grubum yöneltti

6r: Arkadaş grubu arasında statü edinme

Sıra→5d Sütun↓ 6r

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	9.31	2.94	5.64	3.19	1.72	22.79
	n	38	12	23	13	7	93
Az		0.98	2.21	2.45	1.72	0.25	7.60
		4	9	10	7	1	31
Orta		2.94	3.19	8.58	6.13	1.96	22.79
		12	13	35	25	8	93
Fazla		1.72	1.72	6.86	7.35	2.94	20.59
		7	7	28	30	12	84
Çok fazla		1.23	1.23	3.68	4.66	15.44	26.23
		5	5	15	19	63	107
Toplam		16.18	11.27	27.11	23.04	22.30	100.00
		66	46	111	94	91	408

Ki-kare:173.940

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra arkadaş grubunun yöneltme durumu'nun arkadaş grubu arasında statü edinme'den bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde arkadaş grubunun etkinlik düzeyini, arkadaş grubu arasında statü edinmeyle spora yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi'

bulunduğu gör÷lmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin g÷c÷n÷ ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Deneklerimizin arkadaş grubu arasında stat÷ edinme bakımından geri kalmamak için o grupta aynı stat÷ ile veya daha ileri bir stat÷de yer almak için spora yöneldiklerini görmekteyiz. Çevresinde silik, hareketsiz ve durağan bir konumda kalmamak için her ne şekilde olursa olsun bir dikey hareketliliğe uğramak isteyen deneklerimizin, bunu spor yoluyla gerçekleştirmek için spora yöneldiklerini, elit sporcu olduklarını ve bu tercihlerinde yanılmadıklarını görmekteyiz.

5.2.5.Sokak Grupları ve Arkadaş Grubunun Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:32. Deneklerin Spora Yönelmesinde Sokak Grupları ve Arkadaş Grubu Faktörü

5d: Spor yapmaya arkadaş grubum yöneltti

6u: Sokak grupları ve arkadaş grubunun etkisi

Sıra→5d Sütun↓ 6u

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	12.59	3.21	3.46	1.98	1.48	22.72
	n	51	13	14	8	6	92
Az		1.73	1.73	2.22	1.23	0.49	7.41
		7	7	9	5	2	30
Orta		3.95	3.95	5.68	7.90	1.23	22.72
		16	16	23	32	5	92
Fazla		4.20	2.96	5.43	6.17	1.98	20.74
		17	12	22	25	8	84
Çok fazla		6.42	3.70	2.47	4.94	8.89	26.42
		26	15	10	20	36	107
Toplam		28.89	15.56	19.26	22.22	14.07	100.00
		117	63	78	90	57	405

Ki-kare:100.775

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra arkadaş grubunun yöneltme durumu'nun sokak grupları ve arkadaş grubunun etkisi'nden bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$).). Deneklerimizin spora yönelmelerinde arkadaş grubunun etkinlik düzeyini, arkadaş grupları ve arkadaş grubunun etkisiyle spora yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki

kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Boş zamanların değerlendirilmesinde yakın çevrenin ve arkadaşların önemi büyüktür. Deneklerimizin sokak grupları ve arkadaş gruplarından etkilendikleri görülmektedir. Çünkü deneklerimizin yaş grupları ve spora başlama yaşları göz önüne alındığı zaman, bu yaşlarda sorunlarının veya sevinçlerinin paylaşıldığı yerlerin sokak grupları ve arkadaş grupları olduğu hemen belli olmaktadır. Böyle bir ortamda sokak gruplarının ve arkadaş grubunun bir spor aktivitesine katılıyor olması, gruba dahil olma ve gruptan kopmama ilkesiyle, deneklerimizin de spora yöneldiklerini görmekteyiz.

5.2.6.Branş Değiştirmede Arkadaş Grubu Etkisi

Tablo:33. Deneklerin Branş değiştirmelerinde Arkadaş Grubu Faktörü

Satır→ Aynı spor branşını sürdürüp
sürdürmeme durumu

Sütun↓ Branş
değişikliğinde
arkadaş grubunun etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	19.79	11.05	15.42	22.11	13.62	82.01
	n	77	43	60	86	53	319
Hayır		3.60	1.29	3.86	4.88	4.37	17.99
		14	5	15	19	17	70
Toplam		23.39	12.34	19.28	26.99	17.99	100.00
		91	48	75	105	70	389

Tablo:33'ü incelediğimiz zaman, 'fazla ve çok fazla' derecelerini her etki için toplayarak değerlendirdiğimizde arkadaş grubu spora yönelmede üçüncü sırada yer almasına rağmen, branş değişikliğinde arkadaş grubu beşinci sırada yer almaktadır. Bu durum spora arkadaş grubunun etkisiyle yönelen sporcuların, kendi gruplarından başka bir arkadaş grubundan etkilenmediklerini, şimdiki arkadaşlarından memnun olduklarını göstermektedir. Çünkü devamlı birlikte olunan grup arkadaşları kendi yakın çevrelerindendir, veya aynı spor branşını yapmaktadırlar. Bu durum dışa kapalılık olarak addedilmemelidir, aksine kendi arkadaş gruplarını daha çok görmekte, beraber olmakta, diğer arkadaşlarını görme fırsatı yakalayamadıklarından, branş değişikliğinde de etki altına girmediklerinin bir kanıtı sayılmak gerekmektedir.

5.2.7.Spora Yönelmede Arkadaş Grubu ve Sosyal Çevre İlişkisi

Tablo:34. Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Deneklerin Sokak Grupları ve Arkadaş Grubu Faktörü

Satır→ Sosyal çevrelerinde spor
yapılıp yapılmaması

Sütun↓ Sokak grupları ve
arkadaş gruplarının
etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	26.19	13.10	16.19	21.67	12.62	89.76
	n	110	55	68	91	53	377
Hayır		2.62	2.62	3.10	0.48	1.43	10.24
		11	11	13	2	6	43
Toplam		28.81	15.71	19.29	22.14	14.05	100.00
		121	66	81	93	59	420

Ki-kare:12.737

Serbestlik derecesi:4

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra, sokak grupları ve arkadaş gruplarının etkisi durumu'nun, kendilerinden başka sosyal çevrelerinde spor yapılıp yapılmaması durumu'ndan bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.05$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde arkadaş grubunun etkinlik düzeyini, sokak grupları ve arkadaş gruplarının etkisiyle sosyal çevrelerinde de spor yapılıp yapılmaması ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü spora yönelmede arkadaş grubunun olumlu yaklaşımı ve sosyal çevrelerinde de spor yapılması önemli bir etkindir. Anılan olumlu yaklaşımda sokak grupları ve arkadaş gruplarının etkisiyle sosyal çevrelerinde de spor yapılıyor olması, bizim çalışmamızda deneklerimizce, spora yönelmelerinde aynı özelliklere sahip olmayan deneklere nazaran daha teşvik edici bir pozisyonu benimsediklerini göstermektedir. Anılan pozisyon ya da yaklaşım ülkemizde spora ilişkin toplumsal mentalitenin olumlu yönde gelişmekte oluşunun bir kanıtı sayılmak gerekir. Tablo:28'den Tablo:34'e kadar spora yönelmenin arkadaş grubu boyutu ele alınmaktadır. Arkadaş grubunun yöneltme ve yönlendirme durumunun etkisi literatür taramamızı da desteklemektedir (53, 96, 98, 104-106, 108, 109).

5.2.8.Yerleşim Yerindeki Statünün Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:35. Deneklerin Yerleşim Yerindeki Statüsünün Spora Yönelme Faktörü

5f: Spor yapmaya yerleşim yerim yöneltti 6s: Yerleşim yerinde statü edinme

Sıra→5f Sütun↓ 6s

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	21.47	5.50	6.54	4.97	3.40	41.88
	n	82	21	25	19	13	160
Az		2.08	2.62	4.71	4.97	1.31	15.71
		8	10	18	19	5	60
Orta		1.83	3.14	5.76	3.14	1.57	15.45
		7	12	22	12	6	59
Fazla		0.52	1.83	3.66	3.93	1.83	11.78
		2	7	14	15	7	45
Çok fazla		1.05	2.09	3.66	1.57	6.81	15.18
		4	8	14	6	26	58
Toplam		26.96	15.18	24.35	18.59	14.92	100.00
		103	58	93	71	57	382

Ki-kare:132.836

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra **yerleşim yerinin yöneltme durumu'nun yerleşim yerindeki statü edinme'den bağımsız olmadığı** saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde yerleşim yerinin etkinlik düzeyini, yerleşim yerindeki statü ile spora yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-

kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü yerleşim yerinde tanınıyor olmak, parmakla gösterilmek o yerleşim yeri için bir statü kazanmadır. Deneklerimizin spor yapan aynı yerleşim yerindeki arkadaşları arasında da o gruba dahil olmanın gerekliliğinden spora yöneldiklerini görmekteyiz. Güçlü olduğunun, sporcu olduğunun bilinmesi o yerleşim yerindeki çevresi için de önemlidir. Deneklerimizin gelişim çağında çeşitli fizyolojik değişikliklerle beraber, psikolojik gelişiminin de tamamlanması için, o yerleşim biriminde spor yaptığının bilinmesi gereklidir ve bu yüzden spora yönelmişlerdir.

5.2.9.Yerleşim Yerindeki Spor, Tesis ve Malzemelerin Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:36. Deneklerin Yerleşim Yerindeki Spor, Tesis ve Malzemelerin Spora Yönelme Faktörü

5f: Spor yapmaya yerleşim yerim yöneltti

6t: Yerleşim yerindeki spor, tesis ve malzemelerin varlığı

Sıra→5f Sütun↓ 6t

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	22.66	5.73	3.91	4.95	3.91	41.15
	n	87	22	15	19	15	158
Az		2.86	2.86	4.95	3.39	2.08	16.15
		11	11	19	13	8	62
Orta		1.56	3.65	3.39	5.73	1.30	15.62
		6	14	13	22	5	60
Fazla		1.56	1.56	2.86	3.91	1.82	11.72
		6	6	11	15	7	45
Çok fazla		3.39	1.82	0.52	2.08	7.55	15.36
		13	7	2	8	29	59
Toplam		32.03	15.62	15.62	20.05	16.67	100.00
		123	60	60	77	64	384

Ki-kare:135.306

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra yerleşim yerinin yöneltme durumu'nun yerleşim yerindeki spor, tesis ve malzemelerin varlığı'ndan bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde yerleşim yerinin etkinlik düzeyini, yerleşim yerindeki spor tesis ve malzemelerin varlığıyla spora yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse

'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü yerleşim yerindeki spor tesis ve malzemelerin varlığı, deneklerimizin spora yönelmelerine özendirici bir etki yapmıştır. Çocuğun gelişiminin ve eğitiminin her aşamasında sorumlu olan aileler, yerleşim yerine yakın spor tesislerinden çocuklarının yararlanabilmesi için teşvik etmektedirler. Bizim deneklerimiz de, kendi arkadaş gruplarıyla o tesislerden yararlanabilmek için spora yönelmişlerdir. Böyle yerleşim yerleri üyeleri şanslıdırlar. Ülkemizde bu şansı yakalayan bireyler azınlıktadırlar ama, yakalayanlar da bizim deneklerimizde olduğu gibi elit sporcu statüsüne kadar erişmişlerdir.

5.2.10.Yerleşim Yerini Temsil Eden Başarılı Bir Sporcu ve Kulübün Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:37. Deneklerin Yerleşim Yeriindeki Başarılı Bir Sporcu ve Kulübün Spora Yönelme Faktörü

5f: Spor yapmaya yerleşim yerim yöneltti

6v: Yerleşim yerini temsil eden başarılı bir sporcu veya kulübün etkisi

Sıra→5f Sütun↓ 6v

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	18.85	4.71	7.85	5.24	4.97	41.62
	n	72	18	30	20	19	159
Az		1.31	3.93	4.19	4.19	2.36	15.97
		5	15	16	16	9	61
Orta		3.14	2.36	3.40	4.97	1.57	15.45
		12	9	13	19	6	59
Fazla		0.79	1.05	2.36	4.45	2.88	11.52
		3	4	9	17	11	44
Çok fazla		2.09	1.05	1.83	2.36	8.12	15.45
		8	4	7	9	31	59
Toplam		26.18	13.09	19.63	21.20	19.90	100.00
		100	50	75	81	76	382

Ki-kare:110.657

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra yerleşim yerinin yöneltme durumu'nun yerleşim yerini temsil eden başarılı bir sporcu veya kulübün etkisi'nden bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde yerleşim yerinin etkinlik düzeyini, yerleşim yerini temsil eden başarılı bir sporcu veya kulübün etkisiyle spora yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu

değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Özdeşleşme objeleri gereğince, yerleşim yerini temsil eden başarılı bir sporcunun olması onun gibi olma düşüncesi ve isteğiyle spora yönelmeler artmıştır. Deneklerimizin yerleşim yerini temsil eden bir kulübün varlığı da hele bir de başarılıysa, o yerleşim yeri üyelerine, yani deneklerimize spora yöneltmede katkı sağlamıştır.

5.2.11.Branş Değiştirmede Yerleşim Yeri Etkisi

Tablo:38. Deneklerin Branş Değiştirmelerinde Yerleşim Yeri Faktörü

Satır→ Aynı spor branşını sürdürüp
sürdürmeme durumu

Sütun↓ Branş
yerleşim yerinin
etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	27.34	13.54	17.45	12.76	11.12	82.29
	n	105	52	67	49	43	316
Hayır		5.21	2.86	3.91	1.30	4.43	17.71
		20	11	15	5	17	68
Toplam		32.55	16.41	21.35	14.06	15.62	100.00
		125	63	82	54	60	384

Tablo:38'i incelediğimiz zaman, 'fazla ve çok fazla' derecelerinin her etki için toplayarak değerlendirdiğimizde yerleşim yerinin branş değişikliğinde etkili olmadığını ancak dokuzuncu sırada yer aldığı görülmektedir. Bunun nedeni, deneklerimizin spora başladıkları zaman ve şimdi oturdukları

yerleşim yeri itibarıyla büyük il'de yaşamalarındandır. Yani yapılan spor branşına sosyal bir baskı yoktur. Küçük yerleşim birimlerinde görülebilen sosyal baskı, yerleşim yeri büyüdükçe azalmakta olduğundan, yapılan spor branşı herhangi bir baskıya maruz kalmadığı için, yerleşim yeri branş değiştirmede etkili görülmemektedir.

5.2.12.Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Yerleşim Yeri Etkisi

Tablo:39. Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Yerleşim Yeri Faktörü

Satır→ Sakatlık dışında sporun kesintiye uğraması

Sütun↓ Yerleşim yeri'nin etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	38.67	4.00	10.67	9.33	18.67	81.33
	n	29	3	8	7	14	61
Hayır		5.33	6.67	5.33	1.33	-	18.67
		4	5	4	1	0	14
Toplam		44.00	10.67	16.00	10.67	18.67	100.00
		33	8	12	8	14	75

Ki-kare:16.169

Serbestlik derecesi:4

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra, sakatlık dışında sporun kesintiye uğraması durumu'nun, yerleşim yeri nedeniyle kesintiye uğraması durumu'ndan, bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin sakatlık dışında spora ara vermelerinin etkinlik düzeyini, yerleşim yeri ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki

kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Yani deneklerimiz yerleşim yerinde ve o çevrede herhangi bir nedenle spora ara verilebileceğini belirtmişlerdir. Genel denek sayısından çok aşağıda bir sayının böyle cevaplanmış olması, çalışmaya katılan deneklerin ilk ve orta eğitim safhasını ilçe ve kasaba/köy'de geçirilen oran ile hemen hemen aynı olması, bunun da toplumsal ve sosyal çevresi gereği bir baskı altında tutulduğunun bir kanıtı sayılmak gerekir. Dolayısıyla ilk ve orta eğitim safhasını büyük il ve il'de geçiren deneklerimizin büyük bir çoğunluğu, yerleşim yeri nedeniyle herhangi bir şekilde olumsuz etkilenecek sakatlık dışında spora ara vermediklerini, yerleşim yerinin spora yönelmede katkılarının olduğunu belirtmiş olmaktadır.

5.2.13.Spora Yönelmede Yerleşim Yeri ve Sosyal Çevre İlişkisi

Tablo:40. Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Deneklerin Yerleşim Yerini Temsil eden Başarılı Bir Sporcu veya Kulübün Bulunması Faktörü

Satır→ Sosyal çevrelerinde spor
yapılıp yapılmaması

Sütun↓ Yerleşim yerini temsil
eden başarılı bir sporcu
veya kulübün etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	23.33	10.24	17.62	20.71	17.62	89.52
	n	98	43	74	87	74	376
Hayır		1.43	2.86	2.62	1.67	1.90	10.48
		6	12	11	7	8	44
Toplam		24.76	13.10	20.24	22.38	19.52	100.00
		104	55	85	94	82	420

Ki-kare:11.517

Serbestlik derecesi:4

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra, **yerleşim yerini temsil eden başarılı bir sporcu veya kulübün etkisi durumu'nun, kendilerinden başka sosyal çevrelerinde spor yapılıp yapılmaması durumu'ndan bağımsız olmadığı** saptanmıştır ($p<0.05$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde yerleşim yerinin etkinlik düzeyini, yerleşim yerini temsil eden başarılı bir sporcu veya kulübün etkisiyle sosyal çevrelerinde de spor yapılıp yapılmaması ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü spora yönelmede

yerleşim yerinin olumlu yaklaşımı ve sosyal çevrelerinde de spor yapılması önemli bir etkidir. Anılan olumlu yaklaşımda yerleşim yerini temsil eden başarılı bir sporcu veya kulübün etkisiyle sosyal çevrelerinde de spor yapılıyor olması, bizim çalışmamızda deneklerimizce, spora yönelmelerinde aynı özelliklere sahip olmayan deneklere nazaran daha teşvik edici bir pozisyonu benimsediklerini göstermektedir. Anılan pozisyon veya yaklaşım ülkemizde spora ilişkin toplumsal mentalitenin olumlu yönde gelişmekte oluşunun bir kanıtı sayılmak gerekir. Tablo:35'den Tablo:40'a kadar spora yönelmenin yerleşim boyutu ele alınmaktadır. Yerleşim yerinin yöneltme ve yönlendirme durumunun etkisi literatür taramamızı da desteklemektedir (3, 53, 96, 98, 104, 109).

5.3.Spora Yönelmenin Okul-İş Boyutu

5.3.1. Okuldaki Beden Eğitimi Öğretmeninin Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:41. Deneklerin Okullarındaki Beden Eğitimi Öğretmeninin Spora Yönelme Faktörü

5b: Spor yapmaya okuldaki ortam yöneltti

6a: Okuldaki beden eğitimi öğretmeni

Sıra→5b Sütun↓ 6a

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	9.55	5.01	3.58	2.15	1.19	21.48
	n	40	21	15	9	5	90
Az		1.67	1.43	2.39	1.67	2.15	9.31
		7	6	10	7	9	39
Orta		2.63	2.15	6.21	5.49	1.91	18.38
		11	9	26	23	8	77
Fazla		0.95	2.39	3.34	5.73	5.97	18.38
		4	10	14	24	25	77
Çok fazla		1.91	0.95	2.15	5.49	21.96	32.46
		8	4	9	23	92	136
Toplam		16.71	11.93	17.66	20.53	33.17	100.00
		70	50	74	86	139	419

Ki-kare: 195.097

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra okuldaki ortamın yöneltme durumu'nun, okuldaki beden eğitimi öğretmeni'nden bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde okulun etkinlik düzeyini, okuldaki beden eğitimi öğretmenin yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında

güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü okul, aileden sonra gönülden bağlanılan en saygın ve etkin çevredir. Bu olumlu çevre okuldaki beden eğitimi öğretmeninin etkinliği ile okuldaki ortamın spora yöneltmesiyle anlamlı bir ifade olmuştur. Deneklerimizin sporculuk yaşları ve yaş ortalamaları dikkate alındığında spora yönelmelerinin okul çağında başlamış olması, ülkemizdeki spor meslek insanlarının, yani öğretmenlerin önemini de artırmaktadır. Beden eğitimi öğretmenlerinin önemli oluşu, ülkemiz sporu açısından da yararlı katkıların geleceğini beklemek demektir. Çünkü okullarımızdaki beden eğitimi öğretmenin diğer meslek öğretmenleri gözünde, onların hiçbir şey yaptırmadıkları ve öğretmedikleri yönündedir. Halbuki beden eğitimi öğretmeni, genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Bir beden eğitimi öğretmenin, okuldaki boş bulunan bir matematik dersine girmesi hiçbir zaman düşünülmek-ki normal de böyledir-bir matematik öğretmeni okuldaki boş bulunan bir beden eğitimi dersine girebilmektedir. Okuldaki beden eğitimi öğretmenin ülkemiz sporuna kazandıracakları elit sporcu adayları sayesinde, ülkemizin diğer ülkeler nezninde çok büyük spor organizasyonlarında üst platformlara çıkarak altın madalyalar kazanmaları ve göndere bayrağımızın çekilmesi, soğuk savaş halinde olan ülkelerin günümüz dünyasında spor yoluyla birbirlerine üstünlük sağlamaları , beden eğitimi öğretmenlerinin önemini artırmaktadır ve ülkemizde spora ilişkin toplumsal mentalitenin olumlu yönde gelişmekte oluşunun bir kanıtı sayılmak gerekir.

5.3.2. Okuldaki Tesis ve Malzemenin Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:42. Deneklerin Okullarındaki Tesis ve Malzemenin Spora Yönelme Faktörü

5b: Spor yapmaya okuldaki ortam yöneltti

6b: Okuldaki tesis, malzeme

Sıra→5b

Sütun↓ 6b

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	11.75	5.28	2.64	0.48	1.68	21.82
	n	49	22	11	2	7	91
Az		3.12	1.68	1.92	1.68	0.96	9.35
		13	7	8	7	4	39
Orta		2.88	4.56	5.28	3.36	2.16	18.23
		12	19	22	14	9	76
Fazla		4.32	2.88	3.36	5.52	2.16	18.23
		18	12	14	23	9	76
Çok fazla		5.28	3.12	5.52	7.19	11.27	32.37
		22	13	23	30	47	135
Toplam		27.34	17.51	18.71	18.23	18.23	100.00
		114	73	78	76	76	417

Ki-kare: 101.072

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra okuldaki ortamın yöneltme durumu'nun, okuldaki okuldaki tesis, malzeme'den bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde okulun etkinlik düzeyini, okuldaki tesis ve malzemenin etkisiyle yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-

kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü okul sadece, sınıfta bırakan, sınıf geçiren, diploma veren sıkıcı bir kurum değildir. Öğrencilerin her türlü sportif faaliyetlere zaman ayırdığı, boş zamanlarını spor yaparak geçirdiği bir kurumdur. Dolayısıyla okul, kendisini saran çevrenin de bir kültür merkezidir. Spor da kültürün bir ögesi ve kültürel bir olgu olduğuna göre, sadece okul öğrencilerinin yararlandığı bir spor merkezi olmasından öte, okulun yakın çevresindeki sporcu adaylarının da hafta sonunda yararlandıkları bir boş zaman geçirme merkezidir. Okuldaki tesis ve malzemeden bazı okul idarecileri hafta sonlarında yakın çevrenin yararlanmasına izin vermemektedirler fakat toplumsal mentalitenin olumlu yönde gelişmekte olduğunu görmekteyiz. Günümüz Türkiye'sinde mantar gibi türeyen özel okulların bir oyun bahçesinin bile olmayışını, kiralanan apartman katlarında öğretim faaliyetlerinin sürdürüldüğünü ibretle görmekteyiz. Bunun yanında istisna özel okullar vardır, fakat toplumsal gelişmeyle beraber bilinçlenen aileler, çocuklarının hangi okula gideceklerinin kararlarını verirken, iyi bir formal eğitim almasının yanında, okuldaki spor etkinliklerinin, tesis ve malzemelerinin yeterli olmasını da istemektedirler. Çünkü spora yönelmeye cezbedici tesis ve malzemelerin yeterliliği bizim deneklerimize olumlu etkiler yapmışlardır.

5.3.3.Okuldaki Spor Takımlarının Başarısı ve Okul İçinde Sporculara Verilen Değerin Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:43.Deneklerin Okullarındaki Spor Takımlarının Başarısının ve Sporculara Verilen Değerin Spora Yönelme Faktörü

5b: Spor yapmaya okuldaki ortam yöneltti

6c: Okul spor takımlarının başarısı ve okul içinde sporculara verilen değer

Sıra→5b Sütun↓ 6c

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	9.42	3.14	4.59	3.14	1.45	21.74
	n	39	13	19	13	6	90
Az		1.21	1.69	3.38	1.69	1.45	9.42
		5	7	14	7	6	39
Orta		1.21	2.17	4.83	5.56	4.35	18.12
		5	9	20	23	18	75
Fazla		0.72	0.48	3.38	8.45	5.31	18.36
		3	2	14	35	22	76
Çok fazla		3.62	1.21	1.93	7.97	17.63	32.37
		15	5	8	33	73	134
Toplam		16.18	8.70	18.12	26.81	30.19	100.00
		67	36	75	111	125	414

Ki-kare: 154.885

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra okuldaki ortamın yöneltme durumu'nun, okul spor takımlarının başarısı ve okul içinde sporculara verilen değer'den bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde okulun etkinlik düzeyini, okul spor takımlarının başarısı ve okul içinde sporculara verilen değer etkisiyle yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu

değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü okul spor takımlarının başarısı ve okul içinde sporculara verilen değer, spora yönelmede cezbedici bir etki yaratmıştır. Okul içerisinde tanınma, okul spor takımlarında oynuyor olmanın getirdiği tanınmışlık, parmakla gösterilme, öğretmenlerin hoşgörüsü, toleransı, karşı cins arkadaşlığında seçiciliğin artması gibi unsurlar, deneklerimizin spora yönelmesinde ve etkilenmesinde önemli olmuşlardır. Hatta bazı mahalli kulüpler, aslında bir okul takımının sporcularından teşekkül eder. Yani kulübün sporcu kaynağı okuldur. Okul spor takımlarındaki tanınmışlık önce küçük mahalli bir kulübe, daha sonraları da hedeflenen başarıya eşdeğer bir diğer büyük kulübe transfer olma düşü ile, o sıralarda elit sporcu adayı deneklerimiz spora yönelmişlerdir.

5.3.4.Okuldaki Spor Etkinliklerinin Fazla Olmasının Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:44. Deneklerin Okullarındaki Spor Etkinliklerinin Fazla Olmasının Spora Yönelme Faktörü

5b: Spor yapmaya okuldaki ortam yöneltti

6d: Okuldaki spor etkinliklerinin fazla olması

Sıra→5b Sütun↓ 6d

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	9.54	3.67	3.67	2.93	1.71	21.52
	n	39	15	15	12	7	88
Az		1.71	1.71	2.20	2.93	0.98	9.54
		7	7	9	12	4	39
Orta		1.47	1.96	7.33	4.65	2.44	17.85
		6	8	30	19	10	73
Fazla		1.96	1.22	4.65	7.33	3.67	18.83
		8	5	19	30	15	77
Çok fazla		3.67	1.47	4.89	8.56	13.69	32.27
		15	6	20	35	56	132
Toplam		18.34	10.02	22.74	26.41	22.49	100.00
		75	41	93	108	92	409

Ki-kare: 117.227

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra okuldaki ortamın yöneltme durumu'nun, okuldaki spor etkinliklerinin fazla olması'ndan bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde okulun etkinlik düzeyini, okuldaki spor etkinliklerinin fazla olmasıyla yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki

kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü sınıflar arası çok çeşitli spor organizasyonları, branş çeşitliliği, bu tür organizasyonlara katılımı artırmaktadır ve kendini denemek, kendini göstermek isteyen her denek için bir 'yönelme' başlamaktadır. Başarılı olunup olunamayacağının sınanması bile, yönelmeye ilk adımdır. Okuldaki bir müsabakadan sonra arkadaşlar arasında o müsabakanın günlerce yorumu yapılır, konuşulur. Başarılılar gözdedir, başarısızlar ise kendilerince haklı bir sürü sebep ortaya koyarak kendilerini bir sonraki müsabakaya hazırlamaya çalışırlar veya daha da ileriye giderek, aynı kadro ile hemen bir müsabaka daha yapılmak istenir. Çünkü kendileri şanssızlık veya haksızlık ile yenilmişlerdir ve bu olumsuz şartlar şimdi gerçekleşmeyecektir. Bu istek ve hırs ile artan spor etkinlikleri, deneklerimizin spora yönelmelerini sağlamıştır. Okulda ders aralarındaki küçük oyunların ileri boyutu olan müsabakalar, toplumsal mentalitenin olumlu yönde gelişmesiyle, artık okul idarecileri, öğretmenler ve veliler tarafından hoş karşılanmakta, bir topun peşinden koşan öğrenciler ders çalışmadıkları için aylaklıkla suçlanmak yerine teşvik edilmektedirler. Bir önceki derste bir spor müsabakası yapan öğrenci yeni girdiği derste terli ve kızarmış bir yüz ile görüldüğünde artık öğretmeni tarafından haşarı ve aylak biri olarak suçlanmamakta, bilakis teşvik edilerek okuldaki spor etkinliklerini desteklemektedirler. Okuldaki idarecilerin ve beden eğitimi öğretmenin okuldaki spor etkinliklerinin fazla olmasında, toplumsal mentalitenin de olumlu yönde gelişmekte oluşunun bir kanıtı sayılmak gerekir.

**5.3.5.Okuldaki Bir Takıma Tesadüf veya Eksik Oyuncu
Yerine Girmenin Spora Yönelmeye Etkisi**

Tablo:45. Deneklerin Okullarındaki Bir Takıma Tesadüf veya Eksik Oyuncu Yerine Girmenin Spora Yönelme Faktörü

5b: Spor yapmaya okuldaki ortam yöneltti

6e: Okuldaki bir takıma tesadüfi olarak eksik oyuncu yerine girerek

Sıra→5b

Sütun↓ 6e

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	16.26	3.94	1.48	0.49	0.25	22.41
	n	66	16	6	2	1	91
Az		5.17	1.97	0.74	0.99	0.49	9.36
		21	8	3	4	2	38
Orta		10.10	3.20	2.96	0.49	0.74	17.49
		41	13	12	2	3	71
Fazla		8.87	5.42	2.22	1.23	0.74	18.47
		36	22	9	5	3	75
Çok fazla		16.01	5.42	3.69	1.23	5.91	32.27
		65	22	15	5	24	131
Toplam		56.40	19.95	11.08	4.43	8.13	100.00
		229	81	45	18	33	406

Ki-kare: 45.962

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra okuldaki ortamın yöneltme durumu'nun, okuldaki bir takıma tesadüfi olarak eksik oyuncu yerine girmesi'nden bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde okulun etkinlik düzeyini, okuldaki bir takıma tesadüfi olarak eksik oyuncu yerine girerek spora yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler

arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü spor organizasyonlarının çokluğu nedeniyle, hastalık, sakatlık, sınavlar veya herhangi bir nedenle takımdaki yerini alamayan oyuncu yerine tesadüfi olarak takıma alınma sık karşılaşılan bir durumdur. Kendini deneme ve bilme fırsatını yakalayan deneklerimizde tesadüfi olarak spora başlama gerçekleştikten sonra bunu devam ettirmişler ve elit sporcu statüsüne kadar erişmişlerdir.

5.3.6. Branş Değiştirmede Okulun Etkisi

Tablo:46. Deneklerin Branş Değiştirmelerinde Okul Faktörü

Satır→ Aynı spor branşını sürdürüp
sürdürmeme durumu

Sütun↓ Branş
değişikliğinde okulun etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	20.57	13.11	18.77	15.42	14.14	82.01
	n	80	51	73	60	55	319
Hayır		3.34	2.83	3.60	3.86	4.37	17.99
		13	11	14	15	17	70
Toplam		23.91	15.94	22.37	19.28	18.51	100.00
		93	62	87	75	72	389

Tablo:46'yı incelediğimiz zaman, 'fazla ve çok fazla' derecelerini her etki için toplayarak değerlendirdiğimizde, okul, spora yönelmede ikinci sırada etkili olduğu halde, branş değişikliğinde okul ancak sekizinci sırada yer almaktadır. Bunun sebebi gayet açıktır. Spora okul nedeniyle ve herhangi bir sebeple başlayan birey artık branş değiştirmemektedir. Çünkü spora

yönelmesindeki nedenlerin sonuçları alınmaya başlandığı için elit sporcu adayı bu olumlu sonuçları değiştirmek istememektedir, spora başlama nedenlerinin sonuçları onu mutlu etmektedir. Branş değişikliğinin onu, çevresindekilere karşı kararsız ve kişiliksiz biri olarak göstereceğinden korkulmaktadır. Bu da ergenlik çağı gençler için önemli bir konudur. Yaptığı spor branşında ilerleme yapmak, atılım yapmak ve başarılı olmak, onu, çevresindekilere daha üstün göstermektedir.

5.3.7.Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Okulun Etkisi

Tablo:47. Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Okul Faktörü

Satır→ Sakatlık dışında sporun
kesintiye uğraması

Sütun↓ Okul'un etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	30.38	10.13	3.80	18.99	17.72	81.01
	n	24	8	3	15	14	64
Hayır		6.33	5.06	2.53	2.53	2.53	18.99
		5	4	2	2	2	15
Toplam		36.71	15.19	6.33	21.52	20.25	100.00
		29	12	5	17	16	79

Ki-kare:4.113

Serbestlik derecesi:4

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra, **sakatlık dışında sporun kesintiye uğraması durumu'nun, okul nedeniyle kesintiye uğraması durumu'ndan, bağımsız olduğu** saptanmıştır. Deneklerimizin sakatlık dışında spora ara vermelerinin etkinlik düzeyini, okul ölçütünde irdelemeyi

amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Spora yönelmede en etkili ikinci sırada aile'den sonra gelen okul'un spora ara verilmesinde herhangi bir etkisi yoktur. Yani spora yönelmede en etkili ikinci sırada olan okul'un yönlendirme ve yöneltme etkisi devam etmektedir, sakatlık dışında spora ara verilmesinde etkin değildirler.

5.3.8.Spora Yönelmede Okul ve Sosyal Çevre İlişkisi

Tablo:48. Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Deneklerin Okullarında Spor Etkinliklerinin Fazla Olması Faktörü

Satır→ Sosyal çevrelerinde spor
yapılıp yapılmaması

Sütun↓ Okuldaki spor
etkinliklerinin fazla olması

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	17.39	7.25	20.05	24.88	20.29	89.86
	n	72	30	83	103	84	372
Hayır		1.45	2.17	2.90	1.69	1.93	10.14
		6	9	12	7	8	42
Toplam		18.84	9.42	22.95	26.57	22.22	100.00
		78	39	95	110	92	414

Ki-kare:10.251

Serbestlik derecesi:4

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra, okuldaki spor etkinliklerinin fazla olması durumu'nun, kendilerinden başka sosyal çevrelerinde spor yapılıp yapılmaması durumu'ndan bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.05$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde okulun etkinlik

düzeyini, okuldaki spor etkinliklerinin fazla olmasıyla sosyal çevrelerinde de spor yapılıp yapılmaması ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü spora yönelmede okulun olumlu yaklaşımı ve sosyal çevrelerinde de spor yapılması önemli bir etkindir. Anılan olumlu yaklaşımda okuldaki spor etkinliklerinin fazla olmasıyla sosyal çevrelerinde de spor yapılıyor olması, bizim çalışmamızda deneklerimizce, spora yönelmelerinde aynı özelliklere sahip olmayan deneklere nazaran daha teşvik edici bir pozisyonu benimsediklerini göstermektedir. Anılan pozisyon ya da yaklaşım ülkemizde spora ilişkin toplumsal mentalitenin olumlu yönde gelişmekte oluşunun bir kanıtı sayılmak gerekir.

Tablo:41'den Tablo:48'e kadar spora yönelmenin okul boyutu ele alınmaktadır. Okulun spor yapmadaki önemi, yöneltme ve yönlendirme etkisi literatür taramamızı da desteklemektedir (53, 57, 67, 110, 117).

5.3.9.İşyerindeki Spor, Tesis ve Malzemelerin Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:49. Deneklerin İşyerindeki Spor, Tesis ve Malzemelerin Spora Yönelme Faktörü

5c: Spor yapmaya işyerindeki ortam yöneltti

6ı: İşyerinde spor tesislerinin ve malzemelerin yeterliliği

Sıra→5c Sütun↓ 6ı

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	49.84	9.21	8.25	5.40	2.86	75.56
	n	157	29	26	17	9	238
Az		3.81	3.17	0.63	0.95	-	8.57
		12	10	2	3	0	27
Orta		3.49	2.22	1.27	1.27	0.63	8.89
		11	7	4	4	2	28
Fazla		0.63	1.27	0.95	0.95	0.32	4.13
		2	4	3	3	1	13
Çok fazla		0.63	-	0.63	0.63	0.95	2.86
		2	0	2	2	3	9
Toplam		58.41	15.87	11.75	9.21	4.76	100.00
		184	50	37	29	15	315

Ki-kare:52.605

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra işyerindeki ortamın yöneltme durumu'nun işyerindeki spor tesislerinin ve malzemelerin yeterliliği'nden bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde işyerinin etkinlik düzeyini, işyerinde spor tesislerinin ve malzemelerin yeterliliği ile spora yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse

'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çalışmamızdaki denekler işyeri ortamı, bağlı bulundukları spor kulüplerindeki işleri olarak ele almışlardır. Böyle düşünmeleri de normaldir. Çünkü elit sporcu deneklerimiz yaş ortalamaları ve genel yaşları itibarı ile küçük yaşlarda spora başladıkları için, bilinen klasik anlamda işyeri ortamında henüz bulunmadıkları anlamı çıkmıştır. Deneklerin mesleki statüleri göz önüne alındığı zaman sporcu ve öğrenci yoğunluklu bir grupta böyle bir sonuç çıkmasını da normal karşılamaktayız. Bizim bu çalışmamızda işyeri ortamı, elit sporcuların spor yaşamlarını devam ettirmelerine imkân sağlayan bir rol üstlenmiştir. Yani elit sporcu o kurum bünyesinde çalışıyor görünerek spor yaşamını sürdürmektedir. Bağlı bulunduğu kulübün kadrolu işçisi veya memurudur. İş böyle olunca deneklerimizin spora yönelmeleri işyerindeki ortam ile, yani bir anlamda kulüplerinin sağladığı imkânlarla gerçekleşmiştir. Deneklerimizin kulüplerinin çoğunluğu müessese kulüpleridir. Yani spor faaliyetleri nedeniyle hem isimlerini kitle iletişim araçlarından reklâm ücreti ödemeden duyurmaktadırlar, hem belirli oranlarda vergi indiriminden yararlanmaktadırlar ve hem de ülke sporuna hizmet etmektedirler. Deneklerimizi işyerinde spor tesislerinin ve malzemelerin yeterliliği cezbetmiş, aynı özelliklere sahip olmayan deneklere nazaran daha teşvik edici bir pozisyonu benimsediklerini göstermiştir. Anılan pozisyon ya da yaklaşım ülkemizde spora ilişkin müessese kulüplerinin olumlu yönde gelişmekte oluşunun bir kanıtı sayılmak gerekir.

5.3.10.İşyerindeki Spor Organizasyonlarının Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:50. Deneklerin İşyerindeki Spor Organizasyonlarının Spora Yönelme Faktörü

5c: Spor yapmaya işyerindeki ortam yöneltti

6j: işyerinde spor organizasyonlarının varlığı

Sıra→5c Sütun↓ 6j

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	48.42	7.59	8.86	7.91	2.85	75.63
	n	153	24	28	25	9	239
Az		3.48	2.85	1.58	0.32	0.32	8.54
		11	9	5	1	1	27
Orta		3.16	1.27	1.90	0.95	1.58	8.86
		10	4	6	3	5	28
Fazla		-	0.95	0.95	1.27	0.63	3.80
		0	3	3	4	2	12
Çok fazla		0.63	-	0.63	0.95	0.95	3.16
		2	0	2	3	3	10
Toplam		55.70	12.66	13.92	11.39	6.33	100.00
		176	40	44	36	20	316

Ki-kare:61.152

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra işyerindeki ortamın yöneltme durumu'nun işyerinde spor organizasyonlarının varlığı'ndan bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde işyerinin etkinlik düzeyini, işyerinde spor organizasyonlarının varlığı ile spora yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar,

istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Deneklerimizin işyerleri sayılan kulüplerinde kendi aralarında yaptıkları müsabakalar, başka takımlarla lig karşılaşmaları öncesi yaptıkları hazırlık müsabakaları , lig müsabakalarının ve kulüplerindeki sürekli spor aktivitelerinin yoğunluğu, deneklerimizin bu organizasyonların varlığı ile sürekli canlı tutulan heyecan, istek, hırs ve etkilenmeleri devam etmekte, spora yönelme motiveleri, yaptıkları spor branşını bırakmalarından daha yoğun biçimde etkilenmelerine neden olmaktadır.

5.3.11.İşyerindeki Arkadaş Grubunun Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:51. Deneklerin İşyerindeki Arkadaş Grubunun Spora Yönelme Faktörü

5c: Spor yapmaya işyerindeki ortam yöneltti

6k: İşyeri arkadaş grubunun spora eğilimi

Sıra→5c Sütun↓ 6k

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	43.13	7.99	11.50	9.27	4.15	76.04
	n	135	25	36	29	13	238
Az		3.19	1.92	1.28	0.96	0.96	8.31
		10	6	4	3	3	26
Orta		0.96	1.60	1.60	3.19	1.28	8.63
		3	5	5	10	4	27
Fazla		-	0.32	1.60	1.28	0.64	3.83
		0	1	5	4	2	12
Çok fazla		0.64	-	0.96	0.64	0.96	3.19
		2	0	3	2	3	10
Toplam		47.92	11.82	16.93	15.34	7.99	100.00
		150	37	53	48	25	313

Ki-kare:54.527

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra işyerindeki ortamın yöneltme durumu'nun işyeri arkadaş grubunun spora eğilimi'nden bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde işyerinin etkinlik düzeyini, işyeri arkadaş grubunun spora eğilimi ile spora yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi'

bulunduğu gör÷lmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin g÷c÷n÷ ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Deneklerimizin işyerleri sayılan kul÷plerinde arkadaş grubundan etkilenme son derece normaldir. Ç÷nk÷ her ne kadar aynı kul÷p içerisinde bulunulsa da, arkadaş olunsa da, bu arkadaş gruplarıyla s÷rekli bir rekabet ortamı vardır. En iyi veya daha iyi olunmak zorundadır ki, yedek oyuncu olarak m÷sabakaya çıkılmasın. As oyuncu, elit sporcu, formda sporcu olabilmek işin, arkadaş grubunun spora eğiliminden, verdiği önemden veya çalışmalarından daha iyisi olunmak zorundadır. Deneklerimizin işyeri arkadaş grubundan etkilenmeleri, onları daha hırslı yapmaktadır. Arkadaş grubu arasındaki stat÷lerinin de sağlamlaştırılması yön÷nde etkileri olan bu grup, deneklerimizin spora yönelmelerinde daha etken olan bir durumdur.

**5.3.12.İşyerindeki İşveren Tarafından Spor Saati
Ayrılmasının Spora Yönelmeye Etkisi**

**Tablo:52. Deneklerin İşyerindeki İşveren Tarafından Spor Saati
Ayrılmasının Spora Yönelme Faktörü**

5c: Spor yapmaya işyerindeki ortam yöneltti

6l: İşyerinde işveren tarafından spor saati ayrılması

Sıra→5c Sütun↓ 6l

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	48.54	6.80	9.39	5.83	5.18	75.73
	n	150	21	29	18	16	234
Az		3.24	2.27	1.29	0.97	0.65	8.41
		10	7	4	3	2	26
Orta		3.24	1.62	0.65	1.94	1.29	8.74
		10	5	2	6	4	27
Fazla		-	0.65	0.97	1.62	0.65	3.88
		0	2	3	5	2	12
Çok fazla		0.32	-	0.97	1.29	0.65	3.24
		1	0	3	4	2	10
Toplam		55.34	11.33	13.27	11.65	8.41	100.00
		171	35	41	36	26	309

Ki-kare:56.750

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra işyerindeki ortamın yöneltme durumu'nun işyerinde işveren tarafından spor saati ayrılması'ndan bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde işyerinin etkinlik düzeyini, işyerinde işveren tarafından spor saati ayrılmasıyla spora yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık

ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Deneklerimizin işyerleri sayılan kulüplerinde işveren tarafından, yani kulüp idarecileri tarafından yeterli oranda antrenman saati ayrılması, lig müsabakalarına hazırlanmaları açısından son derece önemlidir. Kulüpteki tesislerin idaresi, yönetilmesi ve bakımı, antrenman saatlerinden kısılmayacak biçimde ayarlanmıştır. Deneklerimizin bu konuda hiçbir şikayetleri yoktur. Spora yönelme motiveleri sürekli canlı tutularak, kulüp yöneticilerinin de artık toplumsal mentalitenin olumlu gelişimiyle beraber artık profesyonelleştiğini görmekteyiz.

5.3.13.İşyerindeki Statünün Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:53. Deneklerin İşyerindeki Statüsünün Spora Yöneltilme Faktörü

5c: Spor yapmaya işyerindeki ortam yöneltti

6m: İşyerinde sosyal statü edinme

Sıra→5c Sütun↓ 6m

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	49.19	11.00	7.44	5.83	2.27	75.73
	n	152	34	23	18	7	234
Az		1.94	2.59	1.94	1.94	0.32	8.74
		6	8	6	6	1	27
Orta		3.24	0.97	2.27	1.29	0.65	8.41
		10	3	7	4	2	26
Fazla		-	0.97	2.59	0.32	-	3.88
		0	3	8	1	0	12
Çok fazla		0.32	0.65	0.32	1.29	0.65	3.24
		1	2	1	4	2	10
Toplam		54.69	16.18	14.56	10.68	3.88	100.00
		169	50	45	33	12	309

Ki-kare:78.116

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra işyerindeki ortamın yöneltme durumu'nun işyerinde statü edinme'den bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde işyerinin etkinlik düzeyini, işyerindeki statüyle spora yöneltilmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya

koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Deneklerimizin işyerleri sayılan kulüplerindeki statülerinin sürekli dikey hareketliliğe uğratılmak istenmesi, onların spora yönelmelerini hep canlı tutan en önemli etkenlerden biridir. Çalışmamızdaki deneklerimizin kulüplerinin çoğunluğunun müessese kulüpleri olması nedeniyle, o kurum bünyesinde çalışan diğer personelin kulüp sporcularına sahip çıkması, müsabakalarına gitmesi, lehinde tezahüratlarda bulunması, parmakla gösterilen bir kişi olması ve tanınması, statülerinin sürekli bir dikey hareketliliğe uğruyor olmasının da bir kanıtı sayılmak gerekir. Bu statünün diğer önemli getirileri de, sosyal ve psikolojik olarak rahatlayan deneklerimizin sporculuk yaşamlarında daha üst düzey bir performans sergilemeleri ve daha iyi bir kulübe, daha iyi bir transfer ücreti ile başka bir kulübe transferleridir. Kulüp bünyesindeki statünün olumlu yönde gelişmesi, spora yönelmelerinin de sürekli canlı tutulmasının bir kanıtı sayılmak gerekmektedir.

5.3.14. Branş Değiştirmede İşyeri Etkisi

Tablo:54. Deneklerin Branş Değiştirmelerinde İşyeri Faktörü

Satır→ Aynı spor branşını sürdürüp
sürdürmeme durumu

Sütun↓ Branş
değişikliğinde işyerinin etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	45.81	17.60	13.69	4.19	1.96	83.24
	n	164	63	49	15	7	298
Hayır		8.10	4.47	2.23	1.12	0.84	16.76
		29	16	8	4	3	60
Toplam		53.91	22.07	15.92	5.31	2.79	100.00
		193	79	57	19	10	358

Tablo:54'ü incelediğimiz zaman, 'fazla ve çok fazla' derecelerinin her etki için toplayarak değerlendirdiğimizde işyeri

ortamı en son sırada yani, onbirinci sırada çıkmıştır. Spora yönelmede de en son sırada çıkmasının nedeni, elit sporcuların spora başlama yaşlarında henüz klasik anlamda bir iş yaşantılarının olmamasından kaynaklandığını düşünmekteyiz. Daha sonraları ise bu elit sporcuların işyerleri, bağlı bulundukları spor kulüpleri olmuştur. Dolayısıyla işyeri ortamının, bizim deneklerimiz için branş değişikliğinde önemsiz çıkması anlamlıdır.

5.3.15.Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede İşyeri Etkisi

Tablo:55. Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede İşyeri Faktörü

Satır→ Sakatlık dışında sporun kesintiye uğraması

Sütun↓ İşyeri'nin etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	54.69	7.81	4.69	6.25	4.69	78.13
	n	35	5	3	4	3	50
Hayır		7.81	9.37	1.56	3.12	-	21.87
		5	6	1	2	0	14
Toplam		62.50	17.19	6.25	9.37	4.69	100.00
		40	11	4	6	3	64

Ki-kare:10.251

Serbestlik derecesi:4

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra, **sakatlık dışında sporun kesintiye uğraması durumu'nun, işyeri nedeniyle kesintiye uğraması durumu'ndan, bağımsız olmadığı** saptanmıştır ($p<0.05$). Deneklerimizin sakatlık dışında spora ara vermelerinin etkinlik düzeyini, işyeri ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü

bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Yani deneklerimiz işyeri olarak kabul ettikleri kulüplerinde, kulüp içindeki huzursuzluklar, antrenör ile, kulüp arkadaşları ile, maddi sorunlar nedeniyle, kadro dışı kalmaları nedeniyle veya başka bir kulübe transfer olmalarına izin verilmemesi gibi nedenlerle sakatlık dışında spora ara verilebileceğini belirtmişlerdir.

Tablo:49'dan Tablo:55'e kadar spora yönelmenin işyeri yani kulüp boyutu ele alınmaktadır. Kulübün spor yapmadaki önemi, yöneltme ve yönlendirme etkisi literatür taramamızı da desteklemektedir (53, 111-113, 119, 121, 122).

5.4. Spora Yönelmenin Kitle İletişim Araçları Boyutu

5.4.1.Kitle İletişim Araçlarının Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:56. Deneklerin Kitle İletişim Araçları Vasıtasıyla Spora Yönelme Faktörü

5e: Spor yapmaya basın-yayın, TV yöneltti

6y: TV ve gazetelerin etkisi

Sıra→5e Sütun↓ 6y

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	18.62	7.71	7.98	6.65	2.93	43.88
	n	70	29	30	25	11	165
Az		2.66	3.46	2.66	2.66	0.53	11.97
		10	13	10	10	2	45
Orta		1.33	2.93	7.45	2.05	2.39	19.15
		5	11	28	19	9	72
Fazla		0.27	0.53	4.52	4.52	2.93	12.77
		1	2	17	17	11	48
Çok fazla		0.27	0.53	0.53	2.39	8.51	12.23
		1	2	2	9	32	46
Toplam		23.14	15.16	23.14	21.28	17.29	100.00
		87	57	87	80	65	376

Ki-kare:183.877

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra **basın-yayın ve TV'nin yöneltme durumu'nun TV ve gazetelerin etkisi'nden bağımsız olmadığı** saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde kitle iletişim araçlarını etkinlik düzeyini , televizyon ve gazetelerin etkisiyle spora yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi'

bulunduğu gör÷lmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin g÷c÷n÷ ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Televizyon ve gazeteler zaten kitle iletişim araçlarıdır. Aynı anlama gelen bu değişkenlerin analizi kontrol sorusu anlamını taşımaktadır. Bir yerde kitle iletişim araçlarından basın-yayın, televizyondan etkilenererek spora yöneldim diyen deneklerin, diğer bir yerde insanları spor yapmaya yönelten etkenler başlığı altında genelleştirilerek sorulan sorulardan televizyon ve gazetelerin etkisini de aynı oranda cevaplamış olması, bu değişkenin anlamlı bir ifade vermiş olmasının da kanıtı sayılmak gerekir. Deneklerimiz kitle iletişim araçlarından gördükleri spor branşlarını kendilerinin de yapıp yapamayacağının denenmesi şeklinde spora yönelmişlerdir. Nasıl yapıılıyor, nasıl bir spor, nasıl bir müsabaka sorularının cevaplarını bulmak için spora yönelinmiştir. Çünkü günümüz teknolojik dünyasında kitle iletişim araçlarından etkilenmemek mümkün değildir.

5.4.2.Beğendiği Sporcuyu Gibi Olabilme Arzusunun Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:57. Deneklerin Beğendiği Sporcuyu Gibi Olabilme Arzusunun Spora Yönelme Faktörü

5e: Spor yapmaya basın-yayın, TV yöneltti

6z: Taraftarı olduğu kulüp veya beğendiği sporcuyu gibi bir yaşantıya özenme

Sıra→5e Sütun↓ 6z

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Çok az	%	11.55	6.30	5.51	7.09	13.65	44.09
	n	44	24	21	27	52	168
Az		1.84	1.31	3.94	2.89	2.36	12.34
		7	5	15	11	9	47
Orta		2.89	3.94	4.72	3.67	3.41	18.64
		11	15	18	14	13	71
Fazla		1.05	1.05	2.62	3.67	4.46	12.86
		4	4	10	14	17	49
Çok fazla		0.52	0.26	1.57	1.05	8.66	12.07
		2	1	6	4	33	46
Toplam		17.85	12.86	18.37	18.37	32.55	100.00
		68	49	70	70	124	381

Ki-kare:69.212

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra basın-yayın ve TV'nin yöneltme durumu'nun taraftarı olduğu kulüp veya beğendiği sporcuyu gibi bir yaşantıya özenme'den bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde kitle iletişim araçlarını etkinlik düzeyini , taraftarı olduğu kulüp veya beğendiği sporcuyu gibi bir yaşantıya özenmeyle spora yöneltmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki

kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Taraftarı olduğu kulüp veya beğendiği sporcu gibi bir yaşantıya özenme, kitle iletişim araçlarından takip edilmektedir. Çünkü günümüz dünyasında kitle iletişim araçları her kulübü, her sporcu evlerimizin içine sokmuştur. Bir de çok izlenme payı veya çok tiraj kazanma nedenleriyle magazin ağırlıklı programlar ve yazılar, elit sporcuların özel yaşamlarını özendirici bir etki yapmaktadırlar. Deneklerimizin bu etkilenme karşısında özdeşleşme objeleri gereği taraftarı olduğu kulüp veya beğendiği sporcu gibi bir yaşantıya özenmesiyle spora yöneldiklerini görmekteyiz. Kitle iletişim araçları deneklerimizde özdeşleşme objeleri ortaya çıkarmakta etkili olmuşlardır.

5.4.3. Branş Değiştirmede Kitle İletişim Araçları Etkisi

Tablo:58. Deneklerin Branş Değiştirmesinde Kitle İletişim Araçları Faktörü

Satır→ Aynı spor branşını sürdürüp
sürdürmeme durumu

Sütun↓ Basın-yayın,
TV'nin etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	32.55	11.72	15.36	14.06	8.33	82.03
	n	125	45	59	54	32	315
Hayır		6.25	2.08	3.91	2.34	3.39	17.97
		24	8	15	9	13	69
Toplam		38.80	13.80	19.27	16.41	11.72	100.00
		149	53	74	63	45	384

Tablo:58'i incelediğimiz zaman 'fazla ve çok fazla' derecelerini her etki için toplayarak değerlendirdiğimizde kitle

iletişim araçları branş değişikliğinde sondan ikinci yani onuncu sırada çıkmıştır. Kitle iletişim araçlarının branş değişikliğinde önemsiz bir sırada çıkmış olmasının en önemli nedeni kitle iletişim araçlarından ağırlıklı olarak futbol ve magazin programlarının tiraj ve çok izlenme oranının artırılması yönündeki yayınlar nedeniyle, bizim deneklerimizde sitem duyguları yaratmıştır. Bu yüzden branş değişikliğinde etkili olmadıkları görüşündedirler.

Tablo:Tablo:56'dan Tablo:58'e kadar spora yönelmenin kitle iletişim araçları boyutu ele alınmaktadır. Kitle iletişim araçlarının yöneltme ve yönlendirme durumunun etkisi literatür taramamızı de desteklemektedir (53, 59, 132, 137, 139, 142).

5.5. Spora Yönelmede Diğer Etkenler Boyutu

5.5.1. Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Etkili Faktörler

5.5.1.1. Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Milli Takıma Girme Etkisi

Tablo:59. Deneklerin Branş Değiştirmelerinde Milli Takıma Girme İsteği Faktörü

Satır→ Aynı spor branşını sürdürüp
sürdürmeme durumu

Sütun↓ Milli takıma girme
isteğinin etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	7.67	3.32	4.86	13.81	52.17	81.84
	n	30	13	19	54	204	320
Hayır		2.05	1.02	2.05	3.58	9.46	18.16
		8	4	8	14	37	71
Toplam		9.72	4.35	6.91	17.39	61.64	100.00
		38	17	27	68	241	391

5.5.1.2. Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Elit Sporcu Olma Etkisi

Tablo:60. Deneklerin Branş Değiştirmelerinde Elit Sporcu Olma İsteği Faktörü

Satır→ Aynı spor branşını sürdürüp sürdürmeme durumu

Sütun↓ Elit sporcu olma isteğinin etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	7.97	3.86	10.03	16.71	43.19	81.75
	n	31	15	39	65	168	318
Hayır		2.06	0.26	2.83	5.14	7.97	18.25
		8	1	11	20	31	71
Toplam		10.03	4.11	12.85	21.85	51.16	100.00
		39	16	50	85	199	389

5.5.1.3. Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Düzenli Gelir Elde Etme Etkisi

Tablo:61. Deneklerin Branş Değiştirmelerinde Düzenli Gelir Elde Etme İsteği Faktörü

Satır→ Aynı spor branşını sürdürüp sürdürmeme durumu

Sütun↓ Düzenli gelir elde etme isteğinin etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	19.79	5.66	12.85	20.82	22.88	82.01
	n	77	22	50	81	89	319
Hayır		3.86	1.80	3.34	3.34	5.66	17.99
		15	7	13	13	22	70
Toplam		23.65	7.46	16.20	24.16	28.53	100.00
		92	29	63	94	111	389

5.5.1.4. Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Daha Çok Para Kazanma Etkisi

Tablo:62. Deneklerin Branş Değiştirmelerinde Daha Çok Para Kazanma İsteği Faktörü

Satır→ Aynı spor branşını sürdürüp sürdürmeme durumu

Sütun↓ Daha çok para kazanma isteğinin etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	20.92	5.36	12.50	19.13	23.98	81.89
	n	82	21	49	75	94	321
Hayır		4.08	1.79	3.57	3.32	5.36	18.11
		16	7	14	13	21	71
Toplam		25.00	7.14	16.07	22.45	29.34	100.00
		98	28	63	88	115	392

5.5.1.5. Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Ünlü Olmak, Tanınmak ve Sevilmek Etkisi

Tablo:63. Deneklerin Branş Değiştirmelerinde Ünlü Olmak, Tanınmak ve Sevilmek İsteği Faktörü

Satır→ Aynı spor branşını sürdürüp Sütun↓ Ünlü olmak, sürdürmeme durumu tanınmak ve sevilme isteğinin etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	20.00	4.62	14.87	16.15	26.15	81.79
	n	78	18	58	63	102	319
Hayır		4.36	1.03	3.33	4.87	4.62	18.21
		17	4	13	19	18	71
Toplam		24.36	5.64	18.21	21.03	30.77	100.00
		95	22	71	82	120	390

5.5.1.6. Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Statü Pekiştirme Etkisi

Tablo:64. Deneklerin Branş Değiştirmelerinde Statü Pekiştirme İsteği Faktörü

Satır→ Aynı spor branşını sürdürüp sürdürmeme durumu

Sütun↓ Statü pekiştirme isteğinin etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	21.60	6.13	20.27	19.47	14.67	82.13
	n	81	23	76	73	55	308
Hayır		3.73	1.60	3.73	5.87	2.93	17.87
		14	6	14	22	11	67
Toplam		25.33	7.73	24.00	25.33	17.60	100.00
		95	29	90	95	66	375

Tablo:59'dan Tablo:64'e kadar olan toplam 6 tabloyu incelediğimiz zaman branş değişikliğinde en etkili olan diğer ilk altı faktörü görmekteyiz. Yapılan spor branşından başka bir branşta milli olabileceğini düşünen deneklerimizde milli takıma girme isteği, branş değişikliğinde en önemli etkiyi oluşturmuştur. Daha sonra ikinci sırada elit sporcu olma ve sırasıyla düzenli gelir elde etme ve daha çok para kazanmak, ünlü olmak, tanınmak, sevilme ve statü pekiştirme istekleri gelmektedir. Çalışma yaptığımız denekler elit sporcudur ve branş değişikliğinde ünlü olmak, tanınmak isteğinin getireceği statünün devamından kazanılacak maddi gelir de, elit sporcunun tanımında bulunan bu unsuru desteklemektedir. Spora yönelmenin bir başka boyutu olan branşa yönelme ve branş değiştirmeye yönelmede en önemli etken 'elit sporcu olma isteği ve milli takıma girme isteği'nin getireceği 'ünlü olmak, tanınmak, sevilme ve daha çok para kazanma, düzenli gelir elde etme' istekleridir.

5.5.2.Spora Yönelmede Sosyal Çevre Faktörü

5.5.2.1. Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Deneklerin Cinsiyet Etkisi

Tablo:65. Sosyal Çevrelerinde Spor Yapılan Denekler

Satır→ Sosyal çevrelerinde spor
yapılıp yapılmaması

Sütun↓ Cinsiyet

		Bayan	Erkek	Toplam
Evet	%	35.06	54.82	89.88
	n	149	233	382
Hayır		1.88	8.24	10.12
		8	35	43
Toplam		36.94	63.06	100.00
		157	268	425

Ki-kare:6.905

Serbestlik derecesi:1

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra bayan ve erkek deneklerin spor yapıp yapmama durumu'nun kendilerinden başka sosyal çevrelerinde spor yapılıp yapılmaması'ndan bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde sosyal çevrelerinde spor yapılmasıyla kendilerinin de spor yapmaları ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Çünkü spora yönelmede sosyal çevrelerinde spor yapılması olumlu bir etkidir. Sosyal çevreler, bireylerin hareket kabiliyetleri bakımından açıktırlar. Kimi zaman az, kimi zaman

fazla etkilene kişiden kişiye göre değişebilir. Deneklerimizin yaşadıkları bu toplumsal yapı içerisinde sosyal çevrelerinden de etkilendiklerini görmekteyiz. Bizim bu çalışmamızda deneklerimizin spora yönelmelerinde, sosyal çevrelerinden etkilenemelerinin, onların teşvik edici bir pozisyonu benimsediklerini göstermektedir. Anılan bu pozisyon ya da yaklaşım ülkemizde spora ilişkin toplumsal mentalitenin olumlu yönde gelişmekte oluşunun bir kanıtı sayılmak gerekir.

5.5.3.Sporun Kesintiye Uğraması Boyutu

5.5.3.1.Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Cinsiyet Etkisi

Tablo:66. Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Cinsiyetin Bayan veya Erkek Olması Faktörü

Satır→ Sakatlık dışında sporun kesintiye uğraması

Sütun↓ Cinsiyet'in etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Toplam
Evet	%	68.66	1.49	4.48	1.49	76.12
	n	46	1	3	1	51
Hayır		16.42	5.97	1.49	-	23.88
		11	4	1	0	16
Toplam		85.07	7.46	5.97	1.49	100.00
		57	5	4	1	67

Ki-kare:9.638

Serbestlik derecesi:3

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra, sakatlık dışında sporun kesintiye uğraması durumu'nun, cinsiyet nedeniyle kesintiye uğraması durumu'ndan, bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.05$). Deneklerimizin sakatlık dışında

spora ara vermelerinin etkinlik düzeyini, cinsiyetleri ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Yani deneklerimiz cinsiyetleri gereği, bilhassa toplumsal bir baskı veya sosyal çevresi gereği bir baskı değil de, evlilik veya doğum yapma nedeniyle spora ara verilebileceğini söylemişlerdir. Çalışmamızdaki genel denek sayısının çok çok altında bir deneğin bu görüşte olması, diğerlerinin cinsiyet nedeniyle spora ara verilebileceğini veya kendilerinin ara verdiklerini söylememiş olmaları, spora yönelmede cinsiyetin bir engel teşkil etmediğini ve toplumsal mentalitenin de olumlu yönde gelişmekte olduğunun bir kanıtı sayılmak gerekir.

5.5.3.2.Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Maddi Zorlukların Etkisi

Tablo:67. Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Maddi Zorluklar Faktörü

Satır→ Sakatlık dışında sporun
kesintiye uğraması

Sütun↓ Maddi zorluklar'ın
etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	30.26	5.26	11.84	6.58	26.32	80.26
	n	23	4	9	5	20	61
Hayır		5.26	6.58	1.32	3.95	2.63	19.74
		4	5	1	3	2	15
Toplam		35.53	11.84	13.16	10.53	28.25	100.00
		27	9	10	8	22	76

Ki-kare:11.468

Serbestlik derecesi:4

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra, sakatlık dışında sporun kesintiye uğraması durumu'nun, maddi zorluklar nedeniyle kesintiye uğraması durumu'ndan, bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.05$). Deneklerimizin sakatlık dışında spora ara vermelerinin etkinlik düzeyini, maddi zorluklar ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Deneklerimiz elit sporcu olduklarından, literatür çalışmamızdan da bilindiği gibi maddi kazancın önemli olduğu günümüz dünyasında, maddi zorluklar nedeniyle spora ara verilmesi gayet normaldir. Çünkü elit sporcu, daha ziyade maddi kazanca yönelmektedir. Daha iyi bir kulübe transfer olmasına imkan verilmemesi, bonservis bedelinin yüksek tutulmasıyla kadro dışı kalan deneklerimizden, maddi zorluklar nedeniyle sakatlık dışında spora ara verilebilmiştir.

5.5.3.3.Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Diğer Etkenler Etkisi

Tablo:68. Sakatlık Nedeni Dışında Spora Ara Vermede Diğer Etkenler Faktörü

Satır→ Sakatlık dışında sporun
kesintiye uğraması

Sütun↓ Diğer etkenler'in
etkisi

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Evet	%	3.57	-	3.57	-	78.57	85.71
	n	1	0	1	0	22	24
Hayır		7.14	3.57	-	3.57	-	14.29
		2	1	0	1	0	4
Toplam		10.71	3.57	3.57	3.57	78.57	100.00
		3	1	1	1	22	28

Ki-kare:22.556

Serbestlik derecesi:4

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra, **sakatlık dışında sporun kesintiye uğraması durumu'nun, diğer etkenler nedeniyle kesintiye uğraması durumu'ndan, bağımsız olmadığı** saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin sakatlık dışında spora ara vermelerinin etkinlik düzeyini, diğer etkenler ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Bu diğer etkenler başlığında, deneklerimiz evlilik, doğum yapma ve bir süre çocuklarına bakmak zorunda oldukları için spora ara verdiklerini belirtmişlerdir. Bayan denekler çoğunluktadır ve genel denek sayısının çok çok altındadır. Bu yüzden sakatlık dışında spora ara vermek, bizim incelediğimiz başlıkların dışına çıkmamıştır.

5.5.4.Sporla Uğraşmanın Maddi Gelir Boyutu

5.5.4.1.Daha Çok Para Kazanma İsteğinin Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:69. Deneklerin Daha Çok Para Kazanma İsteklerinin Spora Yönelme Faktörü

Satır→ Sporla uğraşma nedeni
olarak maddi gelir sağlama

Sütun↓ Yapılan spor
branşından daha çok para
kazanma isteği

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Çok az	%	2.32	0.46	2.09	0.93	0.23	6.03
	n	10	2	9	4	1	26
Az		1.39	0.93	3.02	1.16	1.16	7.66
		6	4	13	5	5	33
Orta		1.62	1.39	10.21	7.89	2.55	23.67
		7	6	44	84	11	102
Fazla		1.16	0.46	4.18	10.67	6.96	23.43
		5	2	18	46	30	101
Çok fazla		1.86	0.70	2.55	12.30	21.81	39.21
		8	3	11	53	94	169
Toplam		8.35	3.94	22.04	32.95	32.71	100.00
		36	17	95	142	141	431

Ki-kare:155.854

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra, sporla uğraşma nedeni olarak maddi gelir sağlama durumu'nun, yapılan spor branşından beklentisi daha çok para kazanmak durumu'ndan, bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde sporla uğraşma nedeninin maddi gelir sağlamalarının etkinlik düzeyini, spor

branşından beklentisi daha çok para kazanılması ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Denek seçimimiz doğrudur ve literatür taramamızı da desteklemektedir. Çünkü elit sporcu daha ziyade maddi kazançla yönelmektedir. Spora yönelmede uğraşma nedeni olarak maddi gelir sağlamak önemli olduğu gibi, kontrol sorumuzda yapılan spor branşından beklentinin de daha çok para kazanmak olduğunun birbirleriyle anlamlı ve ilişkili çıkmış olması, bugünkü toplumda spordan da para kazanılabileceğinin, sporun meslek olabileceğinin ve maddi kazanç edinme isteğinin spora yönelmede etkili bir unsur olmanın da kanıtı sayılmak gerekir.

5.5.4.2.Düzenli Gelir Elde Etme İsteğinin Spora Yönelmeye Etkisi

Tablo:70. Deneklerin Düzenli Gelir Elde Etme İsteklerinin Spora Yönelme Faktörü

Satır→ Sporla uğraşma nedeni
olarak maddi gelir sağlama

Sütun↓ Yapılan spor
branşından düzenli gelir elde etmek isteği

		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Çok az	%	1.86	1.16	1.62	0.93	0.46	6.03
	n	8	5	7	4	2	26
Az		0.93	1.39	2.55	1.39	1.16	7.42
		4	6	11	6	5	32
Orta		1.62	1.16	7.89	9.51	3.48	23.67
		7	5	34	41	15	102
Fazla		0.93	0.70	2.09	9.98	9.98	23.67
		4	3	9	43	43	102
Çok fazla		1.39	0.23	1.39	7.19	29.00	39.21
		6	1	6	31	125	169
Toplam		6.73	4.64	15.55	29.00	44.08	100.00
		29	20	67	125	190	431

Ki-kare:196.668

Serbestlik derecesi:16

Ki-kare analizine ilişkin yapılan hesaplamalardan sonra, sporla uğraşma nedeni olarak maddi gelir sağlama durumu'nun, yapılan spor branşından beklentisi düzenli gelir elde etmek durumu'ndan, bağımsız olmadığı saptanmıştır ($p<0.01$). Deneklerimizin spora yönelmelerinde sporla uğraşma nedeninin maddi gelir sağlamlarının etkinlik düzeyini, spor branşından beklentisi düzenli gelir elde edilmesi ölçütünde irdelemeyi amaçlayan tabloda söz konusu değişkenler arasında

güçlü bağlantılar, istatistiki kavramlaştırmayla ifade etmemiz gerekirse 'bağımlılık ilişkisi' bulunduğu görülmektedir. Nitekim ki-kare analizi, rakamsal olarak aradaki ilişkinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu husus kanımızca normal addedilmek gereken bir sonuçtur. Denek seçimimiz doğrudur ve literatür taramamızı da desteklemektedir. Çünkü elit sporcu daha ziyade maddi kazanca yönelmektedir. Spora yönelmede uğraşma nedeni olarak maddi gelir sağlamak önemli olduğu gibi, kontrol sorumuzda yapılan spor branşından beklentinin de düzenli gelir elde etmek olduğunun birbirleriyle anlamlı ve ilişkili çıkmış olması, bugünkü toplumda spordan da para kazanılabileceğinin, meslek olabileceğinin ve spora yönelmede etkili bir unsur olmanın da kanıtı sayılmak gerekir.

5.5.5.Deneklerin İlk, Orta Eğitim Yerleri ve Sporculuk Yaşları Boyutu

5.5.5.1. Bayan Deneklerin İlk, Orta Eğitim Yerleri ve Sporculuk Yaşları

Tablo:71. Bayan Deneklerin İlk, Orta Eğitim Yerleriyle Sporculuk Yaşları İlişkisi

Satır→ Sporculuk yaşı

Sütun↓ İlk ve orta eğitim
safhasının geçirildiği
yerleşim yeri

	Büyük il	İl	İlçe	Kasaba/Köy	Toplam
1-3 yıl	8	1	0	0	9
3-5 yıl	20	2	3	0	25
5-7 yıl	40	6	2	0	48
7 yıl ve üzeri	67	8	3	0	78
Toplam	135	17	8	0	160

5.5.5.2. Erkek Deneklerin İlk, Orta Eğitim Yerleri ve Sporculuk Yaşları

Tablo:72. Erkek Deneklerin İlk, Orta Eğitim Yerleriyle Sporculuk Yaşları İlişkisi

Satır→ Sporculuk yaşı

Sütun↓ İlk ve orta eğitim

safhasının

geçirildiği yerleşim yeri

	Büyük il	İl	İlçe	Kasaba/Köy	Toplam
1-3 yıl	7	0	0	0	7
3-5 yıl	14	5	0	1	20
5-7 yıl	18	14	9	4	45
7 yıl ve üzeri	113	56	24	6	199
Toplam	152	75	33	11	271

Tablo:71 ve Tablo:72'yi incelediğimiz zaman deneklerin büyük çoğunluğunun, ilk ve orta eğitim safhasını Büyük İl ve İl'de geçirdiklerini görmekteyiz. Bayan deneklerin çoğunluğu ilk ve orta eğitim safhasını Büyük İl'de geçirmişlerdir. İl ve İlçe'de çok az, Kasaba ve Köy'de ise hiç yoktur. Bayan ve erkek deneklerin kendi grupları ayrı ayrı incelendiği zaman toplam denek sayısının yarısından fazlasının da 7 yıl ve üzeri sporculuk yaşları olduğu görülmektedir. Sosyal yapı incelemelerinde çevresel etkilerin önemi büyüktür. Oturulan yerleşim yerinin genişliği, coğrafi boyutları, köy, kasaba veya şehirde yaşanıldığına göre değişebilir. Deneklerin çoğunluğunun Büyük İl ve İl'de yaşarken spora yöneldiğini söyleyebiliriz. Çünkü yaş ortalamaları ve sporculuk yaşları (Bulgular bölümü Tablo:1, Tablo:2 ve Tablo:5) dikkate alındığında, spora yönelmeleri, ilk ve orta eğitim safhasını geçirdikleri yerleşim birimindedir. Burada bir başka özellik daha

ortaya çıkmaktadır. Bulgular bölümü Tablo:7.'de görüldüğü gibi deneklerin anne ve babalarının çoğunluğunun ilkokul mezunu olması, deneklerin spora yönelmelerinde en etkin olan ailelerde olumsuz bir etki yaratmamıştır. Çünkü ailelerin bilinçli ve bilgili olarak yönlendirme görevleri eğitim ile doğrudan ilişkili olmasına rağmen, yerleşim yeri, yakın çevre, toplum-kitle iletişimi ve kısaca sosyal çevreden etkilenme ile olmuştur. Eğitim, evrensel ve sosyal bir olgudur. Bu sonuç literatür taramamızı da desteklemektedir. Çünkü eğitim bir etkileşim işi olarak, bir topluluk içinde gerçekleşebilir. Eğitim, birden fazla insanın aralarındaki sosyal ilişkilerden doğan bir durumdur. Bu yüzden deneklerin büyük çoğunluğunun ilk ve orta eğitim safhasını geçirdikleri yerde spora yönelmeleri engellenmemiştir.

6- SONUÇ

Çalışmamızın bu bölümünde başlangıçtaki ana hipotezimizi ve yan hipotezlerimizi, gerek teorik kısımda gerekse saha çalışması kısmında verdiğimiz bilgiler çerçevesinde tahlil edeceğiz.

Sosyal çevre'nin spora yönelmeye etkisi vardır. Spora yönelme, başlama ve devam ettirme sosyal çevreden etkilenme ile gerçekleşmektedir. Elit sporcular, sosyal çevreden daha yoğun bir biçimde etkilenmektedirler. Ana hipotezimiz doğrulanmaktadır. Bu etkilenmede ilk sırayı aile'nin yöneltmesi almaktadır. Çünkü aile, çocukluk, ergenlik, hatta gençlik yılların içine alan dönemde, çocukluktan gençliğe doğru ağırlığı ve baskısı azalmakla beraber, kişi üzerinde en etkin çevredir. Anne kucağından inerek yürümeye başlayan, büyüyen, yetişen toplumun bu küçük üyesinin, karakterinin oluşmasında, kalıtım, yetenek ve eğilimlerinin yönlenmesinde, çevreye uyumun sağlanmasında ve eğitiminde ailenin etkisi tartışılmayacak derecede büyüktür. Bu yöneltme etkisi aile yapısı tipine göre değişiklik göstermesine rağmen, çalışmamızdaki aile tipi çoğunlukla çekirdek aile tipi olması nedeniyle ve genelde büyük il'de yerleşim yapıldığı için sosyal çevre etkisi ve baskısıyla bu etki hemen hemen aynı etkidedir diyebiliriz. Çünkü denekler, şu an yaşadıkları çevreden farklı bir çevrede yaşıyor olsalardı yine de spor yaparlardı mıydı sorusuna büyük bir çoğunluk 'evet' demiştir. Farklı çevreye gitselerdi ne olurdu, şimdiden onlar da bilemezdi biz de bilemezdik. Fakat bu düşüncenin altında bilinmesi gereken en önemli etken, 'aile'dir ve her zaman onları destekleyecekleri inancındadırlar. Ailenin bu konuda yanlarında olmaları denekler için yeter şart kabul edilmiştir. Branş değiştirmelerine bile karışmayan aile, spora yönelmelerinde destek ise, diğer olumsuz faktörler önemsizdir. Sakatlık dışında spora ara verme'de aile ve okul istatistiksel açıdan ilişkili çıkmamıştır. Bu sosyal açıdan da böyledir. Eskiden aileler derslerini çalışmasını istedikleri çocuklarını herhangi bir spor faaliyetinden alıkoyarlardı. Fakat günümüzde bilhassa

yönlendirme çabaları vardır. Sporla uğraşma nedenlerinden 'sağlıklı olmak' unsuru deneklerin cevaplarında ön sıralarda ise, aile, çocuğunun ilk önce sağlıklı olmasını isteyerek yönlendirdiği sonucu çıkmaktadır. Çalışmaya katılan deneklerin çoğunluğunun lise mezunu olması ve şu anda da yine öğrencilik statülerinin devam etmiş olması elit sporcu olan deneklerin çoğunluğunun sporculuk yaşlarının da 7 yıl ve üzerinde olması, sporun okul yaşamını engelleyici bir unsur olmadığına da kanıtı sayılmalıdır. Aile desteği ve yöneltmesiyle, belki de kontrollü olarak izlendiği için deneklerin elit sporculuk yaşamları olumlu devam etmektedir. Denekler, elit sporcu olmak, milli takıma seçilmek veya milli takımdaki görevine devam etmek, daha çok para kazanmak veya düzenli gelir elde etmek, statü kazanmak ve kazanılan sosyal statüyü de spor alanı dışında kullanmak istemektedirler. Bunlar hep aile desteği ile olmaktadır. Birinci yan hipotezimiz de doğrulanmaktadır.

İkinci yan hipotezimiz; aile dışı yakın çevre ile olan ilişkilerin biçiminin ve yapısının bireyin spora yönelmesinde başka bir boyutu oluşturmaya idi. Yakın çevre, sosyal çevre içerisindeki sosyal gruplardan veya daha küçük gruplardan (örneğin aile, arkadaş, komşu) oluşur. Gencin içinde yaşadığı ortam ve bu ortamı belirleyen şartları anlayabilmek için, kendisini halkalar halinde saran çevrelerle kurmuş olduğu ilişkilere bakmak gerekir. İlk halka kuşkusuz, ailedir. Aileden sonra da yakın çevre ve bu çevredeki arkadaşlık ilişkileri gelir. Aile dışı yakın çevre ile olan ilişkilerin biçimi ve yapısı, bireyin spora yönelmesinin bir boyutunu oluşturmaktadır. Bu çalışmada deneklerin üçüncü sırada 'beni spora arkadaş grubum' yöneltti demeleri, bizim ikinci yan hipotezimizi de doğrulamaktadır. Aileden sonra 'okul ortamının yöneltmesi'nin ikinci sırada olması, 'arkadaş grubunun yöneltmesi'nin üçüncü sırada olması bu değerlendirme açısından önemli görünmektedir. Çünkü çocuk fizyolojik bakımdan olgunlaştığı zaman değil, toplumca resmen tanındığı zaman bir yetişkin hale gelir. Bu yakın çevre unsurları içerisinde arkadaş gruplarının da olması, arkadaşlar arasında bir statü elde edilmesi,

spora yönelmede etkin unsurlardandır. Çocuk veya genç, etkilenme ve baskı normlarını sadece ailesinde değil, yakın çevresinde de gözlemler. Spor yapmaya başlamak istemesi, spor yaparken bulunduğu ortam, aile tarafından onaylanmaz ise spor yapmaktan vazgeçecek ya da bu etkilenme ve baskı normlarına uyarak spor yapmaya yönelecek veya devam edecektir. Giyilen spor kıyafeti bile yakın çevrenin onayını almıyorsa ister istemez bir etkilenme olacaktır. Yakın arkadaşı olan gencin topluma uyumu kolay olur. Grup arkadaşlıkları da önemlidir. Bir gruba bağlı olmak, ilgi ve ihtiyaçların karşılanması açısından önemlidir. Deneklerimizin sporculuk yaşları ve genel yaş ortalamaları göz önüne alındığı zaman, 'beni spora arkadaş grubum yöneltti' diyenlerin, arkadaş grubunun sürekli bir spor aktivitesine katılıyor olması, arkadaşlardan bir veya birkaçının iyi bir sporcu olması, arkadaş grubunun bir spor kulübüne üyeliği, arkadaş grubu arasındaki statü ve sokak grupları ve arkadaş grubunun etkisi de önem kazanmaktadır. Sosyal çevreyi oluşturan unsurların hepsi aslında iç içedir ve birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılmazlar. Örneğin, deneklerimizin önem sırasında ikinci derecede cevaplandıkları 'okul ortamının' spora yöneltmesi, sadece bu unsurun alt başlıklarıyla değerlendirilemez. Okul spor takımlarının başarısı ve okul içinde sporculara verilen değer arkadaş gruplarıyla da ilgisi vardır. Arkadaş grubunun veya özdeşleşme objeleri gereği beğendiği, ilgi duyduğu bir sporcu arkadaş gibi olma hevesiyle, okul içinde sporculara verilen değer ile beraber kendisinin de aynı statüde olmak istemesiyle spora yönelinmiştir. Bunun gibi, sosyal çevre unsurları birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılmazlar. Böylece ikinci yan hipotezimiz de doğrulanmaktadır.

Üçüncü yan hipotezimiz; okul-iş çevresinin, bireyin spora yönelmesinde etkili ve temel olmasıydı. Biz biliyoruz ki Durkheim, eğitimi, 'yaşlıca kuşağın toplumsal hayat için henüz yetersiz bulunan kuşak üzerinde uyguladığı eylemdir, amacı ise çocukta hem tüm olarak toplumca, hem de özellikle gireceği çevrece gerekli görülen fiziksel, entellektüel ve moral yetenek ve becerileri uyandırmak, geliştirmek' diye tanımlamıştı. Çocuğun

aile ocağından sonraki hayatının ilk evresinde gönülden bağlandığı en saygın çevre okuldur. Okulda da formal eğitim görüldüğüne göre, okul ortamının deneklerimizdeki fiziksel yetenek ve becerilerini spor yoluyla ortaya çıkardığını görmekteyiz. Aileden sonra okul ortamının spora yöneltmesi, okuldaki beden eğitimi öğretmeni, okuldaki tesis, malzeme ve okul spor takımlarının başarısı ve okul içinde sporculara verilen değer, okuldaki spor etkinliklerinin fazla olması ve okuldaki bir takıma tesadüfi olarak eksik oyuncu yerine girerek gerçekleşmiştir. Okuldaki beden eğitimi öğretmenin yöneltmesinin en yoğunlukta olduğu bu çalışmamızda başka bir sonuç daha ortaya çıkmaktadır. Spor meslek insanları ülke elit sporcuları için önemlidir. Daha iyi ve düzenlenmiş, gözden geçirilmiş ve bilimsel dayanaklarla hazırlanmış bir spor eğitim politikasıyla ülkemiz elit sporcu sayısında bir artış gözlenecektir. Çalışmamızdaki denekler, işyeri ortamını, bağlı bulundukları spor kulüplerindeki işleri olarak ele almışlardır. Böyle ele almaları da normaldir. Çünkü elit sporcu deneklerimiz yaş ortalamaları ve genel yaşları itibarıyla küçük yaşlarda spora başladıkları için, bilinen klasik anlamda işyeri ortamında henüz bulunmadıkları anlamı çıkmıştır. Deneklerin mesleki statüleri göz önüne alındığı zaman sporcu ve öğrenci yoğunluklu bir grupta böyle bir sonuç çıkmasını da normal karşılamaktayız. Fakat 'beni spora işyerindeki ortam yöneltti' seçeneğini de işaretleyen denekler, kendi kulüplerindeki 'sporculuk işini' düşünerek cevaplandırmışlardır. Çünkü denekler içerisinde sadece futbol branşında olanlar resmi profesyonel oldukları halde, diğer branşlarda profesyonel olduğunu işaretleyen deneklerin, bu işten para kazandıkları için böyle bir tercihte bulunduklarını biliyoruz. Futbolun dışındaki branşlar resmi amatör olmalarına rağmen, günümüzde böyle bir statünün kalmadığını, bütün branşların gizli profesyonel olduğunu söyleyebilmekteyiz. İş böyle olunca beni spor yapmaya 'işyerindeki ortam yöneltti' diyen deneklerin, 'işyerinde spor tesislerinin ve malzemelerin yeterliliği', 'işyerinde spor organizasyonlarının varlığı', 'işyeri arkadaş grubunun spora eğilimi', 'işyerinde işveren tarafından spor saati

ayrılması' ve 'işyerindeki statü' ile ilişkisi anlamlı çıkmıştır. Böylece üçüncü yan hipotezimiz de doğrulanmaktadır.

Dördüncü yan hipotezimiz; toplum-kitle iletişiminin spora yönelinmesindeki etkisiydi. Toplum, başta kendi kendini korumak ve sürdürmek olmak üzere, bir çok temel çıkarlarını gerçekleştirmek için, bir ölçüde çalışmakla beraber, işbirliği yapan insanlardan oluşan, genellikle bir coğrafi yeri ve ortak kültürü bulunan çok ya da az ölçüde kurumlaşmış bir karmaşık ilişkiler bütünüdür. Kitle iletişimi, çok özet anlamıyla, kendi içinde görece az farklılaşmış bir topluluğa yönelik bilgi ve anlam aktarımıdır. Toplumsallaşmada kitle iletişimi önemlidir. Özdeşleşmeyi de bir başka kişiye duygusal bağlanımın zaman bakımından ilk dışavurumu olarak tanımladığımız zaman, deneklerimizin spora yönelmelerinde ve elit sporcu olmalarında kitle iletişim araçlarının önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Beni spor yapmaya 'basın-yayın,TV yöneltti' diyen deneklerin, 'TV ve gazetelerin etkisiyle' ve 'tarafı olduğu kulüp veya beğendiği sporcunun gibi bir yaşantıya özenme'siyle ilişkisi de anlamlı çıkmıştır. Taraftarı olduğu kulüp veya beğendiği sporcuyu denekler, kitle iletişim araçlarından görmüşlerdir. Özdeşleşme objeleri gereği spora yönelmişlerdir. Bu durum çapraz ilişki ve ki-kare testi ile anlamlı çıkmasına rağmen basın-yayın,TV'nin yöneltmesinin 'çok az' derecelendirilmesi çok fazla yoğunluktadır. Bunun sebebi kanımızca şudur. Kitle iletişim araçları deyince ilk akla günümüz dünyasında televizyon ve gazete gelmektedir. Spor programlarının ve yazılarının, izleyici toplama ve tiraj nedenleriyle, sadece magazin ağırlıklı ve futbol olması, diğer branş sporcularını biraz küstürmüştür. Fakat çapraz ilişki ve ki-kare testi ile bu sonuç anlamlı çıkmış ve spora yönelmede genel sıralamada beşinci etkili unsur olarak değerlendirilmiştir. Böylece dördüncü yan hipotezimiz de doğrulanmaktadır.

Spor modern kültürün gerekli önemli bir bölümüdür ve eğitimde önemli bir görevi vardır. Sporun etkisi sadece spor alanlarıyla sınırlı kalmaz, hızla gelişen toplumda bir çok sahaya da uzanır. Yurdumuzda sosyo-ekonomik imkânların tabakalar,

bölgeler ve kır-kent arasındaki dağılımın adil olarak nitelenebilecek bir düzeye ulaşamamış olmasını ve bunun yanında ailelerin maddi güçlüklerinin de olduğunu görmekteyiz. Deneklerimiz anne, baba, bir kardeş ve iki kardeş yoğunluklu yaşamaktadırlar. Çekirdek aile tipi mevcuttur. Dikkatimizi çeken önemli bir husus; 10, 20, 40 ve 60 kişinin bir arada kulübün sağladığı yerleşim yerinde yaşamaları şeklidir. Bu özellik sadece bir güreş kulübüne aittir, diğer deneklerde bu özellik yoktur. Denekler birlikte yaşadıkları hane halkı itibarıyla, orta gelir seviyesindedirler. Üst gelir seviyesi denekleri, alt gelir seviyesi deneklerinden çoktur. İnsanlar genelde aldıkları ücretleri saklarlar ve maaşlarını söylemezler. Deneklere maddi bir karşılık sorulmaksızın kendilerini ve ailelerini hangi düzeyde gördükleri sorulmuştur. Aksi taktirde çocuk sayısı, ailede başka çalışan bulunup bulunmamasına göre, cevapları değerlendirmek gerekirdi. Böylesi bir ayrıntının çalışmamızın amacı itibarı ile gereksiz olduğu kanaatindeyiz. Bu yüzden gelir seviyesi sorulurken birim rakam verilmemiştir. Fakat deneklerin beyanında üst gelir seviyesi durumunun, alt gelir seviyesi durumundan fazla olması, denek çalışmamızın elit sporcu olmaları ve iyi para kazanmalarını artık gizlemek istememeleridir. Bu durum, iyi bir maddi gelirinin olacağını düşleyerek ve özdeşleşme objeleri gereği maddi geliri daha iyi bir geleceği olan sporcular gibi olma düşüncesiyle spora yönelmenin gerçekleştiğini göstermiştir. Beni spor yapmaya 'yerleşim yerim yöneltti' diyen deneklerin, 'yerleşim yerindeki statü'yle, 'yerleşim yerindeki spor, tesis ve malzemelerin varlığı'yla ve 'yerleşim yerini temsil eden başarılı bir sporcu veya kulübün etkisi'yle ilişkisi de anlamlıdır.

Bu çalışmamızda, sosyal çevrenin spora yönelmeye etkisi araştırılmaya çalışılmıştır ve elit sporcuların sosyal çevreyle ilişkisi ve sosyal çevrenin spora yönelmeye etkisi kanıtlanmaya çalışılmıştır. Elit sporcularda sosyal çevre önemlidir ve sosyal çevrenin spora yönelmeye etkisi vardır.

7-EKLER

EK-1 Anket Soruları

Değerli Sporcu,

Bu anket 'ELİT SPORCULARIN SOSYAL ÇEVREYLE İLİŞKİSİ VE SOSYAL ÇEVRENİN SPORA YÖNELMEYE ETKİSİ' konulu Doktora tez çalışmasında, yalnızca bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

SOSYAL ÇEVRE, aile, yakın çevre, okul-iş çevresi ve toplum-kitle iletişiminden oluşur ve etkilenir.

Sorulara içtenlikle cevap vereceğiniz inancıyla, yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, spor yaşamınızda daha üstün başarılar dilerim.

Ertan KILCIĞIL

Ankara Üniversitesi Beden

Eğitimi ve Spor Okutmanı

1. Kaç yıldır spor yapıyorsunuz?

a () 1-3 yıl b () 3-5 yıl c () 5-7 yıl d () 7 yıl ve üzeri

2. Sporu hangi statüde yapıyorsunuz?

a () Amatör b () Profesyonel

3. Şu an yaşadığınız sosyal çevreden farklı bir çevrede yaşıyor olsaydınız, yine de spor yapar mıydınız?

a () Evet b () Hayır

4. Branşınız nedir?

.....

5. Sizi spor yapmaya yönelten en önemli etkenleri çarpı (X) işareti koyarak derecelendiriniz.

		Çok az 1	Az 2	Orta 3	Fazla 4	Çok Fazla 5
a	Ailem yöneltti					
b	Okuldaki ortam yöneltti					
c	İşyerindeki ortam yöneltti					
d	Arkadaş grubum yöneltti					
e	Basın-yayın, TV yöneltti					
f	Yerleşim yerim yöneltti					
g	Diğer (belirtiniz).....					

6. İnsanları spor yapmaya yönelten birçok sebep vardır. Sizce bunların etkisi nedir? **Bütün seçenekleri çarpı (X) işareti koyarak derecelendiriniz.**

		Çok az 1	Az 2	Orta 3	Fazla 4	Çok Fazla 5
a	Okuldaki Beden Eğitimi Öğretmeni etkisi					
b	Okuldaki tesis, malzeme elverişliliği					
c	Okul spor takımlarının başarısı ve okul içinde sporculara verilen değer					
d	Okuldaki spor etkinliklerinin fazla olması					
e	Okuldaki bir takıma tesadüfi olarak eksik oyuncu yerine girmek					
f	Aile bireylerinin iyi bir sporcu olması					
g	Aile bireylerinin aktif spor yapması					
h	Ailenin maddi kazanç için teşvik etmesi					
ı	İşyerinde spor tesislerinin ve malzemelerin yeterliliği					
j	İşyerinde spor organizasyonlarının varlığı					
k	İşyeri arkadaş grubunun spora eğilimi					
l	İşyerinde işveren tarafından spor saati ayrılması					
m	İşyerinde statü edinme					
n	Arkadaş grubunun sürekli bir spor aktivitesine katılıyor olması					
o	Arkadaşlardan bir veya birkaçının iyi bir sporcu olması					
p	Arkadaş grubunun bir spor kulübüne üyeliği					
r	Arkadaş grubu arasında statü edinme					
s	Yerleşim yerinde statü edinme					
t	Yerleşim yerindeki spor, tesis ve malzemelerin varlığı					
u	Sokak grupları ve arkadaş grubunun etkisi					
v	Yerleşim yerini temsil eden başarılı bir sporcu veya kulübün etkisi					
y	TV ve gazetelerin etkisi					
z	Taraftarı olduğu kulüp veya beğendiği sporcu gibi bir yaşantıya özenme					

7. Sizce **sporla uğraşma nedeni** olarak aşağıdakilerden hangisi ne derecede etkilidir? **Bütün seçenekleri çarpı (X) işareti koyarak derecelendiriniz.**

		Çok az 1	Az 2	Orta 3	Fazla 4	Çok Fazla 5
a	Hareket etmiş olmak, formunu korumak					
b	Performansı artırmak					
c	Sağlıklı olmak					
d	Maddi gelir sağlamak					
e	Başarı güdüsü					
f	Arkadaşlık, dostluk geliştirme imkanı					
g	Yarışma sevinci					
h	Oyun oynamak					
ı	İşten, okuldan sonra stres atmak					
j	Eğlence, seyahat özgürlüğü					
k	Yeni yerler görmek, doğa sevgisi					
l	Yeni insanlar tanımak					
m	Boş zamanların değerlendirilmesi					
n	Ün kazanmak, tanınmak, sevilmek					
o	Takım ve ekip ruhunu tanımak					
p	İlerde sporla ilgili üniversite eğitimi görmek					
r	Antrenör olmak					
s	Hakem olmak					
t	Sportif yetenek					
u	Diğer (belirtiniz).....					

8. Spora başladığınızdan buyana aynı spor branşını mı sürdürüyorsunuz?

a () Evet

b () Hayır

9. Sizce **branş değişikliğinde** aşağıdakilerden hangileri daha çok etkilidir? **Çarpı (X) işareti koyarak derecelendiriniz.**

		Çok az 1	Az 2	Orta 3	Fazla 4	Çok Fazla 5
a	Aile					
b	Okul					
c	İşyeri					
d	Arkadaş grubu					
e	Basın-yayın, TV					
f	Yerleşim yeri					
g	Daha çok para kazanma isteği					
h	Düzenli gelir elde etme isteği					
ı	Elit sporcu olma isteği					
j	Milli takıma girme isteği					
k	Ünlü olmak, tanınmak ve sevilmek isteği					
l	Statü pekiştirme isteği					
m	Diğer (belirtiniz).....					

10. Yaptığınız spor branşından bundan sonraki beklentilerinizi **çarpı (X) işareti koyarak derecelendiriniz.**

		Çok az 1	Az 2	Orta 3	Fazla 4	Çok Fazla 5
a	Daha çok para kazanmak					
b	Düzenli gelir elde etmek					
c	Elit sporcu olmak					
d	Milli takıma seçilmek					
e	Milli takımdaki görevime devam etmek					
f	Antrenör, teknik direktör v.b. olmak					
g	Statü kazanmak					
h	Kazanılan statüyü spor alanı dışında kullanmak					
ı	Diğer (belirtiniz).....					

11. Spor yapmanız **sakatlık dışında** hiç kesintiye uğradı mı?
Cevabınız 'evet' ise aşağıdaki nedenleri **çarpı (X) işareti koyarak derecelendiriniz.**

		Çok az 1	Az 2	Orta 3	Fazla 4	Çok Fazla 5
a	Cinsiyet					
b	Aile					
c	Okul					
d	İşyeri					
e	Maddi zorluklar					
f	Yerleşim yeri					
g	Diğer (belirtiniz).....					

12. Yaşınız?

.....

13. Cinsiyetiniz?

() Bayan

() Erkek

14. En son bitirdiğiniz okul nedir?

- a () İlk
- b () Orta
- c () Lise
- d () Üniversite
- e () Üniversite Üstü (Y.Lisans, Doktora)

15. İlk ve orta eğitim safhasını hangi tür yerleşim biriminde geçirdiniz?

- a () Büyük il (Ankara, İstanbul, İzmir v.b.)
 b () İl
 c () İlçe
 d () Kasaba/Köy

16. Şu an mesleki statünüz nedir? Bir'den fazla işaretleyebilirsiniz.

- a () Öğrenci
 b () Sporcu
 c () Memur
 d () İşçi
 e () Serbest meslek
 f () İşsiz
 g () Diğer (belirtiniz).....

17. Annenizin ve babanızın öğrenim düzeyi nedir?

		a) Anne	b) Baba
a	İlk		
b	Orta		
c	Lise		
d	Üniversite		
e	Üniversite Üstü (Y.Lisans, Doktora)		

18. Annenizin ve babanızın mesleği nedir?

		a) Anne	b) Baba
a	Öğretmen		
b	İşçi		
c	Memur		
d	Askeri Personel		
e	Üniversite öğretim elemanı		
f	Serbest meslek		
g	Emekli		
h	Diğer (belirtiniz).....		

19. Birlikte yaşadığınız hane halkı üyeleri ve sayıları nedir?

		Sayı
a	Anne	?
b	Baba	?
c	Kardeş	?
d	Büyükanne	?
e	Büyükbaba	?
f	Diğer yakınlar	?
g	Arkadaş	?

20. Evde yaşayan tüm hane halkının gelir seviyesi yönüyle hangisine dahilsiniz?

- a () Üst gelir seviyesi
- b () Orta gelir seviyesi
- c () Alt gelir seviyesi

21. Sosyal çevrenizde sizden başka spor yapan var mıdır?

Cevabınız 'evet' ise ilgili maddeleri işaretleyiniz.

a () Evet

b () Hayır

- a () Ailemde
- b () Okulumda
- c () İşyerimde
- d () Arkadaş grubumda
- e () Yerleşim yerimde
- f () Diğer (belirtiniz).....

EK-2 Deneklerin Branşları, Kulüpleri ve Cinsiyetleri Durumu

Futbol (Erkek)			Hentbol (Bayan)		Voleybol (Bayan)		Basketbol (Bayan)	
Kulüp	n		Kulüp	n	Kulüp	n	Kulüp	n
M.K.E. A.Gücü	21		Kültürspor	11	S.S.K	9	Arı Koleji	12
Gençlerbirliği	15		T.M.O	15	Vakıfbank	12	M.T.A	11
Şekerspor	16		T.T.P.T.T	10	Emlakbank	8	T.E.D	10
Toplam	52		Sümerspor	10	D.S.I	6	Etbalıkspor	8
			Toplam	46	Yurtkur	10	Toplam	41
					Demirspor	9		
					Toplam	54		
Atletizm								
Bölge Elit Sporcuları	n	Milli	Hentbol (Erkek)				Basketbol (Erkek)	
Bayan	12		Kulüp	n			Kulüp	n
Erkek	19		B.Şehir Bld.	10	Voleybol (Erkek)		T.T.P.T.T	8
Toplam	31		Çankaya Bld.	10	Kulüp	n	Toplam	8
			Milli Piyango	8	Emlakbank	9		
			M.K.E.A.Gücü	11	Halkbank	10		
Kayak			Halkbank	8	Ziraat Bankası	9	Güreş (Erkek)	
Bölge Elit Sporcuları	n	Milli						
Bayan	8		A.S.K.I	10	Petrolfisi	8	Kulüp	n
Erkek	17		Karagücü	12	T.T.P.T.T	8	M.T.A	15
Toplam	25		Toplam	69	S.S.K	9	T.E.D.A.Ş	13
					Toplam	53	Şekerspor	9
							T.M.O	7
Halter							Toplam	44
Bölge Elit Sporcuları	n	Milli						
Erkek	13							
Toplam	13							

8-KAYNAKLAR

1. Gezgin,M.F., Amman,T., "Temel Eğitimde Yararlılık Açısından Spor Olgusu", Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II.Ulusal Sempozyumu, 16-18 Aralık 1993, Milli Eğitim Basımevi, s.233-236, Ankara, 1994
2. İkizler,H.C., Karagözoğlu,C., Sporda Başarının Psikolojisi, Alfa Basım Yayım Dağıtım, s.41, 42, 82, 84, 85, 92-94, İstanbul, 1997
3. Nirun,N., SistematiK Sosyoloji Yönünden Sosyal Dinamik Bünye Analizi, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını No:56, s.3, 13-18, 20-21, 53, 106, Ankara, 1991
4. Kongar,E., Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, Remzi Kitabevi, s.32-34, 427, İstanbul, 1985
5. Aksu,A., 1950-1975 Dönemi Sosyal Yapı Değişiminin Konut Tasarımına Etkisi Ankara-Kavaklıdere Örneği, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Mimarlık), s.10-11, Ankara, 1987
6. Demirbolat,A., Toplum ve Spor, Kadioğlu Matbaası, s.76-79, 129, Ankara, 1988
7. Fişek,K., 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi, Gerçek Yayınevi, s.5-8, İstanbul, 1985
8. Gür,A., Spor ve Sosyal Sınıflar, Kent Basımevi, Aydınlık Yayınları No:69, s.7, İstanbul, 1979
9. Fişek,K., Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No:515, s.44, 45, 58, Ankara, 1983
- 10.Atabeyoğlu,C., Atatürk ve Spor, Hisarbank Kültür Yayınları, s.13, 1981
- 11.Erkal,M.E., Sosyolojik Açidan Spor, Filiz Kitabevi, s.119, İstanbul, 1982
- 12.Erdemli,A., İnsan, Spor ve Olimpizm Spor Felsefesi Yazıları, Sarmal Yayınevi, s.58, 68, 70-73, İstanbul, 1996

- 13.Ana Britannica, C.19, İstanbul, 1986
- 14.Büyük Larousse, C.17, İstanbul, 1986
- 15.Daniels,A.S., The Study of Sport as an Element of the Culture, Sport, Culture and Society a Reader on the Sociology of Sport(ed:John W.Log, Gerald S.Kenyon), The McMillan Company, p.17, U.S.A. 1969
- 16.Büyük Larousse, C.11, İstanbul, 1986
- 17.Keten,M., Türkiye'de Spor,Polat Ofset, s.16, İstanbul, 1993
- 18.Koruç,Z., Bayar,P., "Kitle Spor ve Psikolojisi", Türk-Alman Kültür Diyaloğunda Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar, Meva Matbaacılık, s.115, 116, İstanbul, 1991
- 19.T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Şurası Herkes İçin Spor Komisyonu Raporu, Gökçe Ofset, s.236, Ankara, 1990
- 20.Kılıcıgil,E., Türkiye'de Spor Kulüpleri, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, s.13, Ankara, 1989
- 21.Huizinga,J., Homo Ludens Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme (çev:Mehmet Ali Kılıçbay), Ayrıntı Yayınları No:123, s.68, 236, İstanbul, 1995
- 22.Demirbolat,A., "Beden Eğitimi ve Spor İlişkileri", Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sorunları, Türk Eğitim Derneği VI.Öğretim Toplantısı, Türk Eğitim Derneği Öğretim Dizisi No:6, Şafak Matbaacılık, s.35-43, Ankara, 1988
- 23.Battistini,N.,et al.,Annals of Human Biology, 21 (6), p.609-612, 1994
- 24.Ergun,N., ve ark., "Elit Bayan ve Erkek Voleybol Oyuncularında Spirometrik Değerler", Spor Bilimleri II.Ulusal Kongresi Bildirileri 20-22 Kasım 1992, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksek Okulu Yayını No:3, s.47, Ankara, 1992
- 25.Varol,R., Saracaloğlu,A.S., "Elit Sporcuların Demografik Özellikleri ve Sportif Performansları", Spor Bilimleri II.Ulusal Kongresi Bildirileri 20-22 Kasım 1992, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksek Okulu Yayını No:3, s.109, Ankara, 1992
- 26.Özer,K., ve ark., "Elit Genç Erkek Cimnastikçilerin Antropometrik Ölçüleri", Spor Bilimleri II.Ulusal Kongresi Bildirileri 20-22 Kasım

- 1992, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksek Okulu Yayını No:3, s.242, Ankara, 1992
- 27.Oğuz,Ş.,Sevim,Y., "Elit Türk Hentbol Oyuncularının Kondisyonel Değerlerinin Ölçümü ve Yabancı Ülke Sporcuları ile Karşılaştırılması", Spor Bilimleri II.Ulusal Kongresi Bildirileri 20-22 Kasım 1992, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksek Okulu Yayını No:3, s.272, Ankara, 1992
- 28.Özcan,A.O., ve ark., "Elit ve Rekreatif Tenisçilerin Psikolojik Performans Boyutlarının Tespiti", Türk-Alman Kültür Diyaloğunda Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar, Meva Matbaacılık, s.131, İstanbul, 1991
- 29.Bilhan,S., Eğitim Sosyolojisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:174, Ankara Üniversitesi Basımevi, s.20, Ankara, 1996
- 30.Altay,E., Eğitim Sosyolojisi Dersleri, s.12, Ankara, 1972
- 31.Dönmezer,S., Sosyoloji, İ.İ.T.İ.A. Nihad Sayar-Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları No:299/526, Met/Er Matbaası, s.56, 57, 64, 65, İstanbul, 1978
- 32.Başar,E., Eğitim Sosyolojisi Eğitimin Toplumsal Temelleri, Eser Matbaası, s.16-17, Samsun, 1994
- 33.Onat,E., Mekansal Düzenin Kuruluşu ve Mimarlıkta Tasarlama Üzerine Kavramsal Bilgiler, A.D.M.M.A. Geliştirme Derneği Yayınları No:11, s.1, Ankara, 1982
- 34.Ana Britannica, C.21, İstanbul, 1986
- 35.Bozkurt,Ö., Ayrımsal Sosyolojide Toplumsal Yapı Kavramının Eleştirisi, Sevinç Matbaası, s.27, Ankara, 1973
- 36.Ross,M.G., Toplum Düzenlenmesi Teori ve Prensipler (çev:Yusuf Tunca), Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü Yayınları No:26, Gürsoy Basımevi, s.97, Ankara, 1963
- 37.Calhoun,D., Sports Culture and Personality, A Publication of Leisure Press, p.208-211, West Point N.Y. U.S.A.,1981
- 38.Köknel,Ö.,Özuğurlu,K., Tıpta Ruhbilim, Bozak Matbaası, s.114, 115, İstanbul, 1980
- 39.Ergil,D., Toplum ve İnsan "Toplumbilimin Temelleri", Turhan Kitabevi, s.67, 68, Ankara, 1984

- 40.Delican,M., Verimlilik ve Verimliliği Etkileyen Ekonomik, Teknolojik, Sosyo-Kültürel Faktörler, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, s.214, 218, İstanbul, 1986
- 41.Göka,E., Çocuk ve Çevre, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları No:34, Kılıçaslan Matbaacılık, s.9-10, Ankara, 1992
- 42.Büyük Larousse, C.20, İstanbul, 1986
- 43.Büyük Larousse, C.6, İstanbul, 1986
- 44.Büyük Larousse, C.13, İstanbul, 1986
- 45.Büyük Larousse, C.18, İstanbul, 1986
- 46.Özbaydar,S., İnsan Davranışının Sınırları ve Spor Psikolojisi, Altın Kitaplar, s.95-99, İstanbul, 1983
- 47.Gökmen,H., Schnitger,W., Zorunlu Seçmeli Beden Eğitimi Dersleri ve Orta Doğu Teknik Üniversitesinde Uygulanabilirliği, D.S.İ. Matbaası, s.9, 10, 14-17, 48, Ankara, 1984
- 48.Öztabağ,L., Antrenörlük Psikolojisi, Türkiye Futbol Federasyonu Teknik Kitaplar Yayını No:5, Afşaroğlu Matbaası, s.31, 32, 36, 37, 39-41, 59, Ankara, 1974
- 49.Leonard,W.M., A Sociological Perspective of Sport, McMillan Publishing Company, p.16-24,13-115,119, London, 1988
- 50.Smith,G., "The Sport Hero:An Endangered Species" Quests XIX January, p.59-70, 1973
- 51.D.P.T. "Gençlik ve Spor" V.Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu Yayın No: DPT:1904,ÖİK:296, s.179-181, Ankara, 1983
- 52.Açıkada,C., "Beden Eğitiminin Spor Eğitime: Sporda Yeni Felsefeler" , Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II.Ulusal Sempozyumu, 16-18 Aralık 1993, Milli Eğitim Basımevi, s.68, 69, Ankara, 1994
- 53.Ünver,Ö.,ve ark., 12-24 Yaş Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları, Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Matbaası, s.9, 48, 72, 80, 117, 140, 188, 216, 228, 229, 242, 243, 268, 343, 390, 430, Ankara,1986

- 54.Kulaksızoğlu,A., Ergenlik Dönemi, T.C., Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları No:32, Kılıçaslan Matbaacılık, s.39, Ankara, 1992
- 55.D.P.T. " Türk Aile Yapısı" VI.Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu Yayın No: 2165,ÖİK:338, s.3, 4, 18, 19, 29, 32, 47, Ankara, 1989
- 56.Tezcan,M., Boş Zamanlar Sosyolojisi, Doğan Matbaası, s.90, Ankara, 1977
- 57.Tezcan,M., Kuşaklar Çatışması: Okuyan ve Çalışan Gençlik Üzerine Bir Araştırma, Kadioğlu Matbaası, s.114, Ankara, 1981
- 58.Orhun,A.A., "Pedagojik Açidan Performans Sporu", Türk-Alman Kültür Diyaloğunda Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar, Meya Matbaacılık, s.139, İstanbul, 1991
- 59.Freud,S., Kitle Psikolojisi (çev:Kâmuran Şipal), Bozak Yayınları:13, Bozak Matbaası, s.49, İstanbul, 1975
- 60.Sezal,I., Aile Nedir, T.C.Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları No:38, Kılıçaslan Matbaacılık, s.9, Ankara, 1992
- 61.Atalay,B., Köy Gençliği Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma, Atatürk Üniversitesi Yayınları No:525, Atatürk Üniversitesi Basımevi, s.86, Erzurum, 1979
- 62.Hancioğlu,A., 1978'de Türkiye'de Aile Biçimleri ve Aile Büyüklüğü, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi, s.8-12, Ankara, 1985
- 63.Laroque,P., Toplum Sınıfları(çev:Nihal Önal), Varlık Yayınları No:1452, s.42, İstanbul, 1969
- 64.Yörükoğlu,A., Çocuk Ruh Sağlığı Çocuğun Kişilik Gelişimi Yetiştirilmesi ve Ruhsal Sorunları, Acar Matbaacılık A.Ş., s.125, İstanbul, 1994
- 65.Büyük Larousse, C.1, İstanbul, 1986
- 66.Ana Britannica, C.1, İstanbul, 1986
- 67.Kılıcıgil,E., Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinde Sigara İçme Yaygınlığı, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü 19 Mayıs Gençlik ve Spor Birimi 1982-1983 Öğretim Yılı Mezuniyet Tezi, s.26, 60, Ankara, 1983

- 68.Erdem,S., Sosyoloji, Fil Yayınevi, s.114, 115, İstanbul, 1990
- 69.Poster,M., Eleştirel Aile Kuramı (çev: Akile Gürsoy Tezcan), Kırat Matbaası Ayrıntı Yayınları:17, s.35, İstanbul, 1989
- 70.Eröz,M., Türk Ailesi, Eğitimde Temel Kavramlar Serisi:3, Milli Eğitim Basımevi,s.3, İstanbul, 1997
- 71.Şahinkaya,R., Psiko-Sosyal Yönleriyle Aile, Kardeş Basımevi, s.11, 18, Ankara, 1979
- 72.Eserpek,A., Sosyal Kontrol Sapma ve Sosyal Değişme, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No:76, s.65, Ankara, 1979
- 73.Giddens,A., Sosyoloji Eleştirel Bir Yaklaşım (çev:M.Ruhi Esengün, İsmail Öğretir) Birey Yayıncılık:3. s.18, 121, 126, İstanbul, 1994
- 74.Saran,N., Aile Hayatı ve Toplum, Sosyal Antropoloji ve Etnoloji Dergisi 3.Sayı 1979'dan Ayrı Basım, s.13,1979
- 75.Çağatay,T., Günün Sosyolojisine Giriş, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları:797, Sevinç Matbaası, s.127, Ankara, 1987
- 76.Gökçe,B., Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme, Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, C.8, No:1-2, s.46, 47, Ankara, 1976
- 77.Erkul,A., "Prens Sabahattin" Türk Toplumbilimcileri İçinde, Remzi Kitabevi Yayınları, s.83-150, İstanbul, 1982
- 78.Sencer,M., Türkiye'de Çocuk ve Aile, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, C.2, İstanbul, 1983
- 79.Mc.Iver,R.M., Page,C., Society, McMillan, p.18-42, London, 1961
- 80.Winch,R.F., The Modern Family, Holt Rinehart and Winston, p.8-10, New York, 1965
- 81.Yasa,I., Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Temel Sorunları, Sevinç Matbaası, s.15, 16, 20, Ankara, 1973
- 82.Kongar,E.,Türkiye Üzerine Araştırmalar, Remzi Kitabevi, s.21, 25, İstanbul, 1986
- 83.Köymen,N.K., Eğitim Sosyolojisi, Milli Eğitim Basımevi, s.33, İstanbul, 1975
- 84.Şafak,Ş., Ailede Sorumluluk Dağılımı ve Bunu Etkileyen Faktörler, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, s.1, Ankara, 1985

85. Bottomere, T.B., Toplumbilim (çev: Ünsal Özkay) Doğan Yayınevi, s.201, 291, 299, Ankara, 1977
86. Çakır, M., Sosyal Değişme ve Çözölme, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, s.23, İstanbul, 1987
87. Kağıtçıbaşı, Ç., Gençlerin Tutumları Kültürlerarası Bir Karşılaştırma, ODTÜ Fen Edebiyat Fakültesi Yayın No:25, Sevinç Matbaası, s.33, Ankara, 1973
88. Ağca, H., Ailede Eğitim, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları No:39, Kılıçaslan Matbaacılık, s.9, Ankara, 1992
89. Çakmaklı, K., Aileler İçin Sosyal Hizmet, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları No:12, Eramet Matbaacılık, s.21, 55-57, İstanbul, 1991
90. Kenyon, G.S., Grogg, T.M., Contemporary Psychology of Sport: Proceedings of the Second International Congress of Sport Psychology, The Athletic Institute, Chicago, p.42, 1970
91. Sallis, J.F., et al., "Parental Behavior in Relation to Physical Activity and Fitness in 9-Year-Old Children" Sports Medicine AJDC, 146 p.1383-1388, November, 1992
92. Spreitzer, E., Synder, E.E., "Socialization into Sport: An Exploratory Analysis" Research Quarterly, 47 p.238-245, 1976
93. Spreitzer, E., Synder, E.E., "Family Influence and Involvement in Sports" Research Quarterly, 44, p.249-255, 1973
94. Bischoff, J., "Influence of Significant Others in the Sports Participation of Female and Male Athletes" Paper Presented at North American Sociology of Sport Society, November 6-10, Boston, 1985
95. Wathins, D., Regmi, M., "Participation in Sport: A Nepalese Investigation", Perceptual, 69, p.657, 658, 1989
96. Büyük Larousse, C.5, İstanbul, 1986
97. Çakmaklı, K., Anne-Baba Olmak, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları No:43, Kılıçaslan Matbaacılık, s.21, 55-57, Ankara, 1992

- 98.Sencer,M., Sosyal Sınıf Kriterleri Üzerine Eleştirmeli Bir Deneme, Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi, Sayı:19-20 (1964-1966) Ayrı Baskı, s.14, İstanbul, 1967
- 99.Demirsar,A., Çocuk ve Anne-Baba İlişkileri, Redhouse Yayınevi, s.254, İstanbul, 1985
- 100.Ersoy,A.F., ve ark., Ailelerin Tüketim Harcamaları Üzerine Bir Araştırma, Standart Ekonomik ve Teknik Dergi, sayı:420, s.102, Aralık, 1996
- 101.Laroque,P., Sosyal Sınıflar (çev:Yaşar Gürbüz), Remzi Kitabevi Yükselen Matbaası,s.14, 15, İstanbul, 1969
- 102.Baumann,S., Uygulamalı Spor Psikolojisi (çev: H.Can İkizler., Ali Osman Özcan) , Alfa Basım Yayım Dağıtım, s.42, 43, 48, İstanbul, 1994
- 103.Demiray,U., Açıköğretim Fakültesi Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Eğilimleri, T.C.Anadolu Üniversitesi Yayınları No:252, s.13, Eskişehir, 1987
- 104.Sencer,M., Sosyal Sınıflar (Kriter ve Göstergeler), Murat Matbaacılık, Gözlem Yayınları No:2, s.102, İstanbul, 1974
- 105.Tezcan,M., Sosyal ve Kültürel Değişme, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:129, s.6,147, Ankara, 1984
- 106.Yazarsız, Eğitim Sosyolojisi (Seçilmiş Metinler), Yeni Desen Matbaası, Ankara Milli Kütüphane Kod No:1975 AD 2984, 370.19, s.30, 31, Ankara, 1975
- 107.Kağıtçıbaşı,Ç., İnsan-Aile-Kültür, Remzi Kitabevi, s.30,31, İstanbul, 1990
- 108.Gönen,E., Ekosistem Yaklaşımında Ailede Verilen Kararların Önemi, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No:1044, s.2, Ankara, 1988
- 109.Inan,A.M., Toplum-İdeoloji-Gençlik, Gündoğan Basım Yayın, s.149, 150, Ankara, 1989
- 110.Öztabağ,L., Eğitim Sosyolojisi, Remzi Kitabevi Yükselen Matbaacılık, s.13, İstanbul, 1971
- 111.Sayın,Ö., İnsan Faktörünün Sosyal ve Ekonomik Gelişmelerdeki Yeri Önemi, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:27, s.45, İzmir, 1983

- 112.Büyük Larousse, C.10, İstanbul, 1986
- 113.Ana Britannica, C.12, İstanbul, 1986
- 114.Yılman,M., Çağdaş Eğitim Sosyolojisi, s.9, İzmir, 1978
- 115.Kazancı,O., Eğitim Psikolojisi Kuram ve İlkelerden Uygulamaya, Kazancı Hukuk Yayınları No:67, s.5, İstanbul, 1989
- 116.Tezcan,M., Eğitim Sosyolojisi, Olgaç Matbaası, s.4,313,317, Ankara, 1988
- 117.Topçuoğlu,H., ve ark., Eğitim Sosyolojisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No:14, Sevinç Matbaası, s.72-74, Ankara, 1971
- 118.Oktay,A., Çocuk ve Okul, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları No:35, Kılıçaslan Matbaacılık, s.11, Ankara, 1992
- 119.Bilgiseven,A.K., İktisat Sosyolojisi Açısından Eğitim Yolu İle Kalkınmanın Esasları, s.14,23, 24,28,36, İstanbul, 1982
- 120.Türkdoğan,O., Toplum Kalkınması, Eren Matbaası, s.23, Erzurum, 1977
- 121.Erkan,N., Gençlik ve Demokrasi Katılımcı Gençlik Örgütleri, Güven Yayıncılık, s.7,20, 21, Ankara, 1985
- 122.Kim,M., Modernizing Effects on Sports and Physical Activities Among Korean Adult, International Review for the Sociology of Sport, V.31,N.2,p.155-169, 1996
- 123.Özmen,Ö., Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni, Yılmaz Matbaası, s.31, İzmir, 1976
- 124.Kleiber,D.A., Roberts,G.C., "The Relationship Between Game and Sport Involvement in Later Childhood: A Preliminary Investigation" Research Quarterly for Exercise and Sport, 54, p.200-203, 1983
- 125.Karaküçük,S., Beden Eğitimi Öğretmeninin Eğitimi, Gazi Üniversitesi Yayın No:146, s.37, Ankara, 1989
- 126.Loy,J.W., Pherson,B.D., Kenyon,G., Sport and Social Systems: A Guide to the Analysis, Problems and Literature, Reading Mass, p.229,238, Wesley, 1978
- 127.Koç,Ş., Spor Psikolojisine Giriş, Saray Medikal Yayıncılık, s.103,108, İzmir, 1994

- 128.Schumaker,J.F., Small,L., Wood,J., "Self-Concept, Academic Achievement and Athletic Participitation" Perceptual and Motor Skills, 62, p.387-390, 1986
- 129.Ozankaya,Ö., Toplumbilime Giriş, SBF Yayınları, s.3, Ankara, 1977
- 130.Büyük Larousse, C.19, İstanbul, 1986
- 131.Kızıılçelik,S.,Erjem,Y., Açıklamalı Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü, Güney Ofset, s.418-419, Konya, 1992
- 132.Oskay,Ü., XIX. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri Kuramsal Bir Yaklaşım, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No:495, s.310, Ankara, 1982
- 133.Varol,M., Halkla İlişkiler Açısından Örgüt Sosyolojisine Giriş, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları No:2, s.117, Ankara, 1993
- 134.Kaya,R., Kitle İletişim Sistemleri, Teori Yayınları, s.1,10,15, 16, Ankara, 1985
- 135.Ana Britannica, C.13, İstanbul, 1986
- 136.Tokgöz,O., Televizyon Reklamlarının Anne-Çocuk İkilisine Etkileri, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No:501, s.3, Ankara, 1982
- 137.Aziz,A., Toplumsallaşma ve Kitleleşme İletişim, Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yayınları No:2, s.1-3, 48, 49, Ankara, 1982
- 138.Tokgöz,O., Türkiye'de Kitle İletişim Haberleşme Araçları ve Çocuklar, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yıllık 1977-78, s.186, Ankara, 1979
- 139.Oskay,Ü., Kitle Haberleşmesi Teorilerine Giriş Seçilmiş Parçalar, Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yayınları No:7, s.121, Ankara, 1985
- 140.Büyük Larousse, C.9, İstanbul, 1986
- 141.Turan,I., Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış, İ.Ü.İ.F. Yayınları, s.55, İstanbul, 1977
- 142.Han,E., ve ark., Kitle İletişim Araçları ve Boş Zaman, Anadolu Üniversitesi Eğitim Teknolojisi ve Yaygın Eğitim Vakfı No:006, s.78,105, Eskişehir, 1988

- 143.Tezcan,M., Sosyolojik Açıdan Boş Zamanların Değerlendirilmesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:116, s.104, Ankara, 1982
- 144.Kuper,S., Futbol Asla Sadece Futbol Değildir (çev: Sinan Gürtunca), Sabah Kitapları, s.1, İstanbul, 1996
- 145.Brewing,M., The Miller Life Report on Amerikan Attitudes Toward Sports, Miller Brewing CO., p.62, Milwaukee, 1983
- 146.Keleş,R., Toplum Bilimlerinde Araştırma ve Yöntem, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları No:152, Sevinç Matbaası, s.105, Ankara, 1976
- 147.Sencer,M., Sencer,Y., Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları No:172, Doğan Basımevi, s.367-377, Ankara, 1978
- 148.Goode,W.J., Hatt,P.K., Methods in Social Research, Kogakusha Company Ltd. p.261-295, Tokyo, 1952
- 149.Nachmias,C.F.,Nachmias,D., Research Methods in the Social Sciences, St.Martin's Press, p.436-445, New York, 1992

9.BİYOĞRAFI

Araştırmacı, 1960 yılında Karaman'da doğdu. İlk öğrenimini İstanbul'da, Orta ve Lise öğrenimini Konya'da tamamladı. Üniversite eğitimine 1979 yılında T.C.Gençlik ve Spor Bakanlığı 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisi'nde başladı. 1983 yılında T.C.Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü 19 Mayıs Gençlik ve Spor Birimi Atletizm İhtisas Dalı'ndan "Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinde Sigara İçme Yaygınlığı" çalışmasıyla mezun oldu. 1984 yılında T.C.Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü'ne Okutman olarak girdi. Yüksek Lisans (master) eğitimine 1984 yılında T.C.Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda başladı. 1989 yılında "Türkiye'de Spor Kulüpleri" çalışmasıyla "Bilim Uzmanlığı" ünvanı aldı. 1993 yılında T.C.Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda Doktora öğrenimine başladı. Araştırmacı evlidir.

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Bu çalışma jürimiz tarafından ...*Beden Eğitimi ve Spor*...
Anabilim Dalı ...*Doğate*... tezi olarak uygun görülmüştür.

Tez Danışmanı: *Prof. Dr. Mehmet Fikret Geçer* İmza *[Signature]*
Üniversitesi : *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fak.*
Üye : *Prof. Dr. Kemal Çakmaklı*
Üniversitesi : *İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi*
Üye : *Doç. Dr. H. Can Nizler*
Üniversitesi : *Marmara Üniv. Beden Eğitimi ve Spor*
Üye : *Y. Doç. Dr. Yücel Bırdacı*
Üniversitesi : *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
Üye : *Y. Doç. Dr. Fethi Gedikli*
Üniversitesi : *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi* *[Signature]*

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun *16. / 7. / 1998* tarih ve
5... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

[Signature]
Prof. Dr. Sevim ROLLAS
Sağlık Bilimleri Enstitü Müdürü

T.C. YÖRSE
DOKÜMANTASYON MERKEZİ